

ปัญหาการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ
ด้วยปัญญาประดิษฐ์ในประเทศไทย

โดย

มาริษา เกิดแพร่

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายการค้าระหว่างประเทศ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2567

THE ISSUES OF AUTOMATED PROCESSING OF PERSONAL DATA
USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THAILAND

BY

MARISA KARDPAR

A INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER OF LAWS
INTERNATIONAL TRADE REGULATION
FACULTY OF LAW
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2024

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นิติศาสตร์

การค้นคว้าอิสระ

ของ

มาริษา เกิดแพร่

เรื่อง

ปัญหาการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์ในประเทศไทย

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2568

ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ วนาพิทักษ์)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้า
อิสระ

(ศาสตราจารย์ ดร.พินัย ณ นคร)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุปรียา แก้วละเอียด)

หัวข้อการค้นคว้าอิสระ	ปัญหาการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วย ปัญญาประดิษฐ์ในประเทศไทย
ชื่อผู้เขียน	มาริษา เกิดแพร่
ชื่อปริญญา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	ศาสตราจารย์ ดร.พินัย ฦ นคร
ปีการศึกษา	2567

บทคัดย่อ

การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ เป็นรูปแบบของการประมวลผลข้อมูลโดยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ได้รับความนิยมและมีแนวโน้มที่จะมีการพัฒนาต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนต่างให้ความสนใจที่จะนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาปรับใช้ในการประกอบธุรกิจ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้าและประหยัดเวลาในการประมวลผล แต่เนื่องด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เป็นเทคโนโลยีที่สามารถเกิดการเรียนรู้ตามสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและปรับปรุงประสิทธิภาพของผลลัพธ์ได้ด้วยตนเองจากการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในครั้งก่อน การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ จึงมีความเสี่ยงที่อาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ด้วยความเสี่ยงนี้ทำให้หลายประเทศตระหนักถึงหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลดังกล่าว และบัญญัติกฎหมายเพื่อควบคุมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีของการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

ประเทศไทยประกาศและบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 เพื่อกำหนดหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แต่เมื่อพิจารณา พบว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 และประกาศจากคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ยังไม่ครอบคลุมกระบวนการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยปัญญาประดิษฐ์ที่ แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐจะดำเนินการประกาศแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่างมีธรรมาภิบาลในด้านต่างๆ แต่เนื่องด้วยประกาศดังกล่าวไม่มีสถานะบังคับใช้เป็นกฎหมาย จึงไม่สามารถลงโทษต่อผู้กระทำความผิดและไม่มีการกล่าวถึงสถานะของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ชัดเจน ซึ่งหากมีการนำ

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาบังคับใช้โดยละเมิดต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล อาจทำให้ประเทศไทย
ประสบปัญหาการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล อันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือ
ของการกำกับดูแลข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ จึงมีการวิเคราะห์ปัญหาพร้อมข้อเสนอแนะเพื่อให้พระราชบัญญัติ
คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 และประกาศจากคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
ครอบคลุมถึงการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์

คำสำคัญ: ข้อมูลส่วนบุคคล, เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์, ประมวลผลข้อมูลโดยอัตโนมัติ

Independent Study Title	THE ISSUES OF AUTOMATED PROCESSING OF PERSONAL DATA USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THAILAND
Author	Marisa Kardpar
Degree	Master of Laws
Major Field/Faculty/University	International Trade Regulation Law Thammasat University
Thesis Advisor	Professor Dr. Pinai Nanakorn
Academic Year	2024

ABSTRACT

Automated processing of personal data constitutes a prominent and continually evolving form of data processing facilitated by artificial intelligence (AI) technologies. This method has gained substantial traction across various sectors, with both public and private organizations demonstrating increasing interest in leveraging AI to optimize business operations, improve service delivery, and reduce processing time. AI technologies possess the inherent capability to autonomously learn and adapt based on situational and environmental changes. Through iterative analysis of previously processed personal data, AI systems can enhance the accuracy and efficiency of their outcomes. However, such capabilities also introduce significant risks, particularly with regard to the potential infringement upon the rights and freedoms of data subjects. In response to these concerns, numerous jurisdictions have recognized the necessity of safeguarding personal data in the context of AI-driven processing. Consequently, they have enacted legislative measures aimed at regulating and ensuring the protection of personal data when processed through AI technologies.

In Thailand, the Personal Data Protection Act B.E. 2562 (2019) was enacted to establish foundational principles of personal data protection. Nevertheless, a detailed examination reveals that the Act, and relevant notifications issued by the Personal Data Protection Committee, does not yet comprehensively address the

legal implications of personal data processing conducted through AI systems. While certain public sector bodies have issued ethical guidelines to promote the responsible use of AI in various domains, these documents lack the status of binding legal instruments. As such, they are not enforceable, impose no legal sanctions on violators, and fail to clearly define the legal status and regulatory scope of AI technologies. The absence of clear legal provisions governing AI-driven personal data processing poses challenges to data protection and may undermine the integrity and credibility of Thailand's data governance framework. In instances where AI technologies are deployed in ways that contravene data subjects' rights, the country may face significant obstacles in ensuring data security and maintaining public trust.

Accordingly, this study seeks to analyze the existing legal and regulatory gaps and to propose recommendations for amending the Personal Data Protection Act B.E. 2562 (2019) and the accompanying regulatory instruments, so as to ensure that they effectively encompass the automated processing of personal data through artificial intelligence.

Keywords: Personal data, Artificial Intelligence, Automated Processing

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ข้าพเจ้าขอแสดงความขอบคุณอย่างยิ่งต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.พินัย ฦ นคร อาจารย์ที่ปรึกษา และ รองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ วนาพิทักษ์ คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ผู้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ เนื้อหา และชี้แนะแนวทางในการปรับปรุงสารนิพนธ์ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยข้าพเจ้าได้รับวิธีการ วิเคราะห์กฎหมายและความรู้จากท่านทั้งสองตลอดการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้

ข้าพเจ้าขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สนับสนุนวิชาการ งานบริการการศึกษาหลักสูตร บัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำถึงขั้นตอนและ กระบวนการในการจัดทำสารนิพนธ์โดยละเอียด

นอกจากนี้ ข้าพเจ้าขอพระขอบคุณบิดา มารดา พี่สาวของข้าพเจ้า และทนายความ จักรกฤษ ศรีมงคลศิริ ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจสำคัญตลอดระยะเวลาการศึกษา และเป็นแรงผลักดันให้ข้าพเจ้ามุ่งมั่นจนสามารถจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จ

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า สารนิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษา ไม่มากนักน้อย หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขออภัยมา ณ ที่นี้

มาริษา เกิดแพร่

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญตาราง	(8)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	2
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 สมมติฐาน	3
1.4 วิธีการศึกษา	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการจากการศึกษา	4
บทที่ 2 แนวคิดและการใช้ทั่วไปของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์	5
2.1 ที่มาของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์	5
2.2 ประเภทของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์	7
2.2.1 ระบบปัญญาประดิษฐ์แบบตอบสนอง หรือ Reactive Machines	8
2.2.2 ระบบปัญญาประดิษฐ์ที่มีขอบเขตจำกัด หรือ Limited Theory	9
2.2.3 ระบบปัญญาประดิษฐ์รูปแบบทฤษฎีแห่งจิตใจ หรือ Theory of Mind	9
2.2.4 ระบบปัญญาประดิษฐ์ที่มีการรู้จักตนเอง หรือ Self-awareness	10
2.3 การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์	10

2.3.1 การตัดสินใจอัตโนมัติ (Automated Decision-Making)	12
2.3.2 การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล (Profiling)	13
2.4 ความปลอดภัยในการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์	15
2.4.1 ผลกระทบต่อบุคคล	15
2.4.2 ผลกระทบต่อความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัว	16
2.4.3 ผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคมและการแข่งขันทางการค้าของ ปัญญาประดิษฐ์	16
2.5 ความรับผิดชอบในการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์	17
2.5.1 สถานะบุคคลของ AI ในกฎหมายปัจจุบัน	17
2.5.2 นิยามและความรับผิดชอบของปัญญาประดิษฐ์	19
2.6 การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในภาครัฐ	20
2.7 ประเทศไทยกับการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์	22
2.7.1 แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติ	22
2.7.2 กรอบการดำเนินงานและแนวทางที่สำคัญกับการควบคุมการใช้งาน ปัญญาประดิษฐ์ในประเทศไทย	26
บทที่ 3 กฎหมายคุ้มครองการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ ด้วยปัญญาประดิษฐ์ในต่างประเทศ	36
3.1 กฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับของสหภาพยุโรป	36
3.1.1 ความเป็นมาของ GDPR	37
3.1.2 ขอบเขตการบังคับใช้ของ GDPR	39
3.1.3 บทนิยามที่สำคัญ	40
3.1.4 หลักการด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล	41
3.1.4.1 การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล	41
3.1.4.2 ฐานการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล	42
3.1.4.3 สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล	43
3.1.4.4 ความรับผิดชอบ	47
3.1.5 การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยปัญญาประดิษฐ์	49

3.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของประเทศสิงคโปร์	53
3.2.1 ความเป็นมาของ Singapore's PDPA	53
3.2.2 ขอบเขตการบังคับใช้ของ Singapore's PDPA	54
3.2.3 บทนิยามที่สำคัญ	55
3.2.4 หลักการด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล	56
3.2.4.1 การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล	57
3.2.4.2 ฐานการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล	58
3.2.4.3 สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล	60
3.2.4.4 ความรับผิด	61
3.2.5 การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยปัญญาประดิษฐ์	63
3.3 แนวทางการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในระบบ	
การแนะนำและการตัดสินใจด้วยปัญญาประดิษฐ์ของประเทศสิงคโปร์	63
3.3.1 ความเป็นมา	64
3.3.2 ขอบเขตการบังคับใช้	64
3.3.3 เนื้อหาที่สำคัญ	65
3.4 กลยุทธ์ปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติของสิงคโปร์ 2019	68
3.4.1 ความเป็นมา	68
3.4.2 ขอบเขตการบังคับใช้	68
3.4.3 เนื้อหาที่สำคัญ	69
บทที่ 4 กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทยและวิเคราะห์ปัญหา	70
4.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562	70
4.1.1 ความเป็นมาของ Thailand's PDPA	70
4.1.2 ขอบเขตการบังคับใช้ Thailand's PDPA	71
4.1.3 บทนิยามที่สำคัญ	72
4.1.4 หลักการด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล	72
4.1.4.1 การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล	72

4.1.4.2	ฐานการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล	74
4.1.4.3	สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล	77
4.1.4.4	ความรับผิดชอบ	79
4.1.5	การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยปัญญาประดิษฐ์	79
4.2	วิเคราะห์ปัญหา	81
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	86
5.1	บทสรุป	86
5.2	ข้อเสนอแนะ	87
5.2.1	พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562	87
5.2.2	ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง มาตรการ รักษาความมั่นคงปลอดภัยของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2565	90
5.2.3	แนวปฏิบัติตามหลักการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดย อัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์	91
บรรณานุกรม		93

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 บทนิยามที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ	50
1.2 สิทธิคัดค้านการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล	50
1.3 สิทธิที่จะเลือกไม่อยู่ภายใต้กระบวนการประมวลผลอัตโนมัติ	51
1.4 หน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต่อการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ	52
1.5 ความรับผิดชอบต่อการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ	52

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence หรือ AI) เป็นเทคโนโลยีที่มีความแตกต่างอย่างเฉพาะ เมื่อเปรียบเทียบกับเทคโนโลยีอื่นในด้านความสามารถในการตัดสินใจได้โดยอัตโนมัติความสามารถในการประมวลผลข้อมูลโดยอัตโนมัติที่มีความซับซ้อนและยากที่มนุษย์จะสามารถทำได้ในระยะเวลาอันสั้น อีกทั้งยังมีความสามารถในการเรียนรู้และปรับปรุงประสิทธิภาพในการประมวลผลข้อมูลได้ตามสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงด้วยการนำข้อมูลจากบริบทแวดล้อมและข้อเสนอแนะจากผู้ใช้งานมาเรียนรู้เพิ่มเติม ซึ่งจากความสามารถดังกล่าวของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ทำให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเลือกที่จะนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ มาใช้ในการดำเนินงานภายในองค์กร ช่วยการตัดสินใจแก้ปัญหาหรือวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบอัตโนมัติ รวมถึงช่วยอำนวยความสะดวกในการประมวลผลข้อมูลที่มีความซับซ้อนหรือจำนวนมาก เมื่อเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้ามามีบทบาทในการดำเนินธุรกิจมากขึ้น จึงทำให้ทั่วโลกเกิดความกังวลถึงผลกระทบที่อาจขึ้นกับการตัดสินใจและการทำธุรกรรมในด้านต่างๆ อาทิ ด้านจริยธรรม ด้านความเป็นธรรม ด้านความเป็นส่วนตัวและด้านความปลอดภัย รวมถึงความรับผิดชอบจากผลกระทบอันเกิดจากการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้ามาช่วยตัดสินใจช่วยเหลือแทนมนุษย์ เป็นต้น

ด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่พัฒนาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และการเรียนรู้ของเครื่องจักรต่างๆ ทำให้เกิดการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลและการตัดสินใจโดยวิธีการอัตโนมัติได้ง่ายขึ้น การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลและการตัดสินใจอัตโนมัติอาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจไม่ทราบว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนนั้นกำลังถูกดำเนินการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลหรือไม่สามารถเข้าถึงสิทธิที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดังกล่าวนี้

ปัจจุบันทั่วโลกได้ให้ความสำคัญและมีความกังวลถึงการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลมากขึ้น ซึ่งประเทศไทยได้มีการบังคับใช้ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Thailand's PDPA) กำกับดูแลการประมวลผลข้อมูลของบุคคล ในการเก็บรวบรวม ใช้และเปิดเผยข้อมูลต่างๆ โดยมีการประกาศเป็นกฎหมายในปีพุทธศักราช 2562 และบังคับใช้อย่างเต็มรูปแบบในปีพุทธศักราช

2565 เหตุแห่งการประกาศใช้กฎหมาย เนื่องด้วยมีการละเมิดความเป็นส่วนตัวโดยการใช้อิทธิพลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมาก จนสร้างความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลส่วนบุคคล ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้การเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล อันเป็นการล่วงละเมิดดังกล่าว สามารถทำได้โดยง่าย สะดวกและรวดเร็ว ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจโดยรวม สมควรกำหนดให้มีหลักเกณฑ์ กลไกหรือมาตรการกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แต่เนื่องด้วยด้วย พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ยังคงขาดข้อกำหนดด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจอัตโนมัติ และการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล อันเป็นรูปแบบการทำงานของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน

จากกรณีดังกล่าวข้างต้น จึงนำมาสู่ปัญหาของการบังคับใช้กฎหมายและข้อสงสัยที่ว่า ประเทศไทยมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ครอบคลุมถึงการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในรูปแบบอัตโนมัติหรือไม่ เพราะแม้ว่าประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่บังคับใช้อันมีสถานะเป็นกฎหมายแต่พบว่ายังไม่ครอบคลุมในกระบวนการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาความสามารถต่อไปได้ แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐจะดำเนินการประกาศแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่างมีธรรมาภิบาลในด้านต่างๆ แต่เนื่องด้วยประกาศดังกล่าวไม่มีสถานะบังคับใช้เป็นกฎหมาย จึงไม่สามารถลงโทษต่อผู้ที่ไม่ประสงค์ดีหรือผู้กระทำความผิดและตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ไม่มีการกล่าวถึงสถานะของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ชัดเจน ซึ่งหากมีการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาบังคับใช้โดยละเมิดต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล อาจทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล อันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือของการกำกับดูแลข้อมูล อีกทั้งข้อบกพร่องของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 อาจมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก จึงเป็นที่มาแห่งการศึกษาครั้งนี้¹

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษากฎหมาย กฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติระหว่างประเทศที่ดำเนินการควบคุมการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยวิธีการอัตโนมัติจากเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์โดยเฉพาะ

¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ.

1.2.2 เพื่อปรับปรุงกฎหมายด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยให้ครอบคลุมการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์

1.3 สมมติฐาน

การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์ จำเป็นต้องใช้ชุดข้อมูลจำนวนมาก อันได้แก่ข้อมูลทางการค้าขององค์กร ข้อมูลของหน่วยงาน ตลอดจนข้อมูลส่วนบุคคล แม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยจะได้มีการประกาศและบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 และประกาศจากคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล อันมีสถานะเป็นกฎหมายลำดับรองอีกหลายฉบับ แต่กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว ยังไม่ให้ความคุ้มครองที่เพียงพอสำหรับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ และยังไม่มียกเว้นหรือหลักเกณฑ์ที่ใช้รองรับการประมวลผลโดยวิธีการดังกล่าว อาทิ การตัดสินใจอัตโนมัติ การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล และการประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ ตลอดจนไม่พบการกำหนดสถานะหรือความรับผิดชอบของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ชัดเจนเพียงพอ

1.4 วิธีการศึกษา

การศึกษาภายใต้สารนิพนธ์ฉบับนี้ ดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) อาศัยการสืบค้น รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เอกสารที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จะรวบรวมจากข้อมูลภายในประเทศไทยและในระดับสากล ตลอดจนเอกสารจากองค์กรระหว่างประเทศ อันประกอบด้วย หนังสือ ตำรา เอกสารการประชุม บทความทางวิชาการ วารสารวิชาการ บทกฎหมาย แนวทางปฏิบัติ กฎเกณฑ์หรือข้อบังคับ เอกสารจากองค์กรระหว่างประเทศ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งที่เป็นฉบับภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ภายหลังจากการรวบรวมข้อมูล ผู้เขียนจะดำเนินการนำข้อมูลที่ได้รับ มาดำเนินการวิเคราะห์และเรียบเรียงโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive and Analytical Method) เพื่อให้ได้บทสรุป ข้อเสนอแนะที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกับข้อเท็จจริง

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

ผู้เขียนมุ่งหวังถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา ดังต่อไปนี้

1.5.1 ได้ทราบถึงกฎหมาย กฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติระหว่างประเทศที่ดำเนินการควบคุมการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยวิธีการอัตโนมัติจากเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์โดยเฉพาะ

1.5.2 เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงกฎหมายด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยให้ครอบคลุมการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์

บทที่ 2

แนวคิดและการใช้ทั่วไปของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

ปัจจุบันเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ได้เข้ามามีบทบาทและกิจกรรมด้านต่างๆ ของมนุษย์เพิ่มมากขึ้นสิ่งต่างๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน อาทิ เทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะบนสมาร์ตโฟน เช่น Siri, Alexa และ Google Assistant เทคโนโลยีกึ่งอัตโนมัติในรถยนต์ยี่ห้อ Tesla หรือ Social Media Feed บน Facebook บริการเพลงหรือภาพยนตร์บน YouTube และ Netflix เป็นเทคโนโลยีที่มีเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ทำงานอยู่เบื้องหลัง เพื่อเป็นระบบบริหารจัดการส่งข้อมูลและแจ้งเตือนให้ผู้ใช้งาน โดยอาศัยข้อมูลพฤติกรรมการใช้งานของผู้ใช้งานมาปรับการส่งข้อมูลให้เหมาะสมกับความต้องการ ตลอดถึงเทคโนโลยีการนำทางที่ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เช่น Google Maps ต่างก็ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการประมวลผลข้อมูลจราจรตามเวลาจริง เพื่อหาเส้นทางที่ดีที่สุดในการไปถึงจุดหมายปลายทาง¹

2.1 ที่มาของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

ปัญญาประดิษฐ์ หรือ Artificial Intelligence (AI) มีการคิดค้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยเริ่มขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นการรวมกันของสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีและเทคโนโลยี ร่วมกับสาขาวิชาที่หลากหลาย โดยเชื่อมโยงการทำงานเข้ากับศาสตร์ทางคณิตศาสตร์ (Mathematics) วิทยาการคอมพิวเตอร์ (Computer Science) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) ภาษาศาสตร์ (Linguistics) จิตวิทยา และ ประสาทวิทยา (Psychology & Neuroscience) ปรัชญา (Philosophy) ตลอดถึง เศรษฐศาสตร์ และ สังคมศาสตร์ (Economics & Social Sciences) ศาสตร์ดังกล่าวนี้จะส่งผลให้คอมพิวเตอร์ทำงานที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยมีรากฐานทางปรัชญาและแนวคิดเชิงทฤษฎี เรื่องแนวคิดเกี่ยวกับเครื่องจักรที่สามารถเลียนแบบความฉลาดของมนุษย์มีมาตั้งแต่ยุคโบราณ ปรากฏในตำนานและเรื่องเล่าต่างๆ แต่การวางรากฐานทางปรัชญาที่สำคัญเกิดขึ้นในยุคศตวรรษที่ 17 เมื่อ เรเน เดการ์ต (René Descartes) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส เสนอแนวคิดเรื่องกลไกนิยม (Mechanism) ซึ่งมองว่าสิ่งมีชีวิตเป็นเสมือนเครื่องจักรที่ทำงานตาม

¹ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล (แนวปฏิบัติจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ Thailand Ai Ethics Guideline) สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2567, จาก <https://www.etda.or.th/getattachment/> กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล,แนวปฏิบัติจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ Thailand Ai Ethics Guideline (pdf./กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม 2564) คำนำ

กฎเกณฑ์ทางกายภาพ แนวคิดนี้ได้ปูทางให้กับการมองเครื่องจักรในฐานะสิ่งที่มีศักยภาพในการเลียนแบบพฤติกรรมของมนุษย์

ต่อมาในศตวรรษที่ 19 ชาลส์ แบบเบจ (Charles Babbage) นักคณิตศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้ออกแบบเครื่องวิเคราะห์ (Analytical Engine) ซึ่งเป็นเครื่องจักรคำนวณที่สามารถโปรแกรมได้ แม้ว่าเครื่องนี้จะไม่เคยถูกสร้างขึ้นจริง แต่แนวคิดของแบบเบจได้กลายเป็นแรงบันดาลใจสำคัญให้กับการพัฒนาคอมพิวเตอร์ในเวลาต่อมา

ในช่วงทศวรรษ 1950 ยุคบุกเบิกและการกำเนิดของ AI ในฐานะศาสตร์ เป็นจุดเริ่มต้นของ AI ในฐานะศาสตร์ เมื่อนักวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์กลุ่มหนึ่ง นำโดย จอห์น แมคคาร์ธี (John McCarthy) จัดการประชุมดาร์ทเมาท์ (Dartmouth Conference) ในปี 1956 การประชุมครั้งนี้ถือเป็นจุดกำเนิดของคำว่า "ปัญญาประดิษฐ์" และเป็นจุดเริ่มต้นของการวิจัย AI อย่างจริงจัง ในช่วงแรกของการวิจัย AI นักวิทยาศาสตร์มุ่งเน้นไปที่การสร้างระบบที่สามารถแก้ปัญหาทางตรรกะและเล่นเกมได้ เช่น โปรแกรม Logic Theorist ที่สามารถพิสูจน์ทฤษฎีบททางคณิตศาสตร์ และโปรแกรมที่สามารถเล่นหมากรุกฮอสได้ดีกว่ามนุษย์ งานวิจัยเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของคอมพิวเตอร์ในการเลียนแบบความฉลาดของมนุษย์

ในช่วงทศวรรษ 1960 และ 1970 AI ได้รับความสนใจและการสนับสนุนอย่างมากจากรัฐบาลและภาคอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม ความคาดหวังที่สูงเกินไปและความท้าทายทางเทคนิคทำให้ AI เข้าสู่ยุคมืด (AI winter) ในช่วงปลายทศวรรษ 1970 และต้นทศวรรษ 1980 ในช่วงยุคมืด นักวิจัย AI หันมาให้ความสนใจกับวิธีการใหม่ๆ เช่น โครงข่ายประสาทเทียม (Neural networks) และการเรียนรู้ของเครื่อง (machine learning) ซึ่งเป็นรากฐานของ AI ในยุคปัจจุบัน

การพัฒนาของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประมวลผลแบบขนาน (parallel processing) และข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) ทำให้ AI กลับมาได้รับความสนใจอีกครั้งในช่วงคริสต์ทศวรรษ 2000 และเข้าสู่ยุคเฟื่องฟูของปัญญาประดิษฐ์ (AI) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 จนถึงปัจจุบัน ถือเป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่พลิกโฉมโลกของเราอย่างรวดเร็ว การพัฒนาเทคโนโลยี AI ในช่วงเวลานี้ไม่ได้เป็นเพียงแค่ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ แต่เป็นการปฏิวัติที่ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคมและเศรษฐกิจ ปัจจัยขับเคลื่อนการเติบโตที่สำคัญในช่วงนี้คือการพัฒนาของการเรียนรู้เชิงลึก ซึ่งเป็นเทคนิคที่ใช้โครงข่ายประสาทเทียมที่มีหลายชั้นในการประมวลผลข้อมูล ทำให้ AI สามารถเรียนรู้และประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการจดจำภาพ เสียง และภาษาธรรมชาติได้พัฒนาไปอย่างก้าวกระโดด นอกจากนี้ การเติบโตของอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ดิจิทัลทำให้เกิดข้อมูลจำนวนมหาศาลที่ AI สามารถนำมาใช้ในการเรียนรู้และปรับปรุงประสิทธิภาพ ข้อมูลเหล่านี้เป็นเหมือนเชื้อเพลิงที่

ขับเคลื่อนการพัฒนา AI ในทุกด้าน และที่ขาดไม่ได้คือการพัฒนาฮาร์ดแวร์คอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยประมวลผลกราฟิก ทำให้สามารถประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่และโครงข่ายประสาทเทียมที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พลังการประมวลผลที่เพิ่มขึ้นช่วยให้สามารถฝึกฝน AI ได้เร็วขึ้นและแม่นยำยิ่งขึ้น เหตุการณ์สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของ AI ในช่วงเวลานี้ ได้แก่ การที่ Watson ของ IBM ชนะการแข่งขันตอบคำถาม Jeopardy! ในปี พ.ศ.2554 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถของ AI ในการประมวลผลภาษาธรรมชาติและตอบคำถามที่ซับซ้อน

ต่อมาในปี พ.ศ.2555 โครงข่ายประสาทเทียมหรือ AlexNet ได้รับรางวัลชนะเลิศในการแข่งขัน ImageNet Large Scale Visual Recognition Challenge ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิวัติการจดจำภาพด้วย AI ในปี พ.ศ.2559 โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับเล่นเกมกระดานหมากล้อมหรือ AlphaGo ภายใต้การบริหารของบริษัท Google DeepMind สามารถชนะ นักหมากล้อมระดับอาชีพชาวเกาหลีใต้หรือ อี เซ-ดอล (Lee Sedol) ซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถของ AI ในการเรียนรู้และตัดสินใจในสถานการณ์ที่ซับซ้อน และในปี พ.ศ.2565 การเปิดตัว ChatGPT จากบริษัท OpenAI ที่ทำให้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงและใช้งาน Generative AI ได้อย่างกว้างขวาง ในยุคปัจจุบัน AI ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของเรา เช่น ผู้ช่วยเสมือน ระบบแนะนำสินค้า และรถยนต์ไร้คนขับ AI ถูกนำไปใช้ในหลากหลายอุตสาหกรรม เช่น การแพทย์ การเงิน การขนส่ง และการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างนวัตกรรมโดยการเข้าถึงข้อมูลจำนวนมาก เพื่อให้สามารถใช้อัลกอริทึมสำหรับการจัดหมวดหมู่ข้อมูลและการจดจำตัวอย่างได้ และพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน²

2.2 ประเภทของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

แต่เดิม AI สามารถแบ่งออกเป็นสามประเภทหลักๆ ได้แก่

ประเภทที่หนึ่ง AI แบบจำกัดขอบเขต หรือ Artificial narrow intelligence (ANI) หรือถูกเรียกโดยย่อว่า Weak AI ซึ่งเป็น AI ที่มีระดับความสามารถในการทำงานอย่างจำกัด ไม่สามารถเรียนรู้และพัฒนาต่อยอดการทำงานได้ มุ่งเน้นถึงงานเฉพาะด้านหรือเฉพาะงานใดงานหนึ่งเท่านั้น

² สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 'เอกสารข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการกำกับดูแลและส่งเสริมเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ (Emerging Digital Law Recommendation Paper)' (การกำกับดูแลเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สำหรับธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์และบริการดิจิทัล (Artificial Intelligence Governance for e-Business and Digital Services), สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2565.

เช่น ระบบการจดจำใบหน้า (facial recognition), ระบบจดจำเสียงพูด (speech recognition) ระบบการสั่งงานด้วยเสียง (voice assistant) และรถยนต์ไร้คนขับ เป็นต้น³

ประเภทที่สอง AI ทั่วไป หรือ Artificial General Intelligence (AGI) หรือถูกเรียกโดยย่อว่า Strong AI ซึ่งเป็น AI ที่มีการเรียนรู้คล้ายปัญญาของมนุษย์ สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย แต่ปัจจุบันยังคงไม่มี Strong AI ที่สมบูรณ์ เพราะ AI ในปัจจุบันยังต้องมีการเรียนรู้เฉพาะเรื่องและยังต้องได้รับการฝึกฝนเฉพาะทาง จึงเรียกได้ว่าเป็นประเภท AI ที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต และ

ประเภทที่สาม AI ขั้นสูง หรือ Artificial Super Intelligence (ASI) หรือถูกเรียกโดยย่อว่า Super AI ซึ่งเป็น AI ที่มีระดับความสามารถที่สูงกว่ามนุษย์ เช่น มีระบบความจำที่ยาวนาน สามารถจินตนาการความคิดสร้างสรรค์มากกว่าข้อมูลที่ป้อนเข้าไปในฐานข้อมูล สามารถคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ได้เร็วกว่ามนุษย์ สามารถวิเคราะห์ พร้อมการตัดสินใจที่แม่นยำ และสามารถมีจิตสำนึกผิดชอบด้วยตนเองได้ เข้าใจและควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างแม่นยำ โดย AI ประเภทนี้อาจเกิดขึ้นได้ใน

แต่ด้วย AI ที่ก้าวหน้าอย่างไม่มีขีดจำกัด ทำให้มีการแบ่ง AI ตามระดับความสามารถ⁴ หรือแบ่งออกตามรูปแบบการประมวลผลของ AI⁵ ที่ละเอียดมากยิ่งขึ้น จึงสามารถแบ่งได้ดังนี้

2.2.1 ระบบปัญญาประดิษฐ์แบบตอบสนอง หรือ Reactive Machines⁶

ระบบปัญญาประดิษฐ์แบบตอบสนอง หรือ Reactive Machines เป็นเครื่องจักรที่ตอบสนองได้ กล่าวคือ AI ที่ไม่มีหน่วยความจำและทำงานเฉพาะตามแต่ละงาน ซึ่งหมายความว่า การนำเข้าข้อมูลจะส่งผลลัพธ์แบบเดียวกัน

³ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, ‘แนวปฏิบัติจริยธรรมด้านปัญญาประดิษฐ์’ <<https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/ori/docs/20220831-aw-book-ai-ethics-guideline.pdf>> สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2568.

⁴ The American University, ‘Types of AI’ (Artificial Intelligence and Libraries, 2023) <<https://subjectguides.library.american.edu/>> สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2568.

⁵ Dynamic Intelligence Asia, ‘HAT IS ARTIFICIAL INTELLIGENCE (AI), HOW IT WORKS, AND ITS USES IN INDUSTRY?’ <<https://www.dia.co.th/articles/what-is-artificial-intelligence/>> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2567.

⁶ Arend Hintze, ‘Understanding the four types of AI, from reactive robots to self-aware beings’ (14 พฤศจิกายน 2559) <<https://theconversation.com/>> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2567.

AI ประเภทนี้มีสถานการณ์สำคัญ คือ AI ชื่อ Deep Blue คอมพิวเตอร์ที่มีความสามารถสูงที่สุด (Supercomputer) ของบริษัท IBM ชนะการแข่งขันหมากรุกกับนักหมากรุกชาวรัสเซีย หรือ Garry Kasparov ในช่วงปลาย พ.ศ.2533 Deep Blue สามารถระบุหมากของตนเองและของฝ่ายตรงข้ามบนกระดานหมากรุกเพื่อวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่จะเกิดได้ แต่ไม่มีหน่วยความจำเพียงพอที่จะใช้เรียนรู้ความผิดพลาดในอดีตมาตัดสินใจในอนาคต ดังนั้น Deep Blue จึงใช้การวิเคราะห์ผลจากการเดินหมากครั้งต่อไปของผู้เล่นทั้งสองฝ่ายเท่านั้น แล้วเลือกการเดินหมากที่ดีที่สุด

จึงกล่าวได้ว่า AI แบบตอบสนอง หรือ Reactive Machines ไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความสามารถจำกัด ไม่มีหน่วยความจำเป็นของตัวเอง ไม่สามารถดึงข้อมูลเก่ามาพัฒนาในการตัดสินใจให้ดีขึ้นได้ ไม่สามารถสร้างการอนุมานจากข้อมูล เพื่อประเมินการกระทำในอนาคตได้ ทำได้แค่ปฏิกิริยาโต้ตอบกับสถานการณ์ตรงหน้าเท่านั้น เช่น การเล่นเกมหมากรุก เป็นต้น

2.2.2 ระบบปัญญาประดิษฐ์ที่มีขอบเขตจำกัด หรือ Limited Theory

ระบบปัญญาประดิษฐ์ที่มีขอบเขตจำกัด หรือ Limited Theory เป็น AI ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้มีหน่วยความจำ แต่ยังคงมีอย่างจำกัด สามารถใช้ข้อมูลเก่ามาตัดสินใจหรือแก้ปัญหาในอนาคตได้ ซึ่ง AI ประเภทนี้ยังมีข้อมูลมาก ระดับความถูกต้องแม่นยำก็จะยิ่งสูงขึ้น เช่น ยานยนต์ไร้คนขับ ใช้ตัวตรวจจับ (Sensor) เพื่อระบุตำแหน่งของผู้คนที่เดินข้ามถนน สัญญาณไฟจราจร และอื่นๆ เพื่อให้การตัดสินใจ โดยอัตโนมัติในการขับดีขึ้น และป้องกันการเกิดอุบัติเหตุได้

AI ประเภทนี้เลียนแบบกระบวนการทำงานในสมองของมนุษย์ ซึ่งหมายความว่าระบบจะฉลาดขึ้น เมื่อได้รับข้อมูลเพื่อฝึกฝนมากขึ้น (Train ai) กระบวนการวิธีการเรียนรู้เชิงลึก (Algorithm) จะช่วยปรับปรุงการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing) ตลอดจนการจดจำภาพและการเรียนรู้ประเภทอื่น โดย AI ประเภทนี้สามารถใช้ข้อมูลที่เคยเก็บรวบรวม หรือประมวลผลในอดีต เพื่อประมวลผลอีกครั้ง โดยอิงจากข้อมูลทั้งในช่วงเวลาที่ผ่านมาและปัจจุบันร่วมกัน แต่ด้วยหน่วยความจำที่จำกัดผลของการประมวลผลร่วมกันระหว่างข้อมูลในอดีตและปัจจุบันจะไม่ถูกบันทึกลงในหน่วยความจำของ AI เพื่อใช้เรียนรู้จากประสบการณ์

2.2.3 ระบบปัญญาประดิษฐ์รูปแบบทฤษฎีแห่งจิตใจ หรือ Theory of Mind

ระบบปัญญาประดิษฐ์รูปแบบทฤษฎีแห่งจิตใจ หรือ Theory of Mind เป็น AI ที่สามารถเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก วัฒนธรรม และความเชื่อต่างๆ ของมนุษย์ได้ เหมือนตัวอย่าง AI ที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์เรื่อง Her (2013) โดย AI สามารถรับรู้ความรู้สึกและพูดคุยได้ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนาขึ้นมาได้จริง ยังคงต้องใช้เวลาอีกมากในการค้นคว้าและพัฒนา หากในอนาคต AI ประเภทนี้สามารถพัฒนาได้สำเร็จ อาจสามารถคาดการณ์พฤติกรรมล่วงหน้าได้ เหมือนการจำลองความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ผ่านการทำความเข้าใจความรู้สึกที่เกิดขึ้นตรงหน้า สามารถประมวลผล

ได้ว่าความคิดและอารมณ์ของเราส่งผลต่อผู้อื่นอย่างไร และอารมณ์ของผู้อื่นส่งผลต่อเราอย่างไร อันเป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคม ในอนาคตระบบปัญญาประดิษฐ์ที่มีขอบเขตจำกัด หรือ Limited Theory อาจสามารถเข้าใจเจตนาและคาดการณ์พฤติกรรมได้ เสมือนกับที่กำลังจำลองความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์

2.2.4 ระบบปัญญาประดิษฐ์ที่มีการรู้จักตนเอง หรือ Self-awareness

ระบบปัญญาประดิษฐ์ที่มีการรู้จักตนเอง หรือ Self-awareness เป็นระบบ AI ขั้นสูงสุด สามารถมีอารมณ์ ความรู้สึก ความเชื่อ และมีความต้องการเป็นของตัวเอง รวมถึงสามารถคิดตัดสินใจ คัดเลือก และกระทำการต่างๆ ได้ด้วยตนเองทั้งหมด เช่น AI ในภาพยนตร์เรื่อง Chappie (2015) ที่สามารถเรียนรู้ความรักและเรียนรู้ในการมีชีวิตอยู่ ซึ่งในปัจจุบันก็ยังไม่สามารถพัฒนาขึ้นมาได้ เช่นเดียวกับระบบปัญญาประดิษฐ์รูปแบบทฤษฎีแห่งจิตใจ หรือ Theory of Mind ซึ่ง AI ประเภทนี้มีความก้าวหน้ากว่าประเภทอื่นเป็นอย่างมาก ตั้งแต่การทำความเข้าใจอารมณ์ ไปสู่การตระหนักรู้ในสถานะของตนเอง สามารถคาดการณ์ความรู้สึกของผู้อื่นได้ อย่่างไรก็ได้ AI และกระบวนการเรียนรู้ (Algorithm) ของเครื่องจักรยังคงห่างไกลจากการรับรู้ตนเอง เนื่องจากยังมีสิ่งที่ต้องวิเคราะห์อีกมากมายเกี่ยวกับสติปัญญาของสมองมนุษย์ และการทำงานของ ความจำ การเรียนรู้ และการตัดสินใจ

2.3 การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

ในปัจจุบัน AI ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น เป็นเทคโนโลยีที่สามารถปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้หลายรูปแบบ ทำให้คอมพิวเตอร์มีลักษณะเหมือนมนุษย์หรือจักรกลอัจฉริยะ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความคิด การวิเคราะห์ แม้กระทั่งการเลียนแบบพฤติกรรมของมนุษย์ต่างๆ โดยใช้ชุดคำสั่ง (Program) หรือระบบปฏิบัติการ (Software) ต่างๆ ที่มนุษย์ได้พัฒนาหรือจัดทำคำสั่งขึ้น แล้วนำมาประมวลผลหรือนำมาประยุกต์เข้ากับอุปกรณ์ส่วนใดส่วนหนึ่ง เพื่อที่จะสามารถทำให้เกิดระบบจักรกลอัจฉริยะหรืออุปกรณ์ โดยให้สามารถสื่อสารกับมนุษย์ได้ ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ หรือภาษาอื่นใด และยังสามารถแปลความหมายของคำที่มนุษย์พูด เพื่อให้ตรงกับภาษากับตามที่เราต้องการ รวมไปถึง AI ที่มีกระบวนการคิดที่คล้ายมนุษย์ และสามารถช่วยในการตัดสินใจ อัตโนมัติและการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล ได้รับความนิยมนำมาใช้ในภาคส่วนต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ การธนาคารและการเงิน โรงพยาบาล ภาษี การประกันภัย การตลาดและการโฆษณา เป็นต้น

โดยการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ จะมีรูปแบบเป็น “การประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ (Automated Processing)” ที่ออกแบบมาเพื่อลดการทำงานที่ต้องใช้แรงงานมนุษย์ โดยนำเทคโนโลยีและชุดคำสั่ง (Software) มาช่วยในการจัดการกระบวนการทำงานต่างๆ ให้เป็นไปอย่างอัตโนมัติทำให้การทำงานมีความรวดเร็ว แม่นยำ และลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดจากการกระทำโดยมนุษย์ (Manual)⁷ การประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติเป็นการนำระบบอัตโนมัติมาใช้ในการจัดการกระบวนการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้น โดยสามารถเชื่อมโยงการทำงานระหว่างแผนกต่างๆ เข้าด้วยกัน ผ่านการใช้ AI ที่ช่วยทำงานอัตโนมัติตามกระบวนการที่กำหนดไว้ ลดการทำงานที่มีกระบวนการซ้ำๆ (Routine)

การประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติเป็นการนำ AI ที่มีความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวได้ตามสถานการณ์ ปฏิบัติงานตามคำสั่งได้อย่างรวดเร็ว คาดการณ์แนวโน้มที่ไม่มีการวิเคราะห์เพื่อจำแนกลักษณะหรือพฤติกรรมของบุคคล เหมาะสำหรับงานที่ต้องการความแม่นยำสูงและการประมวลผลข้อมูลจำนวนมาก ช่วยให้องค์กรสามารถพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง

การประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติยกตัวอย่างได้ดังนี้

กรณีบริษัทเลือกใช้ AI ที่สามารถแยกหมวดหมู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) มีวัตถุประสงค์เพื่อคัดกรองและรวบรวมจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) จากลูกค้า โดย AI จะพิจารณาการจัดหมวดหมู่จากข้อมูลส่วนบุคคลภายในจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) นั้น เช่น ชื่อ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) เนื้อหาภายใน และหมายเลขสมาชิกของลูกค้า โดยจะดำเนินการแสดงผลการจัดหมวดหมู่เพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตอบกลับลูกค้าต่อไป การประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติในกรณีนี้ บริษัทจะสามารถลดเวลาการตรวจสอบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) แต่หากผู้ส่งไม่ระบุข้อมูลที่ตรงกับคำที่ตั้งไว้ (Keyword) อาจทำให้จดหมายตกหล่นจนพลาดการตอบกลับจดหมายฉบับสำคัญได้

กรณีโรงพยาบาลใช้ AI เพื่อแปลงเสียงการวินิจฉัยโรคเป็นข้อความแล้วบันทึกลงระบบเวชระเบียน โดย AI ไม่ได้ดำเนินการจัดกลุ่มผู้ป่วยหรือวิเคราะห์พฤติกรรม ความเสี่ยง หรือสุขภาพของผู้ป่วย นำ AI มาปรับใช้เพื่อความเร็วในการดำเนินงานเท่านั้น การประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติในกรณีนี้อาจทำให้เกิดข้อมูลการรักษาที่ไม่ถูกต้องจากการแปลงข้อความที่ผิด

⁷ บริษัทดิทไทยด์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน), ‘ระบบ Automation ที่จะช่วยยกระดับการทำงานให้องค์กรเติบโตได้อย่างยั่งยืน’ (23 ธันวาคม 2567) <<https://www.dittothailand.com/th/ditto/news/what-is-automation/>> สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2568

กรณีเลขานุการบริษัทใช้ AI เพื่อจัดตารางนัดหมายอัตโนมัติจากจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) หรือบริการข้อความสั้น (SMS) ให้แก่คณะผู้บริหารของบริษัท โดยระบบ AI จะวิเคราะห์ข้อความ รายละเอียดเรื่องวันเวลาและสถานที่นัดหมายโดยอัตโนมัติ และเพิ่มเป็นรายการนัดหมายในรายการคำสั่งปฏิทิน (Program) ของผู้ใช้งาน เช่น Google Calendar หรือ Apple Calendar หรือ Outlook โดยการประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติดังกล่าว อาจทำให้ข้อมูลอื่นเป็นเรื่องส่วนตัว หรือข้อมูลที่จัดอยู่ในระดับชั้นความลับขององค์กร ทำให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล (Access control) โดยไม่จำเป็น

ทั้งนี้ การประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ (Automated Processing) ที่ต้องมีการระมัดระวังเป็นกรณีพิเศษเพราะอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ แบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

2.3.1 การตัดสินใจอัตโนมัติ (Automated Decision-Making)

การตัดสินใจอัตโนมัติ (Automated Decision-Making) หมายถึง กระบวนการตัดสินใจโดยเครื่องจักรที่ไม่มีส่วนร่วมของมนุษย์ การตัดสินใจอัตโนมัติอาจเกิดขึ้นได้ทั้งในกรณีที่ใช้ AI และไม่ใช่ AI แต่การตัดสินใจอัตโนมัติรูปแบบที่ไม่ใช่ AI จะมุ่งเน้นถึงการเขียนระบบฐานเงื่อนไข (Rule-based) ไม่ใช่เงื่อนไขที่ซับซ้อน และไม่สามารถเขียนระบบฐานเงื่อนไขแบบครอบคลุมการประมวลผลได้ทั้งหมด เช่น ระบบอนุมัติใบลาอัตโนมัติในองค์กร หรือ ระบบกำหนดส่วนลดราคาสินค้า เป็นต้น องค์กรและหน่วยงานต่างๆ จึงมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้และพัฒนาการตัดสินใจอัตโนมัติที่ใช้ AI เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากข้อมูลจำนวนมากภายใต้การดูแลขององค์กรและสร้างประโยชน์จากการเชื่อมโยงของข้อมูลให้มากที่สุด

ด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าองค์กรและบริษัทต่างๆ มองเห็นประโยชน์จากกระบวนการวิธี (Algorithm) ของการตัดสินใจอัตโนมัติ และทำให้ภาครัฐและภาคเอกชนทั่วโลกนิยมนำไปปรับใช้กับองค์กรของตนเอง แต่อย่างไรก็ตามการตัดสินใจอัตโนมัติมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อน จึงมีแนวโน้มที่จะเกิดข้อผิดพลาดได้ง่าย ข้อผิดพลาดอาจส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้น้อยอย่างร้ายแรง ได้แก่ ความอคติ ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ และความโปร่งใสเกี่ยวกับเหตุผลของการตัดสินใจและความสามารถในการอธิบายพื้นฐานที่เครื่องจักรตัดสินใจ

การตัดสินใจอัตโนมัติยกตัวอย่างได้ดังนี้

กรณีสถาบันการเงินใช้ AI พิจารณาความเสี่ยงในการผิดนัดชำระ โดยวิเคราะห์ข้อมูลเครดิต รายได้ หนี้สิน และพฤติกรรมการใช้จ่ายของลูกค้า เพื่อตัดสินใจอนุมัติหรือปฏิเสธคำขอสินเชื่อแบบอัตโนมัติ โดยการตัดสินใจอัตโนมัติกรณีนี้จะใช้ระยะเวลาแจ้งผลการพิจารณาสินเชื่อ

ภายในไม่กี่นาทีและไม่มีมนุษย์เข้ามาร่วมตัดสินใจหรือตรวจสอบผลการพิจารณาด้วย อันอาจทำให้ผลการพิจารณาเกิดการอคติ (Bias) ที่เกิดจากการฝึกฝน AI ที่ไม่มีความเหมาะสมเพียงพอ หรือ

กรณีบริษัทใช้ AI ในการวิเคราะห์ประวัติการศึกษาและทำงานโดยสังเขปของผู้สมัครงาน โดยให้ AI คัดเลือกจากเอกสารตามคำที่ตั้งไว้ (Keyword) เพื่อตัดสินใจเลือกผู้สมัครที่เหมาะสมไปยังรอบสัมภาษณ์การตัดสินใจอัตโนมัติอาจอ้างอิงผลจากหลายแหล่ง เช่น ข้อมูลที่เก็บรวบรวมโดยตรง หรือข้อมูลที่รวบรวมจากการสังเกตเกี่ยวกับบุคคล หรือข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล⁸ แม้บริษัทจะสามารถลดเวลาการพิจารณาคัดเลือกผู้สมัคร แต่เนื่องด้วยเป็นการคัดเลือกที่ไม่มีมนุษย์เข้ามาเกี่ยวข้อง อันอาจทำให้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติเพียงพออาจไม่ถูกคัดเลือกหากระบุข้อมูลไม่ตรงกับคำที่ตั้งไว้ในระบบ AI หรือ

กรณีท่าอากาศยานเลือกใช้ AI ในการคัดกรองผู้ต้องสงสัยในบริเวณสนามบิน โดยเฝ้าสังเกตการณ์ (monitor) จากภาพกล้องวงจรปิดภายในพื้นที่และวิเคราะห์จากข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ภาพบุคคล พฤติกรรมการเดินทาง และข้อมูลการจองตั๋วเครื่องบินในอดีตจนถึงปัจจุบัน แม้ท่าอากาศยานจะดำเนินการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลภายใต้ข้อกำหนดตามกฎหมาย แต่การตัดสินใจอัตโนมัติว่าบุคคลใดต้องสงสัย โดยไม่ผ่านการคิดวิเคราะห์สถานการณ์จากมนุษย์เลย อาจทำให้เกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาด อันส่งผลให้ผู้ต้องสงสัยเสียเวลาและเสื่อมเสียชื่อเสียงได้

จากกรณีตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าการตัดสินใจอัตโนมัติสามารถเกิดขึ้นโดยอาจมีหรือไม่มีการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล เมื่อ AI นำข้อมูลมาพิจารณาร่วมกัน อาจส่งผลให้เกิดการปฏิเสธการให้บริการ การปฏิเสธการให้สินค้า และการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม⁹ ต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

2.3.2 การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล (Profiling)

การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล (Profiling) หมายถึง กระบวนการตรวจสอบ วิเคราะห์ และจัดทำสรุปข้อมูลที่มีประโยชน์ กระบวนการช่วยในการแสดงผลลัพธ์ในการค้นพบปัญหา คุณภาพข้อมูลความเสี่ยง และแนวโน้มโดยรวม การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลจะสร้างข้อมูลเชิงลึกที่สำคัญเกี่ยวกับข้อมูลที่ภาครัฐหรือภาคธุรกิจต่างๆ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลจะคัดกรองข้อมูลเพื่อพิจารณาความถูกต้องและคุณภาพของข้อมูล การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลต้องใช้กระบวนการวิธี

⁸ European Data Protection Board (EDPB) Guidelines on Automated individual decision-making and Profiling for the purposes of Regulation 2016/679, Profiling.

⁹ European Data Protection Board (EDPB) Guidelines on Automated individual decision-making and Profiling for the purposes of Regulation 2016/679, Introduction.

(Algorithm) ในการวิเคราะห์จะตรวจจับลักษณะของชุดข้อมูล เช่น ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าร้อยละ และความถี่ เพื่อตรวจสอบข้อมูลในรายละเอียดที่ลึกมาก จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เพื่อค้นหาข้อมูล เพื่อแสดงผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและเป้าหมายของธุรกิจ¹⁰ โดยมีจุดประสงค์คือเพื่อคาดการณ์พฤติกรรมของบุคคลนั้นๆ และตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรมนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล (หรือกลุ่มบุคคล) และประเมินลักษณะเฉพาะหรือรูปแบบพฤติกรรมของพวกเขา เพื่อจัดพวกเขาให้เข้าอยู่ในหมวดหมู่หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อวิเคราะห์หรือคาดการณ์เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ

การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลอาจประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์โดยอัตโนมัติเพื่อค้นหาความสัมพันธ์ของข้อมูล และการนำความสัมพันธ์ที่พบมาใช้กับบุคคล¹¹ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกอาจเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล (หรือกลุ่มบุคคล) และประเมินลักษณะเฉพาะหรือรูปแบบพฤติกรรมของพวกเขา เพื่อจัดพวกเขาให้เข้าอยู่ในหมวดหมู่หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อวิเคราะห์และ/หรือทำนายเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ เช่น ความสามารถในการปฏิบัติงาน ความสนใจ หรือพฤติกรรมที่เป็นไปได้

การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลยกตัวอย่างได้ดังนี้

กรณีนายหน้าประกันภัยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลสาธารณะและข้อมูลที่ได้จากการจัดเก็บข้อมูลจากบุคคลโดยตรง เพื่อวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลและจัดกลุ่มบุคคลตามความสนใจในผลิตภัณฑ์ของบุคคลนั้น จากนั้นจะขายข้อมูลนี้ให้กับบริษัทต่างๆ ต่อไป¹² แต่ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลอาจไม่ได้รับการยินยอมจากลูกค้า อันถือได้ว่าเป็นการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า หรือ

กรณีบริษัทดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบฟอร์มสมัครสมาชิกและจากข้อมูลพฤติกรรมการใช้งานระบบ เช่น ประวัติการสั่งซื้อ เวลาที่เข้าเว็บไซต์ (Website) หมวดหมู่สินค้าที่ลูกค้าเลือกดู เป็นต้น แล้วจัดกลุ่มลูกค้าตามพฤติกรรมการซื้อและความสนใจ เพื่อใช้ในการทำแคมเปญการตลาดแบบเฉพาะบุคคลโดยบริษัทอาจได้จัดกลุ่มข้อมูลที่จะสร้างประโยชน์ในการขายสินค้าที่ตรงจุด แต่ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลอาจเป็นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่ได้แจ้งวัตถุประสงค์ให้แก่ลูกค้าทราบก่อนหรือขณะจัดเก็บข้อมูล อันอาจส่งผลให้เกิดความไม่โปร่งใสภายในองค์กร หรือ

¹⁰ Qlik Company, ‘What is Data Profiling?’ <<https://www.talend.com/resources/what-is-data-profiling/>> สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2568.

¹¹ เฟิ่งอ่าง 7.

¹² เฟิ่งอ่าง 7.

กรณีโรงพยาบาล วิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลโดยระบบ AI จากข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วย เพื่อจัดทำข้อมูลสนับสนุนให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญประเมินสถานะสุขภาพโดยรวมของผู้ป่วย ช่วยในการจัดทำแผนการรักษาเฉพาะบุคคล หรือติดตามโรคเรื้อรัง โดยจากกรณีนี้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญได้รับประโยชน์ในการวางแผนการรักษาผู้ป่วย แต่การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลด้วยข้อมูลที่ไม่เป็นปัจจุบัน หรือไม่ถูกต้องอาจทำให้เกิดการประเมินความร้ายแรงหรือรายชื่อโรคผิดพลาดจากข้อเท็จจริง อันอาจส่งผลให้การรักษาเกิดความล่าช้า

2.4 ความปลอดภัยในการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

ศักยภาพของ AI จะส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ เช่นเดียวกับเทคโนโลยีอื่นๆ ที่ได้สร้างผลกระทบกับโลกมาแล้ว ทั้งในกรณีของการพัฒนาของเครื่องจักรกลพลังงานไฟฟ้า หรืออินเทอร์เน็ต โดยผลกระทบจากเทคโนโลยีเหล่านี้ได้ส่งผลดีและผลเสียในสังคม เมื่อ AI ถูกพัฒนามากขึ้นจึงแบ่งประเภทผลกระทบอันเกิดจากการใช้ AI¹³ ดังนี้

2.4.1 ผลกระทบต่อบุคคล

การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้ AI อาจทำให้เกิดการแสดงผลโดยมีอคติต่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (Bias) เนื่องด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงลึก (Algorithm) จะถูกวิเคราะห์จากข้อมูลที่ผู้พัฒนาระบบนำเข้าเพื่อฝึกฝน AI หากข้อมูลที่ถูกนำเข้าหรือใช้สำหรับฝึกฝนเรียนรู้ มีอคติต่อกลุ่มบุคคลใด อาจทำให้การจัดกลุ่มบุคคล การประมวลผล การรับเข้าศึกษาต่อหรือทำงาน หรือการตัดสินใจอะไรก็ตามที่มักจะมีทำให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้รับคุณหรือโทษมากกว่าคนอื่นกลุ่มหนึ่ง เช่น ระบบ AI ที่มีชื่อว่า COMPAS (Correctional Offender Management Profiling for Alternative Sanctions) ซึ่งเป็น AI ที่ช่วยในการคาดการณ์โอกาสในการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องโทษ ถูกใช้ในเขตอำนาจศาลอื่นๆ ของสหรัฐอเมริกา มักจะประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลประกอบกับประวัติอาชญากรรม และคาดการณ์โอกาสว่าคนผิวดำมีโอกาสกระทำผิดซ้ำมากกว่าคนผิวขาว¹⁴ หรือ ระบบ AI ที่มีชื่อว่า GPT-3 ซึ่งเป็น AI ที่ช่วยในการเขียนบทความจากการระบุข้อความคำสั่งสั้นๆ

¹³ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, ‘ปัญญาประดิษฐ์ในการให้บริการของภาครัฐ’ <<https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/Knowledge-Sharing/Articles/AI-in-Government-Services.aspx>> สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2567.

¹⁴ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, ‘ผู้พิพากษาสหรัฐฯ เริ่มใช้ ‘ปัญญาประดิษฐ์’ ช่วยพิจารณาคดีความ’ <<https://www.voathai.com/a/ai-judges/4275451.html>> สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2567.

และจำลองบทสนทนาให้ผู้ใช้งานรู้สึกเหมือนการโต้ตอบกับมนุษย์ โดย GPT-3 มักจะเขียนบทความที่มีเนื้อหาที่เชื่อมโยงผู้นับถือศาสนาอิสลามกับความรุนแรงมากกว่าผู้ที่นับถือศาสนาอื่นอย่างมีนัยสำคัญ

โดยปัจจุบันยังไม่มีมาตรการใดที่สามารถใช้ตรวจสอบได้ว่า AI มีความอคติ (Bias) หรือไม่ ผู้ใช้งาน AI ต้องทดสอบความอคติ (Bias) ของระบบ AI ด้วยตนเอง หรือผู้พัฒนา AI ต้องสังเกตข้อมูลที่ใช้ในการฝึกฝน AI (Training Data) และผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์ระหว่างการพัฒนา โดยข้อมูลที่ใช้ฝึกฝน AI เป็นปัจจัยหลักที่อาจทำให้เกิดความอคติ (Bias) จนกระทบต่อความเป็นธรรมและความน่าเชื่อถือต่อการตัดสินใจโดยระบบ AI ได้¹⁵

2.4.2 ผลกระทบต่อความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัว

เนื่องด้วย AI ต้องใช้ข้อมูลจำนวนมากในการประมวลผล ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้งานรั่วไหลหรือกระทบต่อความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัวได้ ดังนั้น องค์กรต้องจำกัดขอบเขตการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อพัฒนาและใช้งานระบบ AI และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคในการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในระบบ AI องค์กรจึงควรคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ให้ครอบคลุมการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลและเก็บรักษา และการดำเนินงานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ควรครอบคลุมทั้งการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลและการจัดเก็บรักษาอย่างเหมาะสม โดยองค์กรควรเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถใช้สิทธิในการให้ความยินยอมได้อย่างเสรีและมีอิสระในการตัดสินใจ นอกจากนี้ องค์กรควรระบุถึงมาตรการป้องกันและแนวปฏิบัติสำหรับการใช้ AI ให้มีความน่าเชื่อถือ โดยเฉพาะการแจ้งนโยบายความเป็นส่วนตัวอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความเสี่ยงสูงจะกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล¹⁶

2.4.3 ผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคมและการแข่งขันทางการค้าของปัญญาประดิษฐ์

ในระบบเศรษฐกิจสังคมและการแข่งขันทางการค้า AI ด้วยศักยภาพในการจัดการที่มีความซับซ้อนภายในระยะเวลาอย่างสั้น AI จึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน ช่วยลดต้นทุน การผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ทำให้ธุรกิจสามารถผลิตสินค้าและบริการได้มากขึ้นและรวดเร็วยิ่งขึ้น เนื่องด้วยการใช้ AI สามารถทำงานซ้ำๆ หรืองานที่ต้องใช้ความแม่นยำสูง ทำให้เกิดการแทนที่แรงงานมนุษย์ในบางตำแหน่ง ส่งผลให้บางอาชีพอาจลดลงหรือหายไป แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างงานใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

¹⁵ เฟิ่งอ่าง 2.

¹⁶ Personal Data Protection Commission Singapore, Advisory Guidelines on the Use of Personal Data in AI Recommendation and Decision Systems, 1.5.

และบำรุงรักษา AI ขึ้นมาได้เช่นเดียวกัน ซึ่งการเพิ่มนวัตกรรมและการลงทุน AI สามารถกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ในหลายอุตสาหกรรม เช่น การวินิจฉัยโรคทางการแพทย์ การวิเคราะห์แนวโน้มทางการเงิน และตรวจจับเส้นทาง การเดินทางในการขนส่งสินค้า ส่งผลให้มีการลงทุนในเทคโนโลยี และการวิจัยเพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถนำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว

2.5 ความรับผิดชอบในการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

ความรับผิดชอบอันเกี่ยวข้องกับ AI ของผู้พัฒนา ผู้ให้บริการ และผู้ใช้งาน ต้องพิจารณาถึงหลักจริยธรรม กฎหมาย และความปลอดภัย โดยเฉพาะเมื่อ AI มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อดัดสินใจแทนมนุษย์ ผู้พัฒนา AI หรือผู้นำ AI มาใช้ต้องมั่นใจว่า AI ที่เลือกใช้มีความโปร่งใส ยุติธรรม ปลอดภัยจากอคติ และสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ องค์กรหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องจะต้องรับผิดชอบทั้งในทางกฎหมาย ตามฐานะและหน้าที่ของตนเอง หากเลือกใช้ AI ที่ไม่ปลอดภัยและทำให้เกิดความเสียหาย

2.5.1 สถานะบุคคลของ AI ในกฎหมายปัจจุบัน

สถานะบุคคลของ AI ในกฎหมายปัจจุบันยังเป็นเรื่องที่ถกเถียงและยังไม่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการในระดับสากล เนื่องจาก AI ไม่ใช่บุคคลทางกฎหมาย แต่เป็นเทคโนโลยีหรือเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นโดยมนุษย์ แม้ว่าจะมีความก้าวหน้าในด้านความสามารถและ การทำงาน แต่การกำหนดสถานะบุคคลให้กับ AI ยังคงเป็นประเด็นที่ท้าทายและมีความซับซ้อนในหลายมิติ กล่าวคือ การกำหนดสถานะบุคคลให้กับ AI ต้องยกประเด็นทางจริยธรรมและสังคมขึ้นมาถกเถียงกันหลายประการ เช่น สิทธิและความรับผิดชอบของ AI การควบคุมและกำกับดูแล AI และผลกระทบต่อมนุษย์และสังคม โดยผู้เชี่ยวชาญบางกลุ่มพยายามที่จะให้มีมีข้อเสนอหลายแนวทางเกี่ยวกับการกำหนดสถานะทางกฎหมายของ AI เช่น การกำหนดให้ AI มีสถานะกึ่งบุคคล หรือ สถานะเฉพาะกิจ เพื่อให้สามารถรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองในบางกรณี แต่ยังคงไม่มีการยอมรับอย่างเป็นทางการในระดับสากล ซึ่งในหลายประเทศกำลังพิจารณาและปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้รองรับการใช้งานและการพัฒนา AI ในอนาคต เช่น สหภาพยุโรป (EU) ได้มีการเสนอร่างกฎหมายเกี่ยวกับ AI ที่เรียกว่า "Artificial Intelligence Act" ซึ่งมุ่งเน้นในการกำกับดูแลและการควบคุมการใช้ AI และการพัฒนาต่อไปในอนาคต

ทั้งนี้ แม้สถานะบุคคลของ AI จะยังไม่เป็นที่ประจักษ์ในสากล แต่ในเดือนตุลาคม 2017 ประเทศซาอุดีอาระเบียเป็นประเทศแรกและประเทศเดียวที่ได้ให้สถานะบุคคล

ทางกฎหมายให้แก่หุ่นยนต์ AI ของประเทศที่ชื่อว่าโซเฟีย (Sophia) และสร้างความสนใจไปทั่วโลก เมื่อโซเฟียปรากฏตัวเพื่อแสดงศักยภาพของ AI ในการพูดคุยประโยคสนทนาและโต้ตอบกับพิธีกรบนเวทีงาน Future Investment Initiative ที่จัดขึ้นในริยาด (Riyadh) ประเทศซาอุดีอาระเบีย¹⁷ โดยผู้เชี่ยวชาญต่างคาดเดาว่าประเทศซาอุดีอาระเบียได้สร้างโซเฟียขึ้น เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุและเด็กๆ ทั้งนี้ ไม่ได้มีการเปิดเผยอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานภาครัฐของประเทศซาอุดีอาระเบียว่า โซเฟียจะได้รับสิทธิประโยชน์ครอบคลุมและสวัสดิการทัดเทียมกับมนุษย์ในด้านใดบ้าง แต่มีผู้เชี่ยวชาญหลายประเทศร่วมกันพิจารณาความเป็นไปได้ของเหตุผลและแรงจูงใจหลายประการที่เป็นไปได้จำนวน 3 ด้าน กล่าวคือ เหตุผลด้านการตลาดและภาพลักษณ์ โดยการให้สถานะบุคคลกับโซเฟียเป็นวิธีที่ประเทศซาอุดีอาระเบียใช้เพื่อแสดงให้เห็นว่าประเทศกำลังมุ่งมั่นที่จะเป็นผู้นำในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยเฉพาะในช่วงที่กำลังดำเนินการแผนการปฏิรูปเศรษฐกิจ เวอร์ชัน (Version) 2030 ซึ่งมีเป้าหมายในการลดการพึ่งพาน้ำมันและส่งเสริมการลงทุนในภาคส่วนเทคโนโลยี และการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง เพื่อเพิ่มความสนใจในประเทศ โดยเฉพาะจากนักลงทุนและนักพัฒนาเทคโนโลยี เหตุผลด้านการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี โดย การให้สถานะบุคคลกับโซเฟียอาจเป็นวิธีหนึ่งในการดึงดูดการลงทุนในด้านปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีขั้นสูง ทำให้ซาอุดีอาระเบียเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและวิจัยในด้านนี้ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความสนใจในงานวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยี AI ในประเทศซาอุดีอาระเบีย และสร้างแรงจูงใจให้กับนักวิจัยและนักพัฒนาทั่วโลก และเหตุผลด้านสังคมและจริยธรรม โดยการให้สถานะบุคคลกับโซเฟียที่เป็นหุ่นยนต์หญิง ได้กระตุ้นการถกเถียงเรื่องสิทธิมนุษยชนและสิทธิสตรีในซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีการจำกัดสิทธิสตรีอย่างเข้มงวด การกระทำนี้อาจถูกมองว่าเป็นความพยายามในการปรับปรุงภาพลักษณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ

แต่ทั้งนี้การให้สถานะบุคคลกับโซเฟียเป็นการกระทำเชิงสัญลักษณ์มากกว่าเป็นการให้สิทธิที่แท้จริง เช่น โซเฟียไม่มีสิทธิทางกฎหมายหรือความรับผิดชอบเช่นเดียวกับมนุษย์ โซเฟียจึงไม่สามารถถือครองทรัพย์สิน ดำเนินการฟ้องร้องคดีหรือถูกฟ้องร้องในฐานะบุคคลเหมือนมนุษย์ได้ ความรับผิดทางกฎหมายของโซเฟียหรือ AI อื่นๆ มักตกอยู่กับผู้พัฒนา ผู้ควบคุม หรือผู้ใช้งาน AI โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและใช้งาน AI ข้างต้นนี้ ต้องรับผิดชอบแทน AI ในลักษณะของความรับผิดของเครื่องมือหรือทรัพย์สิน เช่นเดียวกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์อื่นๆ ซึ่งหาก AI ทำให้เกิดความเสียหายหรือข้อผิดพลาด ซึ่งหมายความว่า ความรับผิดชอบทางกฎหมายยังคงต้องพิจารณา

¹⁷ THE STANDARD, ‘ซาอุฯ มอบสถานะพลเมืองให้ ‘หุ่นยนต์’ เป็นประเทศแรกของโลก’ <<https://thestandard.co/first-robot-citizenship-in-saudi-arabia/>> สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2567.

ภายใต้กรอบของกฎหมายที่มีอยู่เดิม เช่น กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายลิขสิทธิ์ และกฎหมายความรับผิดของผลิตภัณฑ์

อย่างไรก็ตาม ประเทศอื่นๆ ยังไม่ได้กำหนดสถานะทางกฎหมายให้กับ AI เป็นพิเศษ แต่ในอนาคตหาก AI สามารถมีการบริหารจัดการสิทธิประโยชน์ตัวเอง หรือยกร่างสัญญาให้สิทธิแก่บุคคลอื่นได้ อาจจะมีการกำหนดให้สถานะบุคคลพิเศษขึ้นมาให้กับ AI เพื่อให้สามารถกำหนด สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดตามกฎหมายของ AI ร่วมด้วย

2.5.2 นิยามและความรับผิดของของปัญญาประดิษฐ์

หากในอนาคตมีการนำ AI มาใช้ในการทำงานด้านต่างๆ มากขึ้น AI อาจก่อให้เกิดความเสียหายอื่นๆ ตามมา โดยการกำหนดบทลงโทษหรือความรับผิดของ AI นั้น สิ่งที่น่ากฎหมายจะต้องพิจารณาเป็นลำดับแรกคือคำนิยามของ AI เพื่อพิจารณาในเรื่องของกฎหมายและข้อบังคับต่อไป

เนื่องด้วย AI มีความแตกต่างจากปัญญาที่เป็นธรรมชาติ (Natural Intelligence) ทั่วไปซึ่งตีความเป็นปัญญามนุษย์ (Human Intelligence) หรือปัญญาสัตว์ (Animal Intelligence) โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดความรับผิดของสัตว์ไว้ กล่าวคือ หาก AI ถูกพิจารณาให้มีสถานะเสมือนสัตว์ตามกฎหมาย บุคคลผู้เป็นเจ้าของหรือผู้รับเลี้ยงดูย่อมต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของ AI โดยต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ได้รับความเสียหาย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าเจ้าของได้ใช้ความระมัดระวังอันสมควรแก่การเลี้ยง การรักษาตามชนิดและนิสัยของสัตว์ตามพฤติการณ์อย่างอื่นอย่างดีแล้วหรือพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นย่อมจะต้องเกิดมิขึ้นได้ แม้ได้ใช้ความระมัดระวังแล้ว โดยเป็นหน้าที่ของเจ้าของหรือผู้ดูแลสัตว์ในการพิสูจน์ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังเพียงพอแล้ว¹⁸

เคยมีการตีความหมายของ AI ในยุคสมัยปฏิวัติอุตสาหกรรม โดยได้มีการพัฒนาเครื่องจักรเพื่อทำงานแทนมนุษย์ แต่เครื่องจักรยังมีความแตกต่างจาก AI เนื่องจากเครื่องจักรไม่มีความฉลาดในการคิดวิเคราะห์และประมวลผล แต่ถ้ามองว่า AI เป็นเครื่องจักรและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากเครื่องจักร โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่พบมากในยานพาหนะที่เดินด้วยเครื่องจักรกล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดความรับผิดโดยเคร่งครัดว่า หากเกิดความเสียหายจากเครื่องจักรกล กฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ที่ครอบครองหรือควบคุมยานพาหนะจะต้องรับผิดในความเสียหาย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหาย

¹⁸ สำนักงาน กสทช., ‘ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI)’ <<https://procheck.nbtc.go.th/articles/detail/88>> สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2567.

นั่นเอง หมายความว่าผู้เสียหายไม่ต้องมีภาระการพิสูจน์ แต่เป็นผู้ครอบครองหรือควบคุมยานพาหนะ จะต้องพิสูจน์เพื่อพ้นความรับผิด

หรือหากมองว่า AI ประเภท ไม่ใช่เครื่องจักร AI อาจเข้าลักษณะเป็นทรัพย์สิน อันตรายโดยสภาพ หรือเป็นทรัพย์สินอันตรายโดยกลไกหรือความมุ่งหมายก็ได้ ซึ่งมีความรับผิด เช่นเดียวกันกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากเครื่องจักร คือความรับผิดโดยเคร่งครัด อาจใช้ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งกฎหมายได้กำหนด ความเคร่งครัดที่มากขึ้น โดยผู้ประกอบการทุกรายต้องร่วมรับผิดร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นผลจากการกระทำโดยเจตนา หรือเกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการรายใดก็ตาม นอกจากนี้กฎหมายได้กำหนดฐานของผู้ประกอบการให้กว้างขึ้น โดยให้รวมถึงผู้ผลิตไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ก็ตาม ผู้เสียหายจึงสามารถฟ้องผู้ผลิตที่อยู่ต่างประเทศได้ ในส่วนของการกำหนดเรื่องค่าสินไหมทดแทน หากผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้า ทั้งที่รู้ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัย ไม่รู้เพราะ ความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าไม่ปลอดภัยก่อให้เกิดความตาย ผู้เสียหาย สามัญ ภัย บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ ร่วมด้วย¹⁹

ดังนั้น ปัจจุบันในหลายๆประเทศยังคงกำหนดนิยามโดยกว้างและไม่มี การกำหนดสถานะของ AI ที่ชัดเจน จึงทำให้หลายประเทศยังคงไม่มีการประกาศใช้กฎหมายเป็น การเฉพาะ เพียงแต่ใช้บทกฎหมายภายในประเทศเทียบเคียงสินค้าไม่ปลอดภัยแล้วจึงเฉยไม่ ดำเนินการใดๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย และค่าสินไหมทดแทนต่อความเสียหาย ต่อจิตใจ (Compensation of Mental Damages) ในกรณีที่สินค้าบดทลงโทษตามข้อเท็จจริงเป็น รายการนี้ไป

2.6 การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในภาครัฐ

การนำ AI มาใช้ในการบริหารงานภาครัฐ ไม่เพียงแต่การมีเทคโนโลยีเพื่อใช้งานทั่วไปใน สำนักงาน หรือเพื่อวางแผน ป้องกันปัญหาเชิงรับดังเช่นในอดีต แต่ภาครัฐสามารถนำ AI ไปใช้เพื่อ การบริหารจัดการในเชิงรุกโดยอาศัยการวิเคราะห์ ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เกี่ยวกับพฤติกรรม ของประชาชนได้ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบแนวโน้มของประเด็นปัญหา และความต้องการของสังคม หลังจากนั้นจึงนำมาสร้างเป็นแบบจำลองที่จัดลำดับความสำคัญของประเด็นทางสังคมต่างๆ ไปตาม

¹⁹ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (ประเทศไทย), ‘แนวโน้มของกฎหมายกับปัญญาประดิษฐ์ในอาเซียน’ <<https://procheck.nbtc.go.th/articles/detail/88>> สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2567.

หน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรภาครัฐแต่ละแห่ง เพื่อนำเข้าสู่ขั้นตอนของการวางแผน การให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างชัดเจน และตอบโจทย์ สะดวกและรวดเร็ว รวมถึงมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้น อาทิ การจัดสวัสดิการทางสังคม สิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาล และการดูแลสุขภาพความปลอดภัย ยกตัวอย่าง เช่น รัฐบาลสามารถใช้ AI และ Machine Learning เพื่อจัดการความปลอดภัยของสาธารณะและสาธารณูปโภค นอกจากนี้ ภาครัฐยังสามารถนำ AI มาใช้อย่างอัตโนมัติในประเภทงานที่มีลักษณะเดิม ซ้ำๆ เป็นกิจวัตร เพื่อทดแทนการทำงาน โดยมนุษย์ ซึ่งจะช่วยลดเวลา ลดขั้นตอน และลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลงได้

หน่วยงานภาครัฐย่อมได้รับประโยชน์จากการใช้ AI ในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นอย่างน้อยจำนวน 4 ประการ ดังนี้

- (1) การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐสามารถนำผลการวิเคราะห์ ข้อมูลขนาดใหญ่ของ AI ไปช่วยในกระบวนการออกแบบ พัฒนา และปรับปรุง การปฏิบัติงานให้ดีขึ้น ลดความซ้ำซ้อน ของงาน ลดข้อผิดพลาดในการให้บริการ ลดการใช้ทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็น ทรัพยากรมนุษย์ งบประมาณ และเวลา ในการทำงาน นอกจากนี้ ยังช่วยสร้างมาตรฐานและยกระดับการทำงานภาครัฐที่ดีขึ้น เพราะสามารถกำกับ ติดตาม และวัดผลได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังช่วยป้องกันปัญหาการทุจริตได้อีกด้วย
- (2) ช่วยพัฒนาบริการภาครัฐใหม่ๆ และทำให้มีคุณภาพมากขึ้น เช่น การแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัด การเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรม การวินิจฉัยโรค ซึ่งประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งหมด ล้วนส่งผลทำให้คุณภาพชีวิต ของประชาชนโดยรวมดีขึ้น
- (3) ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดย AI สามารถช่วยปรับปรุงประสบการณ์ของผู้ที่มาใช้บริการจากภาครัฐให้ดีขึ้นได้ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา การใช้บริการของประชาชนที่ผ่านมา และเมื่อผู้ใช้บริการได้รับประสบการณ์ที่ดี ย่อมทำให้พวกเขายินดีที่จะเข้ามา มีส่วนร่วมกับการพัฒนาบริการภาครัฐให้ดียิ่งขึ้นต่อไป
- (4) ทำน้อยแต่ได้ผลมาก กล่าวคือการนำ AI มาใช้ จะช่วยให้ภาครัฐได้ผลลัพธ์จากการดำเนินงานที่ดีขึ้น โดยใช้ ความพยายามน้อยลง เพราะ AI เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจเลือกการดำเนินงานที่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ภายใน ระยะเวลาเท่าเดิม ในขณะที่ใช้คนน้อยลง ใช้งบประมาณน้อยลง แต่สามารถให้บริการประชาชนได้เพิ่มมากขึ้น ครอบคลุม มากขึ้น ซึ่งในอีกแง่หนึ่งก็ยังเป็นผลดีต่อบุคลากรภาครัฐ

ด้วย เพราะจะช่วยให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้น ท่ามกลางระบบ
นิเวศดิจิทัลที่หนุนเสริมให้บุคลากรมีแนวคิดเชิงออกแบบอย่างสร้างสรรค์

2.7 การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในภาครัฐ

รัฐบาลได้มีนโยบายปฏิรูปประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน
เพื่อเปลี่ยนผ่านให้ประเทศก้าวสู่ยุคที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม
ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)
เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และสร้างความต่อเนื่องในการปฏิรูปประเทศ ซึ่งยุทธศาสตร์ดังกล่าวมี
ความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อ
เศรษฐกิจและสังคม

2.7.1 แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติ

ที่ต้องการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดิน
ให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย โปร่งใส และคำนึงถึงประชาชนเป็นหลัก²⁰ ซึ่งจะส่งผลต่อภาพรวมของ
ประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ คือการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ และด้านสังคมที่
เป็นการสร้างความกินดีอยู่ดีให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง

การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลจึงเป็นกลไกสำคัญของรัฐบาลในการสนับสนุนการพัฒนา
ประเทศตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพของภาครัฐ
ให้ทันสมัย และสามารถให้บริการสาธารณะโดยคำนึงถึงประชาชนเป็นสำคัญ โดยมีเป้าหมายเพื่อ
พัฒนาบริการสาธารณะที่สามารถให้บริการในรูปแบบเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างสมบูรณ์ เพื่อลดต้นทุน
ในการให้บริการของภาครัฐ และลดต้นทุนการขอรับบริการของประชาชน รวมทั้งต้องเพิ่ม
ประสิทธิภาพในการทำงานของภาครัฐบนพื้นฐานของข้อมูลที่รวดเร็วและแม่นยำ เพื่อส่งเสริม
สนับสนุน และอำนวยความสะดวกแก่ทุกภาคส่วน ตลอดจนเป็นการเพิ่มศักยภาพของประเทศ
โดยรวมอีกด้วย

ในวันที่ 26 กรกฎาคม 2565 คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติ
การด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2565 – 2570 นำเสนอ

²⁰ สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ‘นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วย
การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม’ <<https://onde.go.th/view/>> สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2567.

โดยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม โดยมีรายละเอียดโดยย่อ ดังนี้²¹

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเตรียมความพร้อมของประเทศในด้านสังคม จริยธรรม กฎหมาย และกฎระเบียบสำหรับการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ กำหนดให้มี กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับ AI ถูกประกาศใช้งานไม่ต่ำกว่า 1 ฉบับ โดยคณะทำงานขับเคลื่อนแผน AI จะรวบรวมรายงานการดำเนินงานในการจัดทำร่างกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ จากกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ การเตรียมความพร้อมและการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลถือเป็นประเด็นสำคัญที่ไม่อาจละเลยได้ เนื่องจากประชาชนทุกคนล้วนมีสถานะเป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล กฎหมายฉบับนี้จึงมีความเกี่ยวข้องกับสิทธิของประชาชน และยังส่งผลต่อการพัฒนามาตรการคุ้มครองข้อมูลในภาคธุรกิจไทยอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อบังคับใช้กฎหมายในระดับประเทศ ก็จะทำให้หน่วยงานทุกหน่วยในไทยต้องพยายามรักษามาตรฐานด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้ยึดถือได้และอยู่ในระดับเดียวกัน และทำให้ภาพรวมต่อความเชื่อมั่นของประเทศไทยดีขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ประเทศไทยจะพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุนด้านปัญญาประดิษฐ์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุนที่ดีจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้เกิด การพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและระบบปัญญาประดิษฐ์ในประเทศ โครงสร้างพื้นฐานหลักที่รองรับการ ใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่สำคัญที่รัฐควรเร่งพัฒนา ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานทางด้านดิจิทัล เพื่อรองรับ การเชื่อมโยงและรับ-ส่ง ข้อมูลระหว่างกัน และโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูล และนอกจากโครงสร้างพื้นฐานที่ จำเป็นแล้ว การพัฒนาระบบนิเวศด้านปัญญาประดิษฐ์เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันตลอดจนเพื่อให้มีการ แลกเปลี่ยน องค์ความรู้ทั้งในระดับประเทศและร่วมกับต่างประเทศก็เป็นสิ่งจำเป็นในการที่จะช่วยส่งเสริมให้ เกิดการพัฒนาและใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ขึ้น โดยยุทธศาสตร์นี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ การสร้างเครือข่าย (Network หรือ Consortium) ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (Global Network) สำหรับเป็นกลไกในการขับเคลื่อนระบบนิเวศปัญญาประดิษฐ์ การเกิดแพลตฟอร์มกลางระดับประเทศ แบบบูรณาการ สำหรับรองรับการพัฒนาและการให้บริการด้านปัญญาประดิษฐ์และข้อมูล (AI and Data Service Platform) ของไทย เพื่อเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ ตลอดจนเผยแพร่ แลกเปลี่ยน ให้บริการ และสนับสนุน

²¹ Government Digital Transformation, ‘แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ.2565-2570)’ <<https://pub.nstda.or.th/gov-dx/national-artificial-intelligence-action-plan-for-thailand-development-2022-2027/>> สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2567.

การทำธุรกิจใหม่ๆ ในประเทศ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับ รองรับการประมวลผล การคำนวณขั้นสูง การจัดเก็บและแลกเปลี่ยนข้อมูลสำหรับการพัฒนาและเพิ่ม ประสิทธิภาพของ ระบบปัญญาประดิษฐ์ การเตรียมความพร้อมของประเทศในด้านการพัฒนาและการ ประยุกต์ใช้ ระบบปัญญาประดิษฐ์โดยการปรับปรุง และพัฒนาระบบพื้นฐานด้านการประมวลผลและเครือข่าย ให้มีประสิทธิภาพและพร้อมใช้งานเสมอการสร้างเครือข่ายเชี่ยวชาญในการผลักดันปัญญาประดิษฐ์ แบบมุ่งเป้าหวังผลชัดเจน การพัฒนาศูนย์เชื่อมโยงข้อมูลขนาดใหญ่และสถาบันวิจัยพัฒนา ปัญญาประดิษฐ์ การพัฒนาแพลตฟอร์มกลางระดับประเทศเชิงบูรณาการด้านปัญญาประดิษฐ์และ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางด้านการประมวลผลและการคำนวณขั้นสูง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มศักยภาพบุคลากรและการพัฒนาการศึกษา ด้านปัญญาประดิษฐ์ บุคลากรด้านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดต่อ การพัฒนาและการ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของประเทศ ปัจจุบัน ทั่วโลกมี ความต้องการบุคลากรด้านเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์เป็นอย่างมาก ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่มี บุคลากรที่เพียงพอในด้านนี้และด้านที่เกี่ยวข้อง โดยปัจจัยสำคัญในการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ได้แก่ การให้ความสำคัญต่อการศึกษาและการวิจัยด้าน ปัญญาประดิษฐ์และการสนับสนุนให้มีการสั่ง สมความรู้และประสบการณ์ให้โอกาสบุคคลในวัยทำงานได้มี โอกาสเรียนรู้เพิ่มเติมและต่อยอด (Reskill, Upskill, New skill) ให้สามารถพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับ เทคโนโลยีใหม่ๆ โดยได้รับโอกาสจากความร่วมมือและการลงทุนระหว่างภาคการศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชนที่จะให้ โอกาสนักศึกษาในการฝึกงาน ทดลองงานหรือฝึกหัดโครงการงานวิจัยที่ได้โจทย์ และ การให้คำปรึกษาจาก ภาคอุตสาหกรรม ยุทธศาสตร์นี้มีวัตถุประสงค์ ประการ ได้แก่ การพัฒนา บุคลากรและพัฒนาการศึกษาด้านปัญญาประดิษฐ์ที่มีคุณภาพและ การพัฒนาทักษะแรงงานที่อยู่ใน ภาคอุตสาหกรรม การดำเนินการต้องประกอบไปด้วยการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ทุกระดับ การเรียนรู้เกี่ยวกับ ปัญญาประดิษฐ์ตลอดช่วงชีวิต การสนับสนุนทุนการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตสู่ สถาบันการศึกษาและภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรม ตลอดจนทุนวิจัยแก่บัณฑิตระดับปริญญาโท ปริญญาเอก และหลังปริญญาเอก ตลอดถึงการพัฒนากลไกความร่วมมือกับนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ ด้านปัญญาประดิษฐ์จากต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ เนื่องจากเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ มีความก้าวหน้าและพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมาก ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องเรียนรู้และพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ให้ เกิดขึ้นในประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากรในประเทศ มีเทคโนโลยีหรือระบบที่ เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยเช่น ภาษา วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ช่วยสร้าง

ผู้ประกอบการเริ่มต้น (Startup) นำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการใหม่ๆ รวมทั้งช่วยให้เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและลดการพึ่งพาการนำเข้าทั้งเทคโนโลยีและผลิตภัณฑ์จากต่างประเทศได้ การกำหนดเป้าหมายและวางแผนการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องของประเทศ จะช่วยให้เกิดการวิจัยพัฒนาที่มุ่งเป้าและบูรณาการ ตอบต่อความต้องการใช้งานที่แท้จริงของภาคอุตสาหกรรมและการใช้งานในประเทศ ตลอดจนช่วยให้ภาครัฐและหน่วยงานวิจัยสามารถวางแผนการใช้งบประมาณและบุคลากรได้อย่างคุ้มค่าและบรรลุผลในระยะเวลาที่ต้องการ ช่วยพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยในประเทศให้ และช่วยให้มีเทคโนโลยีหรือระบบที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยเป็นต้น โดยยุทธศาสตร์นี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ การมีจำนวนนักวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในประเทศเพิ่มมากขึ้น การสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาด้านปัญญาประดิษฐ์ ทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศมากขึ้น และ การส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างนักวิจัย ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการทำการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมให้เกิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและระบบปัญญาประดิษฐ์ในภาครัฐและ ภาคเอกชน เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในกิจการต่างๆ ได้อย่างประสบความสำเร็จจนเป็นที่ประจักษ์ในช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ภาคธุรกิจอุตสาหกรรม รวมถึงหน่วยงานภาครัฐในหลายประเทศเริ่มมีการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญสูงหรือใช้แรงงานจำนวนมาก เช่น อุตสาหกรรมการแพทย์ อุตสาหกรรมอวกาศ อุตสาหกรรมการเกษตร อุตสาหกรรมการผลิต และอุตสาหกรรมการขนส่ง เป็นต้น สำหรับประเทศไทย การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้ยังมีจำนวนไม่มากนักเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเหตุผลที่สำคัญ คือขาดการผลักดันจากภาครัฐและเอกชนในการลงทุนและดำเนินโครงการที่สำคัญระดับชาติ ความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในด้านปัญญาประดิษฐ์ทั้งในและต่างประเทศ และการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ยังมีจำกัด ตลอดจนยังขาดเป้าหมายในระดับประเทศที่ชัดเจน เป็นต้น โดยยุทธศาสตร์นี้มีวัตถุประสงค์ 5 ประการ ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่สำคัญ การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ การผลักดันการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ไปประยุกต์ใช้งานทั่วประเทศ การเพิ่มความต้องการใช้บริการด้านปัญญาประดิษฐ์ภายในประเทศ และการสร้างผู้ประกอบการเริ่มต้นด้านปัญญาประดิษฐ์ในประเทศ

2.7.2 กรอบการดำเนินงานและแนวทางที่สำคัญกับการควบคุมการใช้งาน ปัญญาประดิษฐ์ในประเทศไทย

เนื่องด้วยหน่วยงานต่างๆทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาลมีการนำ AI เข้ามาใช้ในการดำเนินงานภายในหน่วยงาน แต่ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายส่วนกลางของประเทศรองรับ หน่วยงานกำกับดูแลหน่วยงานของแต่ละภาคธุรกิจจึงต้องประกาศนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติสำหรับใช้ภายในหน่วยงานของตนเอง เพื่อลดช่องว่างทางกฎหมายและเปิดช่องทางให้เกิดการกระทำความผิดขึ้น

(1) แนวปฏิบัติจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ (Thailand Ai Ethics Guideline)

เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2564 เพื่อให้การประยุกต์ใช้ AI เป็นไปอย่างมีความรับผิดชอบนั้น ศูนย์ธรรมาภิบาลปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI Governance Center (AIGC) เล็งเห็นว่าจำเป็นต้องมีการนำหลักการจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้ โดยองค์กรจะต้องกำหนดกลยุทธ์ในการประยุกต์ใช้ AI (AI Strategy) และนโยบายให้สอดคล้องตามหลักการจริยธรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในการพิจารณานำหลักการจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ใดมาปรับใช้นั้นขึ้นอยู่กับบริบทขององค์กรที่นำ AI ไปประยุกต์ใช้

ทั้งนี้ องค์กรอาจพิจารณานำหลักการจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สดช.) มาปรับใช้ทั้งหมดหรือบางส่วนหรืออาจนำหลักการจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของการประยุกต์ใช้ AI มาปรับใช้ตามความเหมาะสม

โดยหลักการจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ของไทยตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดให้สอดคล้องกับกฎหมาย จริยธรรม และมาตรฐานสากล (Laws, Ethics, and International Standards) AI ควรได้รับการออกแบบ พัฒนา ให้บริการและใช้งาน โดยสอดคล้องกับกฎหมาย บรรทัดฐาน จริยธรรม คุณธรรมของมนุษย์ และมาตรฐานสากลโดยเคารพต่อความเป็นส่วนตัว เกียรติ สิทธิเสรีภาพ และสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ AI ยังควรได้รับการออกแบบโดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลางและเป็นผู้ตัดสินใจ (Human-Centered Design) และไม่ควรถูกออกแบบเพื่อใช้ในการกำหนดชะตาชีวิตของมนุษย์ อีกทั้ง การรักษาความมั่นคงปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว (Security and Privacy) AI ควรออกแบบและพัฒนาโดย

ให้ความสำคัญถึงความมั่นคงปลอดภัยและการรักษาความเป็นส่วนตัว โดยจัดให้มีมาตรการป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์ และปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงมีกลไกที่ให้นุชนุ้ยสามารถแทรกแซงเพื่อควบคุมการทำงานของ AI ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์หรือความเสี่ยงที่มีผลกระทบกับมนุษย์ได้²²

(2) ปัญญาประดิษฐ์ในการบริการภาครัฐ

เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ.2564 ศูนย์วิเคราะห์ข้อมูล สายยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการวางแนวทาง การใช้เทคโนโลยี AI ในการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและการให้บริการในภาครัฐ จึงได้วางแนวทางให้หน่วยงานภาครัฐสามารถประเมินความพร้อมในการนำ AI มาใช้ โดยพิจารณาว่าปัจจุบันหน่วยงานของตนอยู่ตรงจุดไหน และมีความพร้อมที่จะก้าวเดินต่อไปอย่างไร ด้วยการวิเคราะห์ 6 ปัจจัย²³ ดังต่อไปนี้

- 1) ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ เนื่องจาก AI เป็นเทคโนโลยีแห่งการเปลี่ยนแปลงที่จะเข้ามาปรับทิศทาง และเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานได้อย่างมาก ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐจึงต้องกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่สอดคล้องกับภารกิจหลักของหน่วยงานของตนให้ชัดเจนก่อน หลังจากนั้นจึงกำหนดกลยุทธ์ที่จะมุ่งใช้ AI ในการดำเนินงานใดให้บรรลุเป้าหมาย
- 2) บุคลากร โดยหน่วยงานต้องสรรหาบุคคลที่มีทักษะทางเทคโนโลยี AI เข้ามาร่วมทำงาน และในขณะเดียวกันหน่วยงานก็ต้องส่งเสริมให้บุคลากรที่มีอยู่เดิม เพิ่มพูนทักษะทางเทคโนโลยี AI ด้วย ซึ่งอาจมีการผสมผสานขั้นตอนการทำงานร่วมกันระหว่างมนุษย์และ AI เพื่อค้นหาและกำหนดรูปแบบความสามารถใหม่ของหน่วยงานออกมา ตลอดจนการรับฟัง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

²² กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล, อ้างอิงแล้ว ในเชิงอรธที่ 2

²³ ศูนย์วิเคราะห์ข้อมูล สายยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, ‘ปัญญาประดิษฐ์ในการให้บริการของภาครัฐ (AI in Government Services)’ <<https://www.etda.or.th/getattachment/bb938d1a-6dd4-4407-bd87-d026773eda89/AI-in-Government-Services.aspx>> สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2567.

และการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับหน่วยงานด้วย

- 3) กระบวนการ โดยพิจารณาว่าหน่วยงานมีการสร้างหรือออกแบบกระบวนการควบคุม และระบบการกำกับดูแล เพื่อที่จะนำ AI มาใช้ในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด
- 4) ข้อมูล โดยหน่วยงานต้องมีข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่เก็บรวบรวมไว้อย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อใช้สำหรับการประมวลผลของ AI เพราะผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่แม่นยำ ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของข้อมูลที่หน่วยงานมีอยู่ ทั้งในแง่ของปริมาณ และความครบถ้วนของเนื้อหา รวมถึงหน่วยงานต้องมีการจัดการข้อมูลที่มีคุณภาพและมีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นไปตามมาตรฐานด้านวิศวกรรมความปลอดภัย ซึ่งการจะเข้าถึงฐานข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนจำนวนมากได้นั้น จึงต้องมีเงื่อนไขหรือกฎเกณฑ์กำหนดไว้เพื่อป้องกันการรั่วไหลของข้อมูลด้วย
- 5) เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มที่รองรับการทำงานของ AI ซึ่งหน่วยงานต้องมีการจัดหา และพัฒนาเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มต่างๆ ให้สามารถทำงานสอดคล้องประสานกันอย่างราบรื่นโดยเฉพาะสมรรถนะในการรองรับการประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่อย่างเชื่อมโยง และต่อเนื่องในระยะยาว
- 6) จริยธรรม โดยหน่วยงานต้องมีการสร้างกลไกเพื่อทำความเข้าใจแก่บุคลากร และประชาชนว่าจะมีระบบการส่งเสริม และป้องกันความเป็นส่วนตัว มีความโปร่งใส รวมถึงมีการนำเข้าข้อมูลเพื่อใช้ประมวลผลที่ปราศจากอคติ

(3) แนวปฏิบัติจริยธรรมด้านปัญญาประดิษฐ์

เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2565 สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ โดยคณะกรรมการจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ ได้ออกแนวปฏิบัติจริยธรรมด้านปัญญาประดิษฐ์ของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ โดยอ้างอิงจากแนวทางจริยธรรมสำหรับปัญญาประดิษฐ์ที่น่าเชื่อถือ (Ethics guidelines for trustworthy AI) โดยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงด้าน

ปัญญาประดิษฐ์ของคณะกรรมการมาธิการยุโรป (High-level expert group on artificial intelligence) และแนวปฏิบัติจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ (Thailand AI Ethics Guideline) โดยศูนย์ธรรมาภิบาลปัญญาประดิษฐ์²⁴

แนวปฏิบัติจริยธรรมด้านปัญญาประดิษฐ์นี้ จัดทำขึ้นเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ที่รวดเร็ว กับการรู้เท่าทันการนำปัญญาประดิษฐ์ไปใช้ในทางที่ผิดและเป็นอันตรายต่อมนุษย์ โดยแนวปฏิบัติฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ ผู้วิจัย ออกแบบและพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ ตลอดจนผู้ที่ในใจศึกษาแนวทางได้นำรายละเอียดภายในเอกสารฉบับนี้ไปปรับใช้ในการดำเนินงานของตนให้เกิดประสิทธิผลที่สูงที่สุด

โดยเอกสารฉบับนี้ได้นิยามความหมายของระบบปัญญาประดิษฐ์ไว้ว่า ปัญญาประดิษฐ์ หมายถึง ซอฟต์แวร์ ที่ถูกพัฒนาขึ้นด้วยเทคนิคในทางปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถให้ผลลัพธ์ต่างๆ เช่น การคาดการณ์ การให้คำแนะนำ หรือการตัดสินใจ ซึ่งมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ต้องเป็นการทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ที่มนุษย์ได้กำหนดไว้ โดยเทคนิคทางปัญญาประดิษฐ์ ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยเครื่อง (machine learning) เทคนิคที่อาศัยการใช้ตรรกะและองค์ความรู้ เทคนิคทางสถิติ และศาสตร์หุ่นยนต์ (robotics) และแบ่งประเภทของ AI ตามระดับความสามารถ เป็น 3 ประเภท ได้แก่ Artificial narrow intelligence (ANI) Artificial general intelligence (AGI) และ Artificial super intelligence (ASI) โดยได้กำหนดหลักการด้านจริยธรรมที่ควรคำนึงไว้ 7 ข้อ ดังนี้

- 1) AI ควรออกแบบให้สามารถปกป้องความเป็นส่วนตัวและเคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคล
- 2) AI ควรถูกสร้างให้มีความมั่นคงปลอดภัย และปลอดภัย รวมถึงป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อมนุษย์ สิ่งแวดล้อมสังคม เศรษฐกิจ และประเทศ จากการใช้งาน AI ที่มากเกินไป (overused) และที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม (misused)

²⁴ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, แนวปฏิบัติจริยธรรมด้านปัญญาประดิษฐ์ <<https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/ori/docs/20220831-aw-book-ai-ethics-guideline.pdf>> สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2568.

- 3) AI ต้องสามารถสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในขณะก่อนหรือหลังการใช้งาน
- 4) AI ควรถูกออกแบบ และนำไปใช้งานเพื่อส่งเสริมความเป็นธรรมชาติ ความเท่าเทียมความหลากหลาย ความสามัคคี และความยุติธรรมของคนทุกกลุ่มในสังคม
- 5) AI ควรได้รับการออกแบบและนำไปใช้ โดยให้มนุษย์สามารถรู้ได้ว่ากำลังใช้ปัญญาประดิษฐ์อยู่เข้าใจได้ว่าข้อมูลถูกนำไปใช้อย่างไร เข้าใจได้ถึงกระบวนการการตัดสินใจ การคาดการณ์ การกระทำต่างๆ ได้ และกำกับดูแลและตรวจสอบปัญญาประดิษฐ์ได้
- 6) AI ต้องมีกลไกที่ทำให้เกิดความมั่นใจถึงการรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดจากปัญญาประดิษฐ์ของผู้ที่มีส่วนร่วมในการวิจัย ออกแบบ พัฒนา
- 7) AI ควรกำหนดให้คำนึงถึงมนุษย์เป็นหลัก (human centric) และคงไว้ซึ่งความสามารถในการควบคุมปัญญาประดิษฐ์และสิทธิให้มนุษย์เป็นผู้ตัดสินใจ ในขั้นตอนการตัดสินใจที่เป็นกระบวนการสำคัญ

แนวปฏิบัติจริยธรรมด้านปัญญาประดิษฐ์นี้มีแนวทางที่น่าสนใจคือมีการแบ่งแนวปฏิบัติตามประเภทกลุ่มบุคคลอันได้แก่ คุณสมบัติผู้วิจัยปัญญาประดิษฐ์ และผู้ร่วมโครงการ และแบ่งระดับความเข้มข้นแนวทางที่ควรนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยใช้ความรุนแรงของผลกระทบต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นเกณฑ์ ทำให้มีแนวทางที่สามารถนำไปปรับใช้ได้เหมาะสมและตรงตามหน้าที่มากยิ่งขึ้น

(4) AI เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สำหรับการบริหารงานและการบริการภาครัฐ

เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ.2565 รัฐบาลมีความมุ่งมั่นในการปฏิรูปประเทศไทยเพื่อเปลี่ยนผ่านให้ประเทศก้าวสู่ยุคที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ดังนั้น การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศตามนโยบายดังกล่าว สำหรับภาคเอกชนได้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพองค์กรและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภค แต่สำหรับภาครัฐการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อย่างประสบกับความท้าทายหลายประการทั้งประเด็นด้านความเชื่อมั่น โครงสร้างของภาครัฐที่มี

การรวมศูนย์จึงมีขนาดใหญ่และซับซ้อนนโยบายและมาตรการที่ไม่สนองต่อความต้องการของประชาชนขาดการบูรณาการ รวมทั้งกฎหมายและวัฒนธรรมการทำงานที่ขาดความยืดหยุ่น ภาครัฐจึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมต่อการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ในงานภาครัฐ ซึ่งการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) เป็นสิ่งสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมดังกล่าวปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หรือ AI เป็นหนึ่งในเทคโนโลยีดิจิทัลที่ถูกให้ความสำคัญจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอย่างสูงในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือทางเลือกที่สามารถยกระดับการทำงาน แก้ปัญหา และสนับสนุนการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) หรือ สพร. ในฐานะหน่วยงานกลางในการขับเคลื่อนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล จึงมีแนวคิดในการศึกษาเทคโนโลยี AI เพื่อมาใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานภาครัฐนำเทคโนโลยี AI มาใช้เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะและการทำงานของภาครัฐต่อไป เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้มี 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นบทเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่อง AI ให้แก่ผู้อ่าน ส่วนที่ 2 เป็นการรวบรวมทิศทางการประยุกต์ AI ของโลก ส่วนที่ 3 เป็นแนวทางการนำ AI มาเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐ โดยแบ่งงานภาครัฐออกเป็น 3 กลุ่ม คือ งานบริการ งานบริหารจัดการของรัฐ และงานเฉพาะของหน่วยงาน ส่วนสุดท้ายเป็นข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐเพื่อนำ AI มาใช้ประโยชน์

โดยกระบวนการ (Process) การนำข้อมูลของประชาชนมาใช้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนและไม่ถูกนำมาใช้นอกเหนือวัตถุประสงค์ของโครงการ รวมถึงต้องสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งจากการพิจารณาพบว่า กฎหมายดังกล่าวยืดหยุ่นให้หน่วยงานภาครัฐสามารถเก็บรวบรวม ใช้และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยไม่ต้องได้รับการยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหากเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์สาธารณะตามภารกิจของหน่วยงาน จึงควรผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลที่มีคุณภาพตามคู่มือ “การกำกับดูแลข้อมูล” (Data Governance Framework) ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบควรเร่งกำหนดมาตรฐานด้านข้อมูลที่เป็นในการสนับสนุนการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และกำหนดแนวทางร้อง

ขอข้อมูลระหว่างหน่วยงานให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 เพื่อให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เข้าข่ายข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างหน่วยงานภาครัฐเป็นไปอย่างปลอดภัยและไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล²⁵

(5) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการกำกับดูแลและส่งเสริมเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ (Emerging Digital Law Recommendation Paper)

และภารกิจด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ เพื่อให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศ ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนามาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเชื่อมโยงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความมั่นคงปลอดภัย และเชื่อถือได้ รวมถึงการคุ้มครองและรักษาสิทธิทางดิจิทัลของผู้บริโภค จึงเห็นสมควรจัดให้มีโครงการศึกษาวิเคราะห์และจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการกำกับดูแลเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สำหรับธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์และบริการดิจิทัล พร้อมทั้งศึกษาความเหมาะสมในการส่งเสริมและกำกับดูแล รวมทั้งออกแบบกระบวนการทำงานของหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลหรือประเมินผลกระทบและประเมินความเสี่ยงจากการออกกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ต่างๆ โดยได้กล่าวถึงการกำกับดูแลอย่างมีประสิทธิภาพโดยการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้อย่างมีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำโปรไฟล์ (Profiling) ซึ่งในการกำกับดูแลที่เป็นสากลนั้น จะต้องมีการกำกับดูแลระบบตัดสินใจอัตโนมัติ (Automated Decision-Making) อันเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังไม่ได้มีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับเรื่องดังกล่าว²⁶

²⁵ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักนายกรัฐมนตรี, ‘DATA GOVERNANCE FRAMEWORK REVISED : GUIDELINE’ <<https://standard.dga.or.th/wp-content/uploads/2023/08>> สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2567.

²⁶ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, ‘Research and Recommendation’ <<https://www.etda.or.th/th>> สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2567.

(6) กรอบการกำกับดูแลการใช้งาน ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) และการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) ในตลาดทุน

เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2566 สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือ กลต. ได้กำหนดแนวทางการใช้ AI โดยได้กำหนดให้มีการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และความเป็นส่วนตัวให้คงเป็นหัวใจสำคัญของการใช้งาน AI เช่นเดียวกับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นๆ โดยการออกแบบ พัฒนา และใช้งาน AI โดยควรคำนึงถึงความมั่นคงปลอดภัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และความเป็นส่วนตัว เพื่อป้องกันการถูกโจมตีโดยผู้ไม่ประสงค์ดี และการใช้งาน AI ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อลูกค้าและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ผู้ประกอบการธุรกิจควรจัดให้มีนโยบายและมาตรการควบคุมที่เหมาะสมกับความเสี่ยง โดยคำนึงถึงองค์ประกอบหลักของการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ 3 ประการ ได้แก่

- 1) การรักษาความลับ (Confidentiality) โดยต้องจัดให้มีการรักษาความลับของข้อมูลในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผลข้อมูล โดยให้สิทธิ์เข้าถึงข้อมูลเฉพาะแก่ผู้ที่มีสิทธิ์ และป้องกันการเข้าถึงข้อมูลโดยผู้ที่ไม่มสิทธิ์หรือผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง
- 2) การรักษาความถูกต้องครบถ้วน (Integrity) ต้องกำหนดให้มีมาตรการเพื่อป้องกันการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องครบถ้วนและเชื่อถือได้ อยู่เสมอ
- 3) การรักษาสภาพความพร้อมใช้งาน (Availability) บริการของ AI ต้องสามารถเข้าถึงหรือใช้งานได้ เมื่อมีความจำเป็นต้องใช้ พร้อมทั้งสามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง (Continuity) โดยเฉพาะ AI ที่ถูกใช้งานกับกระบวนการทางธุรกิจซึ่งมีความสำคัญสูง

ผู้ประกอบการธุรกิจจำเป็นต้องดำเนินการตามมาตรการด้านความมั่นคงปลอดภัยที่เพียงพอ ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดย AI เช่น การเข้ารหัส (Encryption) และการแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบนิรนาม (Data

Anonymization) เพื่อลดความเสี่ยงในกรณีที่ต้องกรณถูกเจาะระบบ หรือถูกเข้าถึงโดยไม่มีอำนาจ แม้กระทั่งกรณีความผิดพลาดจากพนักงานภายในองค์กรเอง

(7) แนวทางประยุกต์ใช้ Generative AI อย่างมีธรรมาภิบาลสำหรับองค์กร

เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ.2567 กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ร่วมมือกับสำนักงานพัฒนา ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) หรือ ETDA โดยศูนย์ธรรมาภิบาลปัญญาประดิษฐ์ (AI Governance Center หรือ AIGC) เดินหน้าพัฒนากรอบธรรมาภิบาลปัญญาประดิษฐ์ที่เป็นการต่อยอด AI Governance Guideline ของไทย สู่การออกประกาศ แนวทางประยุกต์ใช้ Generative AI อย่างมีธรรมาภิบาลสำหรับองค์กร หรือ Generative AI Governance Guideline for Organizations สำหรับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง นำไปประยุกต์ใช้เพื่อการวางกรอบการกำกับดูแล การประยุกต์ใช้ Generative AI ระดับองค์กรให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมาย โดยเนื้อหาครอบคลุม ตั้งแต่การทำความเข้าใจ Gen AI ประโยชน์และข้อจำกัด ความเสี่ยงและ แนวทางการประยุกต์ใช้อย่างมีธรรมาภิบาล²⁷

แนวทางฉบับนี้ได้ให้นิยามของ AI ไว้ว่า เป็นเทคโนโลยีที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้ คอมพิวเตอร์มีคุณสมบัติหรือพฤติกรรมใกล้เคียงมนุษย์ เช่น การเรียนรู้ การรับรู้ และตอบสนองต่อสภาพแวดล้อม การให้เหตุผล และการแก้ไขปัญหา เป็นต้น ตามวัตถุประสงค์ที่มนุษย์กำหนด²⁸ และแนวทางฉบับนี้ยังได้มุ่งเน้นถึง AI ประเภท หนึ่งที่ได้รับความนิยมสูงสุดในปัจจุบันคือ Generative AI โดยให้นิยามไว้ว่า เป็นเทคโนโลยี AI ประเภทหนึ่งที่มีความสามารถในการสร้างเนื้อหาใหม่ใน หลายหลายรูปแบบ เช่น ข้อความ ภาพ วิดีโอ ซอร์สโค้ด หรือรูปแบบอื่น เป็นต้น ตามข้อความหรือคำสั่ง (Prompt) ที่มนุษย์เป็นผู้กำหนด²⁹

²⁷ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, ‘ดีอี จับมือ ETDA ประกาศ Guideline ใหม่! “แนวทางประยุกต์ใช้ Generative AI อย่างมีธรรมาภิบาลสำหรับองค์กร’ <https://www.etda.or.th/th/pr-news/AI_Gov_Anual.aspx> สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2568.

²⁸ เฟิ่งอ้าง 27, Artificial Intelligence (AI).

²⁹ เฟิ่งอ้าง 27, Generative AI.

โดยแนวทางฉบับนี้ได้อธิบายถึงแนวทางการประยุกต์ใช้ Generative AI พร้อมยกตัวอย่างการออกคำสั่งให้ Generative AI ปฏิบัติงาน แม้ว่า Generative AI จะมีประโยชน์ต่อองค์กร แต่ก็พบว่ามีข้อจำกัดของ Generative AI เช่น Generative AI สามารถสร้างคำตอบที่ดูเหมือนมีเหตุผลแต่ไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง หรือ Generative AI ประมวลผลเพื่อสร้างข้อความโดยใช้หลักการความน่าจะเป็นของคำถัดไป จึงอาจทำให้ได้ข้อสรุปที่ไม่ถูกต้องหรือไม่สมเหตุสมผล หรือ Generative AI สามารถสร้างเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมตามหลักจริยธรรม มีความเอนเอียง หรือเนื้อหาที่นำไปสู่การเลือกปฏิบัติ เป็นต้น ดังนั้นองค์กรที่ต้องการปรับใช้ Generative AI ในการดำเนินงานควรต้องทราบถึงความเสี่ยงและแนวทางการบริหารความเสี่ยง และแนวทางการประยุกต์ใช้ Generative AI อย่างมีธรรมาภิบาล โดยการแบ่งแนวทางการกำกับดูแลออกเป็น 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การกำหนดโครงสร้างการกำกับดูแล (AI Governance Structure) การกำหนดกลยุทธ์ในการประยุกต์ใช้ AI (AI Strategy) และการกำกับดูแลการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับ AI (AI Operation)³⁰ เพื่อให้องค์กรสามารถ สร้างสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงที่มาจาก Generative AI ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

³⁰ เฟิงอ้าง 27, 5.1 แนวทางการประยุกต์ใช้ Generative AI อย่างมีธรรมาภิบาล

บทที่ 3

กฎหมายคุ้มครองการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ ด้วยปัญญาประดิษฐ์ในต่างประเทศ

ปัจจุบันทั่วโลกให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยได้ประกาศใช้กฎหมายภายในประเทศเพื่อควบคุมและกำกับดูแลการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล โดยรวมตลอดถึงการเก็บรวบรวม ใช้และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

3.1 กฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับของสหภาพยุโรป

ในปัจจุบันการติดต่อสื่อสารทั่วโลกได้ก้าวเข้าสู่โลกยุคใหม่ด้วยวิธีการเทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อมูลจำนวนมากถูกเก็บรวบรวม และนำไปใช้เพื่อส่งต่อไปยังแหล่งจัดเก็บข้อมูลที่ห่างไกลออกไปได้ในคราวเดียว การส่งต่อข้อมูลในลักษณะนี้ มักจะมีการนำ AI เข้ามาใช้เพื่อเรียนรู้และพัฒนาต่อยอด หรือแก้ไขปัญหายู่อเสมอ สหภาพยุโรปจึงมีความกังวลถึงเหตุแห่งการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัว จึงได้ออกกฎหมาย ข้อกำหนดทางกฎหมายของสหภาพยุโรปซึ่งว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิความเป็นส่วนตัว และขอบเขตการใช้บังคับภายในเขตเศรษฐกิจยุโรป หรือ General Data Protection Regulation (GDPR) รวมตลอดถึงการออกนโยบายและแนวปฏิบัติ เพื่อเหตุละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลที่อาจเกิดขึ้นจากการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ¹ ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นกฎหมายแม่บทที่ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สามารถนำมาปรับใช้ และพัฒนาต่อยอดเป็นกฎหมายภายในประเทศต่อไป¹

หลักการคุ้มครองบุคคลตาม GDPR เป็นข้อกำหนดที่สอดคล้องกับสิทธิด้านความเป็นส่วนตัวอันเป็นสิทธิพื้นฐานของมนุษย์² ตาม ข้อ 8 (1) แห่งกฎบัตรว่าด้วยสิทธิพื้นฐานของสหภาพยุโรป หรือ the Charter of Fundamental Rights of the European Union (CFR) ที่กล่าวไว้ว่า “ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนเอง”³ และข้อ 16 (1) แห่ง

¹ จอร์จ แก์ฟโรน ผู้แทนมูลนิธิคอนราต อาเดนาวร์, *GDPR ฉบับภาษาไทย* (นคร เสรีรักษ์, ณรงค์ ใจหาญ, ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, ศุภเกียรติ ศุภศักดิ์ศึกษากร, นิชาพันธ์ นันทศิริธรรม ผู้แปล, ธันวาคม 2562) คำนำ.

² General Data Protection Regulation art.8

³ General Data Protection Regulation, everyone has the right to the protection of personal data concerning him or her.

สนธิสัญญาว่าด้วยการดำเนินงานของสหภาพยุโรป (Treaty on the Functioning of the European Union - TFEU) กล่าวคือ “ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง”⁴ และไม่เฉพาะว่าผู้นั้นจะถือสัญชาติหรือมีภูมิลำเนา ณ ที่ใด ย่อมได้รับการปฏิบัติตามสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิในความเป็นส่วนตัวนี้มีเจตนารมณ์จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนให้ประเทศต่างๆ ในสหภาพยุโรปมีเสรีภาพ ความมั่นคงปลอดภัยและความยุติธรรมตลอดถึงการรวมตัวกันเป็นสหภาพทางเศรษฐกิจ ที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม พร้อมเสริมสร้างความแข็งแกร่งและบูรณาการการทำงานของพื้นที่ทางเศรษฐกิจต่างๆ และเพื่อความผาสุกของสหภาพ⁵

3.1.1 ความเป็นมาของ GDPR

ในปี พ.ศ.2538 ในปี พ.ศ.2538 สหภาพยุโรปได้ประกาศใช้ Directive 95/46/EC ซึ่งเป็นคำสั่งของรัฐสภายุโรปและสภายุโรป ลงวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ. 1995 เพื่อวางหลักเกณฑ์ด้านความเป็นส่วนตัวและรับรองความมั่นคงปลอดภัยในการส่งต่อข้อมูลภายในกลุ่มประเทศสมาชิกยุโรป หรือ Directive No. 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลในขณะที่ยังคงอนุญาตให้การเคลื่อนย้ายข้อมูลส่วนบุคคลภายในสหภาพยุโรปและพื้นที่เศรษฐกิจยุโรป (EEA) เพื่อให้การส่งต่อข้อมูลเป็นไปอย่างเสรี พร้อมสร้างความสมดุลระหว่างสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจภายในสหภาพยุโรป มุ่งเน้นผลประโยชน์ของภาคเอกชนเป็นสำคัญ กำหนดหลักการสำคัญในการจัดการข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ความโปร่งใสของการประมวลผลข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล

⁴ General Data Protection Regulation, everyone has the right to the protection of personal data concerning them.

⁵ General Data Protection Regulation, the principles of and rules on the protection of natural persons with regard to the processing of their personal data should, whatever their nationality or residence, respect their fundamental rights and freedoms, in particular their right to the protection of personal data. This Regulation is intended to contribute to the accomplishment of an area of freedom, security and justice and of an economic union, to economic and social progress, to the strengthening and the convergence of the economies within the internal market, and to the well-being of natural persons.

เท่าที่จำเป็นและป้องกันมิให้ข้อมูลส่วนบุคคลถูกเข้าถึงจากผู้ที่ไม่มิสิทธิ โดยมีคณะทำงาน⁶ ให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการการยุโรป⁷ และสนับสนุนให้มีการบังคับใช้ข้อกำหนดดังกล่าวในแต่ละประเทศด้วย

แต่ด้วยความแตกต่างกันในแต่ละรัฐสมาชิกของสหภาพยุโรป และการบังคับใช้ คำสั่งที่ 95/46/EC ที่มีมาอย่างยาวนาน โดยไม่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติมาตลอด 25 ปี จึงทำให้เกิดความไม่สอดคล้องในทางปฏิบัติ จำเป็นให้มีการปรับปรุง ประกอบกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะกับการพัฒนาของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดดและเทคโนโลยีเครื่องจักรที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นที่ชัดเจนว่าคำสั่งที่ 95/46/EC นั้น อาจไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาความเป็นส่วนตัวในปัจจุบัน สหภาพยุโรปจึงต้องสร้างกรอบคุ้มครองข้อมูลที่เป็นระบบและมั่นคงมากยิ่งขึ้น⁸

ในปี พ.ศ.2555 คณะทำงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องของสหภาพยุโรปในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลในหลากหลายหน่วยงาน ได้ร่วมกันพิจารณากฎหมายด้านความเป็นส่วนตัวของข้อมูลอีกครั้ง โดยมีหลักการพื้นฐานเริ่มต้นอ้างอิงตาม คำสั่งที่ 95/46/EC โดยมีชื่อว่า The General Data Protection Regulation (GDPR) หรือกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป โดยวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2557 นับเป็นก้าวสำคัญของกฎหมาย GDPR เมื่อสภาแห่งสหภาพยุโรปลงมติสนับสนุนด้วยคะแนนเสียงท่วมท้นถึง 621 เสียง มีเพียง 10 เสียงที่คัดค้าน และอีก 22 เสียงงดออกเสียง

ในวันที่ 25 พฤษภาคม 2018 GDPR มีผลบังคับใช้ และเพื่อส่งเสริมให้ประเทศภายในสหภาพยุโรปมีแนวทางการบังคับใช้กฎหมายที่สอดคล้องกัน สหภาพยุโรปได้แต่งตั้งหน่วยงานอิสระ ชื่อว่า European Data Protection Board หรือคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแห่งยุโรป โดยการรวบรวมผู้เชี่ยวชาญจากด้านต่างๆ อาทิ หน่วยงานกำกับดูแลของรัฐสมาชิกแต่ละรัฐ และที่ปรึกษาด้านการคุ้มครองข้อมูลสหภาพยุโรป หรือตัวแทนของหน่วยงานรัฐอื่นๆ ที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำเสนอแนวทางสำหรับการปฏิบัติตาม GDPR และตีความข้อบังคับต่างๆ ให้สอดคล้องกันทั่วทั้งสหภาพยุโรป ในกรณีที่มีข้อพิพาทหรือข้อขัดแย้งเกี่ยวกับการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลระหว่าง

⁶ The European Parliament and of the Council Directive 95/46/EC, 24 October 1995, 29.

⁷ European Commission

⁸ EUROPEAN DATA PROTECTION SUPERVISOR, 'The History of the General Data Protection Regulation' <https://www.edps.europa.eu/data-protection/data-protection/legislation/history-general-data-protection-regulation_en> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2567.

หน่วยงานคุ้มครองข้อมูลของประเทศสมาชิก EDPB จะทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาและให้แนวทางเพื่อยุติข้อขัดแย้ง พร้อมทั้งส่งเสริมและตรวจสอบการปฏิบัติงานตาม GDPR ในทั้งภาครัฐและเอกชน

3.1.2 ขอบเขตการบังคับใช้ของ GDPR

GDPR กำหนดให้การปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลในสหภาพยุโรป (EU) และพื้นที่เศรษฐกิจยุโรป (EEA) เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการคุ้มครอง ไม่ว่าจะเป็นการเก็บรวบรวม การประมวลผล หรือการส่งต่อข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีขอบเขตการบังคับใช้ บทบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้กับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ไม่จำกัดเฉพาะผู้ที่อยู่ในฐานะผู้ควบคุมข้อมูล (Controller)⁹ หรือผู้ประมวลผลข้อมูล (Processor)¹⁰ โดยไม่คำนึงว่าการประมวลผลจะเกิดขึ้นในสหภาพหรือไม่¹¹ GDPR มิได้จำกัดการบังคับใช้เฉพาะกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ภายในประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปเท่านั้น ยังมีผลบังคับใช้ครอบคลุมถึงผู้ควบคุมหรือผู้ประมวลผลข้อมูลที่อยู่ภายนอกเขตสหภาพยุโรปซึ่งมีการเสนอขายสินค้า ให้บริการ หรือดำเนินการสังเกตพฤติกรรมของเจ้าของข้อมูลที่มีภูมิลำเนาในสหภาพยุโรปอีกด้วย แต่ไม่ตั้งอยู่หรือมีโครงสร้างทางกายภาพในสหภาพยุโรป โดยไม่จำกัดที่ตั้งอยู่ของระบบนั้น¹² ทั้งนี้ ผู้ดำเนินการดังกล่าวต้องปฏิบัติตามข้อบังคับแห่ง GDPR อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับระบบและบริการในสหภาพยุโรปที่

ทั้งนี้ ข้อบังคับ GDPR ไม่ใช่บังคับในกรณีที่อยู่นอกเหนือขอบเขตของกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อตกลงภายใต้กรอบข้อตกลงของสหภาพยุโรป เช่น การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอาญาของประเทศสมาชิก การดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะของรัฐสมาชิก เช่น การรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ผลประโยชน์ทางการเงินของประเทศ หรือการดำเนินการของบุคคลธรรมดาเพื่อวัตถุประสงค์ส่วนตัวหรือภายในครอบครัว ตลอดจนการดำเนินงานของสหภาพยุโรปเอง และการดำเนินการของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแห่งชาติ (National Security) การป้องกันประเทศ (Defence) ความปลอดภัยของสาธารณะ (Public Security) รวมถึงกระบวนการป้องกัน สืบสวน สอบสวน และดำเนินคดีอาญา (Prosecution)

⁹ General Data Protection Regulation, Article 4 (7)

¹⁰ General Data Protection Regulation, Article 4 (8)

¹¹ General Data Protection Regulation, Article 3 (1)

¹² General Data Protection Regulation, Article 3 (2)

of Criminal Offences) ตลอดจนการดำเนินการทางศาลหรือการใช้อำนาจตุลาการ (Performance of Judicial Functions)¹³

3.1.3 บทนิยามที่สำคัญ

GDPR มีบทนิยามที่สำคัญตามขอบเขตการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

ข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลใดๆ ที่สามารถระบุตัวหรืออาจจะระบุตัวตนของบุคคลนั้นได้ (เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล) ซึ่งบุคคลที่อาจจะระบุตัวตนได้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยอ้อมนี้ อาจทำได้โดยการอ้างอิงจากสิ่งบ่งชี้หรือระบุตัวตน เช่น ชื่อ หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ที่อยู่ สิ่งระบุตัวตนออนไลน์ หรือจากปัจจัยอื่นๆ ที่มีเป็นจำนวนหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งปัจจัยที่มีลักษณะเฉพาะทางร่างกาย สรีระ พันธุกรรม จิตใจ ฐานะทางเศรษฐกิจ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสภาพสังคมของบุคคลนั้น¹⁴

หมวดหมู่พิเศษของข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูล ส่วนบุคคลที่เปิดเผยเชื้อชาติ ที่มาของชาติพันธุ์ความคิดเห็นทางการเมือง ศาสนา ความเชื่อทางปรัชญา สมาชิกภาพของสหภาพแรงงานและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เพศ ข้อมูลทาง พันธุกรรม ข้อมูลทางชีวภาพ¹⁵

การประมวลผล หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าโดยวิธีการอัตโนมัติหรือวิธีการอื่นใด เช่น การเก็บรวบรวมการบันทึก การจัดเรียง การเก็บรักษา การแก้ไขเปลี่ยนแปลง การส่งผ่าน การใช้ การเปิดเผย การเผยแพร่ หรือโดยวิธีการอื่นๆ ที่ทำให้เข้าถึงข้อมูลได้¹⁶

การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล หมายถึง การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ประกอบด้วย การตรวจสอบและจัดทำรายละเอียดจากข้อมูลส่วนบุคคลในการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยมุ่งเน้นเพื่อวิเคราะห์หรือคาดการณ์ลักษณะเฉพาะของบุคคลอันเกี่ยวกับ การทำงาน สถานะทางการเงิน สุขภาพ ความชอบส่วนบุคคล ความสนใจ ความน่าเชื่อถืออุปนิสัย ที่อยู่อาศัยหรือวิเคราะห์การเคลื่อนไหวของบุคคล¹⁷

ผู้ควบคุมข้อมูล หมายถึง บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล เจ้าหน้าที่รัฐ หน่วยงานหรือองค์กรอื่นใด ที่ทำหน้าที่ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลโดยลำพังหรือร่วมกับผู้อื่นในการกำหนด

¹³ General Data Protection Regulation, Article 2 (2)

¹⁴ General Data Protection Regulation, Article 4 (1)

¹⁵ General Data Protection Regulation, Article 9 (1)

¹⁶ General Data Protection Regulation, Article 4 (1)

¹⁷ General Data Protection Regulation, Article 4 (4)

วัตถุประสงค์และวิธีการในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีวัตถุประสงค์และวิธีการของการประมวลผลถูกกำหนดโดยกฎหมายหรือข้อบังคับของรัฐสมาชิกหรือโดยสหภาพยุโรป¹⁸

ผู้ประมวลผลข้อมูล หมายถึง บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล เจ้าหน้าที่รัฐ หน่วยงานหรือ องค์กรอื่นใดซึ่งประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลแทนผู้ควบคุมข้อมูล¹⁹

3.1.4 หลักการด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

3.1.4.1 การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

เมื่อพิจารณาถึงหลักการที่สัมพันธ์กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตาม GDPR แล้วจะพบว่าข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องถูกประมวลผลโดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นธรรมและด้วยวิธีการอันโปร่งใสโดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องรวบรวมเพื่อวัตถุประสงค์ที่เฉพาะ ชัดเจน ชอบธรรม และไม่ถูกประมวลผลนอกเหนือไปจากวัตถุประสงค์ที่ตกลงไว้ ด้วยวิธีการที่เหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ หรือประมวลผลไปโดยเฉพาะเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อันเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ การวิจัยด้านวิทยาศาสตร์หรือประวัติศาสตร์ หรือทางสถิติ เกี่ยวเนื่องและอยู่ในขอบเขต ประมวลผลโดยใช้ข้อมูลให้น้อยที่สุด เท่าที่จำเป็นสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ที่ข้อมูลถูกประมวลผล แม่นยำและเป็นปัจจุบันเสมอ²⁰

เมื่อประมวลผลเรียบร้อยแล้ว ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ในการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลให้อยู่ในความปลอดภัย และต้องรักษาข้อมูลไว้เท่าที่จำเป็นตามวัตถุประสงค์ที่ได้รับมาเท่านั้น ทั้งนี้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไว้ได้นานมากยิ่งขึ้นหากการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้น เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการทำจดหมายเหตุอันเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ การวิจัยทางที่เป็นธรรมและความโปร่งใส โดยเป็นการวิจัยในทางวิทยาศาสตร์หรือประวัติศาสตร์เท่านั้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องนำมาตรการเชิงเทคนิคและมาตรการในการจัดการองค์กรที่เหมาะสมสำหรับการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไปประยุกต์ใช้กับการประมวลผลดังกล่าว

การเลือกใช้วิธีการสำหรับประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องเลือกใช้มาตรการที่รับรองความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอ ชอบด้วยกฎหมาย และต้องจัดให้มีมาตรการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อป้องกันการเกิด

¹⁸ General Data Protection Regulation, Article 4 (7)

¹⁹ General Data Protection Regulation, Article 4 (8)

²⁰ General Data Protection Regulation, Article 5 (a)-(d)

ความเสียหาย การทำลาย หรือความเสียหายโดยไม่ได้ตั้งใจ โดยอาจใช้มาตรการทางเทคนิคหรือการจัดการองค์กรตามสมควร²¹

3.1.4.2 ฐานการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตาม GDPR จะต้องเป็นการประมวลผลที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ทั้งนี้ การประมวลผลที่ชอบด้วยกฎหมายต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้²²

- (1) ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลส่วนบุคคลจะสามารถประมวลผลโดยชอบด้วยกฎหมายได้ก็ต่อเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลส่วนบุคคลได้ให้ความยินยอมโดยอิสระสำหรับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ความยินยอมดังกล่าวจะต้องเป็นความยินยอมที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ให้ไว้ เมื่อได้รับแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่เพียงพอสำหรับการให้ความยินยอมด้วย นอกจากนี้ ภายใต้ GDPR ความยินยอมดังกล่าวจะต้องเป็นความยินยอมที่แสดงออกโดยชัดแจ้งโดยลายลักษณ์อักษรหรือการกระทำที่แสดงออกถึงความยินยอม
- (2) ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยมีข้อตกลงหรือสัญญาระหว่างกัน ให้สามารถประมวลผลโดยชอบด้วยกฎหมาย ภายใต้การเข้าทำข้อตกลงหรือสัญญากับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- (3) ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยจำเป็นต้องกระทำเพื่อปฏิบัติตามหน้าที่ตามกฎหมาย เพื่อให้การปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้ถูกต้องครบถ้วน
- (4) ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยจำเป็นต้องกระทำเพื่อรักษาผลประโยชน์เกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย รวมถึงผลประโยชน์เกี่ยวกับชีวิต ร่างกายของบุคคลอื่นด้วยเช่นกัน
- (5) ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยจำเป็นต้องกระทำเพื่อรักษาผลประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อใช้อำนาจทางการที่ผู้ควบคุมได้รับมอบหมาย

²¹ General Data Protection Regulation, Article 5 (f)

²² General Data Protection Regulation, Article 6 (1)

(6) ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยจำเป็นต่อวัตถุประสงค์อันเป็นประโยชน์โดยชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือบุคคลอื่น เว้นแต่ในกรณีมีผลประโยชน์อื่นหรือสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ถูกประมวลผลข้อมูลสำคัญกว่า ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ต้องคุ้มครองข้อมูลบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้เยาว์ และข้อยกเว้นข้างต้นจะไม่ใช้บังคับกับการประมวลผลที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานสาธารณะที่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามกฎหมายของตน²³ โดยไม่รวมถึงการบังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยหน่วยงานสาธารณะที่มีอำนาจอันเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ซึ่งเมื่อการประมวลผลที่มีวัตถุประสงค์แตกต่างไปจากที่ข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกเก็บรวบรวมไม่ได้อยู่บนฐานของความยินยอมหรือกฎหมายของสหภาพหรือรัฐสมาชิก อันเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการที่จำเป็นและได้สัดส่วนในสังคมประชาธิปไตยเพื่อคุ้มครองจุดมุ่งหมายต่างๆ ดังที่ถูกละไว้ในมาตรา 23 (1) เพื่อยืนยันว่าการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเหมาะสมและมีความเชื่อมโยงระหว่างวัตถุประสงค์ที่ข้อมูลส่วนบุคคลถูกเก็บรวบรวม ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของวัตถุประสงค์สำหรับการประมวลผลที่เจตนาให้เกิดขึ้นนอกเหนือจากที่ต้องการแต่ต้น บริบทที่ข้อมูลส่วนบุคคลถูกเก็บรวบรวมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถูกประมวลผลข้อมูลกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 9 หรือพิจารณาประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกประมวลผลว่าเป็นข้อมูลประเภทพิเศษได้หรือไม่ หรือข้อมูลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและความผิดพลาดทางอาญาหรือไม่ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 10 ผลที่อาจเกิดขึ้นตามมาต่อผู้ถูกประมวลผลข้อมูลซึ่งอาจเป็นไปได้จากการประมวลผลที่เจตนาให้เกิดขึ้นนอกเหนือจากที่ต้องการแต่ต้น และการมีอยู่ของการคุ้มครองตามสมควรอันรวมถึงมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัย เช่น การเข้ารหัสหรือการปกปิดอัตลักษณ์ เป็นต้น

3.1.4.3 สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

GDPR ได้กำหนดบทบัญญัติเพิ่มเติมเพื่อเป็นการรองรับสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อรองรับการใช้สิทธิ

²³ General Data Protection Regulation, Article 6 (f)

ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องรองรับสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ด้วยกระบวนการที่มีรูปแบบกระชับ โปร่งใส เข้าใจง่ายและเข้าถึงง่าย ใช้ภาษาที่ชัดเจนและไม่ซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับข้อมูลใดๆ ก็ตามที่เจาะจงสื่อกับผู้เยาว์ ข้อมูลจะต้องถูกจัดทำให้เป็น ลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวิธีการอื่นๆ ตามสมควร รวมถึงด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ การให้ข้อมูลอาจ ให้ด้วยปากเปล่าเมื่อผู้ถูกประมวลผลร้องขอโดยมีเงื่อนไขว่าอัตลักษณ์ของผู้ถูกประมวลผลข้อมูลถูก พิสูจน์ได้ด้วยวิธีการอื่น²⁴ และเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอให้ดำเนินการตามสิทธิของตน ผู้ควบคุมข้อมูลจะต้องดำเนินการจัดการคำร้องขอใช้สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่เจ้าของข้อมูล ส่วนบุคคลภายในระยะเวลา 1 เดือน²⁵ นับตั้งแต่ได้รับคำร้องขอดังกล่าว โดยดำเนินการในรูปแบบที่ เหมาะสมกับคำร้องขอ เช่น หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแจ้งคำร้องขอใช้สิทธิในรูปแบบเอกสาร อิเล็กทรอนิกส์ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจตอบกลับผลการดำเนินการตามคำขอดังกล่าวในรูปแบบ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์เช่นเดียวกัน แต่หากผู้ควบคุมข้อมูลไม่สามารถจัดหาข้อมูลดังกล่าวให้ได้ภายใน ระยะเวลาที่กำหนด เนื่องจากผู้ควบคุมข้อมูลได้รับคำร้องขอเป็นจำนวนมาก หรือคำร้องขอที่ได้รับ เป็นคำร้องขอที่มีความยุ่งยากซับซ้อน ผู้ควบคุมข้อมูลสามารถขอขยายระยะเวลาดังกล่าวได้อีก 2 เดือน²⁶

ตามข้อกำหนดของ GDPR กรณีเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีคำร้องขอใช้ สิทธิ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ในดำเนินการตามคำร้องขอใช้สิทธิดังกล่าว สำหรับการ行使สิทธิ ตามที่ระบุไว้ในกรณีต่อไปนี้

- (1) เมื่อข้อมูลส่วนบุคคลมีได้รวบรวมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งข้อมูลการประมวลผลให้เจ้าของ ข้อมูลส่วนบุคคลทราบ อันประกอบไปด้วย ช่องทางการติดต่อ ผู้ควบคุมหรือผู้แทนของผู้ควบคุม ช่องทางการติดต่อเจ้าหน้าที่ คัมครองข้อมูล วัตถุประสงค์ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล หรือฐานการประมวลผล ผู้รับหรือประเภทของผู้รับข้อมูลส่วนบุคคล ข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นว่าผู้ควบคุมเจตนาเคลื่อนย้ายข้อมูล ส่วนบุคคลไปยังประเทศที่สามหรือองค์กรระหว่างประเทศ ระยะเวลาที่ข้อมูลส่วนบุคคลถูกเก็บรักษา สิทธิในการร้องเรียนต่อ

²⁴ General Data Protection Regulation, Article 12 (1)

²⁵ General Data Protection Regulation, Article 12 (3)

²⁶ General Data Protection Regulation, Article 12 (3)

หน่วยงานกำกับดูแล เงื่อนไขจำเป็นต่อประมวลผลและผลที่จะเกิดตามมาจากการไม่สามารถให้ข้อมูลดังกล่าวได้ ทั้งนี้รวมถึง การมีอยู่ของระบบการวินิจฉัยอัตโนมัติ (automated decision-making) อันรวมถึงการทำการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลดังที่ถูกระบุถึงในมาตรา 22 (1) และ (4) โดยในกรณีเหล่านั้นคือข้อมูลสำคัญในส่วน of ระบบวิธีประมวลผลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่นเดียวกับผลกระทบที่มีนัยสำคัญที่คาดว่าจะเกิดตามมาต่อผู้ถูกประมวลผลข้อมูลจากกระบวนการประมวลผลดังกล่าว

- (2) เมื่อมีการร้องขอใช้สิทธิในการเข้าถึงโดยผู้ถูกประมวลผลข้อมูล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจยืนยันข้อมูลที่ใช้ประมวลผล โดยอาจทำเป็นสำเนาหรือรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ²⁷
- (3) เมื่อมีการร้องขอใช้สิทธิในการแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลที่ยังไม่สมบูรณ์ ให้สมบูรณ์ ซึ่งรวมถึงด้วยการชี้แจงเพิ่มเติม โดยพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ในการประมวลผลร่วมด้วย²⁸
- (4) เมื่อมีการร้องขอใช้สิทธิในการลบ หรือสิทธิในการถูกลืม ด้วยเหตุ เช่น ข้อมูลส่วนบุคคลไม่จำเป็นอีกต่อไป หรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลยกเลิกการยินยอมให้มีการประมวลผล เป็นต้น
- (5) เมื่อมีการร้องขอใช้สิทธิในการจำกัดการประมวลผล²⁹ อาจเกิดได้จากกรณีที่เจ้าของข้อมูลสงสัยว่าการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลไม่ถูกต้อง ขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหยุดการประมวลผลชั่วคราวในระหว่างการตรวจสอบ
- (6) เมื่อมีการร้องขอใช้สิทธิเพื่อโอนย้ายหรือส่งต่อข้อมูลไปยังผู้ควบคุมรายอื่นผ่านระบบอัตโนมัติ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องให้

²⁷ General Data Protection Regulation, Article 15

²⁸ General Data Protection Regulation, Article 16

²⁹ General Data Protection Regulation, Article 18

ความยินยอมหรือเป็นเงื่อนไขในสัญญาที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบดีแล้ว

(7) เมื่อมีการร้องขอใช้สิทธิสิทธิตัดค้าน³⁰

สิทธิคัดค้านการตัดสินใจโดยอัตโนมัติสำหรับบุคคล รวมถึงการทำการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล แม้ว่าการประมวลผลดังกล่าวจะเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อประโยชน์ตามกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูล และในกรณีเช่นว่านี้ผู้ควบคุมข้อมูลจะต้องหยุดการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล แต่กรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลใช้สิทธิคัดค้านดังกล่าวข้างต้น ผู้ควบคุมข้อมูลอาจประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต่อไปได้ หากผู้ควบคุมข้อมูลสามารถแสดงให้เห็นว่ากรณีดังกล่าวจำเป็นต้องประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเนื่องจากมีกฎหมายกำหนดให้ทำ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมีศักดิ์ที่สูงกว่าสิทธิ ผลประโยชน์ และเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือหากกฎหมายบังคับให้ผู้ควบคุมข้อมูลจะต้องประมวลผลข้อมูลดังกล่าวเพื่อที่จะก่อดำเนินการหรือโต้แย้งซึ่งสิทธิตามกฎหมาย

โดยเรื่องสิทธิคัดค้านการตัดสินใจโดยอัตโนมัติสำหรับบุคคล รวมถึงการทำการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ตามมาตรา 22 แห่ง GDPR ได้กำหนดสิทธิในการคัดค้านการสร้าง การวินิจฉัยบุคคลอัตโนมัติ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) ผู้ถูกประมวลผลข้อมูลจะต้องมีสิทธิที่จะไม่อยู่ใต้อำนาจของการตัดสินใจอันมาจากกระบวนการประมวลผลอัตโนมัติเท่านั้น โดยรวมถึงการทำการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลที่ก่อให้เกิดผลทางกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญเช่นเดียวกันกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- (2) สิทธิคัดค้านการตัดสินใจโดยอัตโนมัติสำหรับบุคคล รวมถึงการทำการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลจะไม่บังคับใช้ได้ หากการวินิจฉัย

³⁰ General Data Protection Regulation, Article 21

นั้นจำเป็นต่อการทำหรือบังคับสัญญาระหว่างผู้ถูกประมวลผลข้อมูลกับผู้ควบคุม หรือได้อำนาจโดยกฎหมายของสหภาพหรือรัฐสมาชิกที่มีอำนาจเหนือผู้ควบคุม และกฎหมายดังกล่าวได้วางมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์โดยชอบของผู้ถูกประมวลผลข้อมูลไว้แล้ว หรือเกิดจากความยินยอมอย่างชัดเจนของผู้ถูกประมวลผลข้อมูล

- (3) ในกรณีที่การตัดสินใจโดยอัตโนมัติสำหรับบุคคล รวมถึงการทำการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล เกิดขึ้นโดยความจำเป็นหรือสัญญาระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือเกิดจากความยินยอมโดยชัดแจ้ง ผู้ควบคุมจะต้องนำมาตราการที่เหมาะสมมาปฏิบัติเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์โดยชอบของผู้ถูกประมวลผลข้อมูล โดยอย่างน้อยคือมีการแก้ไขสถานการณ์โดยมนุษย์จากในส่วนของผู้ควบคุมและการแสดงจุดยืนของผู้ถูกประมวลผลข้อมูลและการโต้แย้งการวินิจฉัย และต้องไม่เกิดจากข้อมูลส่วนบุคคลประเภทพิเศษ อันได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลที่เปิดเผยต้นกำเนิดทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อทางศาสนาหรือปรัชญา หรือการเป็นสมาชิกสหภาพวิชาชีพ และการประมวลผล ข้อมูลพันธุกรรม ข้อมูลชีวภาพ เพื่อวัตถุประสงค์ในการระบุอัตลักษณ์บุคคลธรรมดาอย่างเฉพาะเจาะจง ข้อมูลเกี่ยวข้องกับสุขภาพหรือข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตทางเพศหรือวิถีทางเพศของบุคคลธรรมดา เว้นแต่ได้รับการยกเว้นตามมาตรา 9 วรรค 2

3.1.4.4 ความรับผิดชอบ

GDPR กำหนดโทษสำหรับการละเมิดข้อกำหนดการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล สำหรับบุคคลใดก็ตามที่ได้รับความเสียหายทางวัตถุหรือความเสียหายที่ไม่ใช่ทางวัตถุอันเป็นผลจากการละเมิดข้อกำหนดนี้จะต้องมีสิทธิได้รับการชดเชยจากผู้ควบคุมหรือผู้ประมวลผลจาก

ความเสียหายที่ได้รับ³¹ แต่ไม่ได้กำหนดโทษปรับทางแพ่งโดยตรง ในแง่ของการฟ้องร้องภาคเอกชน แต่มีโทษทางปกครองในลักษณะเป็นโทษปรับทางการเงิน และมาตรการทางกฎหมายอื่นๆ ที่เป็นผลจากการละเมิดข้อกำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดย GDPR ได้ให้อำนาจแก่แต่ละประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ในการกำหนดโทษทางแพ่งและทางปกครอง จึงจะขอกล่าเฉพาะความรับผิดที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตการศึกษาในครั้งนี้

GDPR กำหนดให้มีบทลงโทษทางปกครอง เมื่อผู้ควบคุมหรือผู้ประมวลผลมากกว่าหนึ่งรายหรือทั้งผู้ควบคุมและผู้ประมวลผลมีส่วนเกี่ยวข้องในการประมวลผลเดียวกัน และเมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและ/หรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายใดๆ ที่เกิดขึ้นจากการประมวลผล โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี กล่าวคือ

- 1) กรณีละเมิดมาตรา 8, 11, 25 ถึง 39 และ 42 และ 43³²

การละเมิดกรณีนี้จะต้องเสียค่าปรับทางปกครองไม่เกิน 10,000,000 ยูโรหรือในกรณีของวิสาหกิจคือไม่เกินร้อยละ 2 ของยอดเงินหมุนเวียนทั่วโลกตลอดปีงบประมาณก่อนหน้า แล้วแต่ว่าสิ่งใดมูลค่าสูงกว่า

- 2) กรณีละเมิดมาตรา มาตรา 5, 6, 7 และ 9, มาตรา 12 ถึง 22 และ มาตรา 44 ถึง 49³³

การละเมิดกรณีนี้จะต้องเสียค่าปรับสูงสุดร้อยละ 4 ของรายได้รวมทั่วโลกหรือ 20 ล้านยูโร (แล้วแต่จำนวนใดจะมากกว่า) สำหรับการละเมิดที่มีความรุนแรงน้อยกว่า เช่น การไม่ทำการบันทึกหรือจัดการข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนด หรือการไม่ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานกำกับดูแล

ทั้งนี้ หากผู้ควบคุมหรือผู้ประมวลผลละเมิดบทบัญญัติหลายข้อในข้อกำหนดนี้ไม่ว่าโดยเจตนาหรือโดยประมาทเล็กน้อย ในการประมวลผลเดียวกันหรือการประมวลผลที่เชื่อมโยงกัน ยอดรวมของค่าปรับทางปกครองจะต้องไม่เกินยอดรวมของค่าปรับสำหรับการละเมิดที่ร้ายแรงที่สุด.

(1) การดำเนินการทางกฎหมาย

³¹ General Data Protection Regulation, Article 82 (1)

³² General Data Protection Regulation, Article 83 (4)

³³ General Data Protection Regulation, Article 83 (5)

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะมีสิทธิในการยื่นคำร้องต่อหน่วยงานกำกับดูแลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐสมาชิกที่เป็นถิ่นพำนักของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล สถานที่ทำงานของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือสถานที่ที่การละเมิดถูกอ้างว่าเกิดขึ้น หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลพิจารณาแล้วว่าการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่สัมพันธ์กับตนละเมิดข้อกำหนดนี้ โดยจะต้องไม่ส่งผลเสียใดๆ ต่อการเยียวยาทั้งทางปกครองและกระบวนการยุติธรรม³⁴

บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลแต่ละรายจะต้องมีสิทธิในการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพตามกระบวนการยุติธรรมจากคำวินิจฉัยที่มีผลผูกพันตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนจากหน่วยงานกำกับดูแล โดยจะต้องไม่ส่งผลเสียใดๆ ต่อการเยียวยาทางปกครองหรือการเยียวยานอกกระบวนการยุติธรรมอื่นๆ³⁵

หน่วยงานกำกับดูแลมีอำนาจในการดำเนินการในกรณีเกิดเหตุละเมิดโดยการออกคำสั่งดังต่อไปนี้

- 1) การตรวจสอบและสอบสวนการประมวลผลข้อมูล³⁶
- 2) การออกคำสั่งให้หยุดหรือระงับการประมวลผลข้อมูล
- 3) การกำหนดค่าปรับและการดำเนินการที่เหมาะสม

อย่างไรก็ตาม หากผู้ควบคุมหรือผู้ประมวลผลสามารถพ้นจากความรับผิดชอบได้ หากสามารถพิสูจน์ได้ว่าไม่มีส่วนรับผิดชอบใดๆ กับเหตุการณ์ที่นำไปสู่ความเสียหาย

3.1.5 การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยปัญญาประดิษฐ์

การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยระบบ AI ภายใต้อำนาจการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (GDPR) กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต้องจัดให้มีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเนื่องด้วย AI มีบทบาทสำคัญในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล โดย GDPR มุ่งเน้นไปที่การตัดสินใจอัตโนมัติ (Automated

³⁴ General Data Protection Regulation, Article 77 (1)

³⁵ General Data Protection Regulation, Article 78 (1)

³⁶ General Data Protection Regulation, Article 58 (1)

Decision-Making) ซึ่งเป็นหนึ่งในกระบวนการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของ AI ระบุไว้ในหมวดที่ 4 ว่าด้วยเรื่องสิทธิในการคัดค้านและการตัดสินใจโดยอัตโนมัติของแต่ละบุคคล ให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่จะสามารถเลือกได้ว่าจะอยู่ภายใต้การวินิจฉัยอันมาจากกระบวนการประมวลผลอัตโนมัติโดยเฉพาะหรือไม่ ตลอดถึงการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลที่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลต้องจัดให้มีมาตรการควบคุมการประมวลผลโดยอัตโนมัติที่เหมาะสม โดยต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของมนุษย์เป็นอย่างน้อย เพื่อให้มนุษย์สามารถตรวจสอบ แก้ไข หรือระงับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่อาจสร้างเหตุละเมิดหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้

เมื่อพิจารณาถึงบทนิยามที่สำคัญอันเกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยปัญญาประดิษฐ์ของ GDPR เปรียบเทียบกับ Thailand's PDPA ที่ระบุรายละเอียดแห่งการศึกษาครั้งนี้ไว้ในบทที่ 4 สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1.1 บทนิยามที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ

GDPR	Thailand's PDPA
การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล หมายถึง รูปแบบใดๆ ก็ตามของการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์จากข้อมูลส่วนบุคคลในการประเมินบางแง่มุมส่วนบุคคลหนึ่งๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อวิเคราะห์หรือคาดการณ์ในแง่ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงาน สถานภาพทางเศรษฐกิจ ³⁷	ไม่พบบทบัญญัติเรื่องสิทธิคัดค้านการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล

ตารางที่ 1.2 สิทธิคัดค้านการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล

GDPR	Thailand's PDPA
เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิที่จะคัดค้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล ³⁸	ไม่พบบทบัญญัติเรื่องสิทธิคัดค้านการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล

³⁷ General Data Protection Regulation, Article 4 (4)

³⁸ General Data Protection Regulation, Article 21 (1)

ตารางที่ 1.3 สิทธิที่จะเลือกไม่อยู่ภายใต้กระบวนการประมวลผลอัตโนมัติ

GDPR	Thailand's PDPA
เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องมีสิทธิที่จะไม่อยู่ภายใต้อำนาจของการตัดสินใจอันมาจากกระบวนการประมวลผลอัตโนมัติเท่านั้น โดยรวมถึงการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลที่ก่อให้เกิดผลทางกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญเช่นเดียวกันกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล³⁹ เว้นแต่⁴⁰ 1) เป็นการประมวลผลข้อมูลตามสัญญา 2) มีบทบัญญัติหรือกฎหมายของสหภาพหรือรัฐสมาชิกรองรับ 3) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลยินยอมโดยชัดแจ้ง	ไม่พบบทบัญญัติเรื่องสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่จะไม่อยู่ใต้อำนาจของการตัดสินใจ

³⁹ General Data Protection Regulation, Article 22 (1)

⁴⁰ General Data Protection Regulation, Article 22 (2)

ตารางที่ 1.4 หน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต่อการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ

GDRP	Thailand's PDPA
ในกรณีที่การตัดสินใจโดยอัตโนมัติสำหรับบุคคล รวมถึง การทำการทำการวิเคราะห์ ลักษณะเฉพาะบุคคล ผู้ควบคุมจะต้องนำ มาตรการที่เหมาะสมมาปฏิบัติเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพและผลประโยชน์โดยชอบของผู้ถูก ประมวลผลข้อมูล โดยอย่างน้อยก็มีการแก้ไข สถานการณ์โดยมนุษย์จากในส่วนของผู้ควบคุม และการแสดงจุดยืนของผู้ถูกประมวลผลข้อมูล และการโต้แย้งการวินิจฉัย และต้องไม่เกิดจาก ข้อมูลส่วนบุคคลประเภทพิเศษ เว้นแต่ได้รับการ ยกเว้นตามมาตรา 9 วรรค 2	ไม่พบบทบัญญัติเรื่องหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูล ส่วนบุคคลต่อการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล โดยอัตโนมัติ

ตารางที่ 1.5 ความรับผิดชอบต่อการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ

GDRP	Thailand's PDPA
กรณีละเมิดมาตรา มาตรา 12 ถึง 22 ผู้ควบคุม ข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต้องเสียค่าปรับสูงสุดร้อยละ 4 ของรายได้ รวมทั่วโลกหรือ 20 ล้านยูโร (แล้วแต่จำนวนใด จะมากกว่า) สำหรับการละเมิดที่มีความรุนแรง น้อยกว่า เช่น การไม่ทำการบันทึกหรือจัดการ ข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนด หรือการไม่ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานกำกับดูแล ⁴¹	กรณีความรับผิดทางแพ่ง ศาลมีอำนาจสั่งให้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผล ข้อมูลส่วนบุคคลจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อ การลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทน ที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่ แท้จริงนั้น ⁴²

ทั้งนี้เพื่อให้การประมวลผลข้อมูลนี้เป็นไปตามข้อกำหนดของ GDPR เช่น การขอ ความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล (Consent) การใช้ข้อมูลอย่างโปร่งใส และการรักษาความปลอดภัย

⁴¹ General Data Protection Regulation, Article 83 (5) (b)

⁴² พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 77-78

ของข้อมูลเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ใช้งาน AI คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแห่งสหภาพยุโรปได้ออกแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตัดสินใจโดยอัตโนมัติในระดับบุคคล และการจัดทำโปรไฟล์ ตามวัตถุประสงค์ของระเบียบ (EU) 2016/679 หรือที่รู้จักในชื่อ Guidelines on Automated Individual Decision-Making and Profiling for the Purposes of Regulation 2016/679 เพื่อขยายความหมายและแนวทางการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกรณีการประมวลผลข้อมูลในรูปแบบของการตัดสินใจอัตโนมัติ (Automated Decision-Making) และการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล (Profiling) ไว้โดยละเอียด ซึ่งผู้จัดทำได้นำเนื้อหาภายในเอกสารดังกล่าวมาสอดคล้องแทรกพร้อมกับหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับ GDPR ก่อนหน้าเรียบร้อยแล้ว

3.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของประเทศสิงคโปร์

สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ชั้นนำของโลก และมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด โดยดัชนี The Global AI ประจำปี 2566 จัดให้สิงคโปร์อยู่ในอันดับ 3 จาก 62 ประเทศ ที่มีความก้าวหน้าด้านการลงทุน พัฒนา และใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ รองจากสหรัฐฯ และจีน

ประเทศสิงคโปร์ให้ความสำคัญและตระหนักถึงความจำเป็นในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลและความต้องการขององค์กรในการรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกต้องและเหมาะสม จึงตราพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หรือ Personal Data Protection Act 2012 (No. 26 of 2012) (Singapore's PDPA) เป็นมาตรฐานในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสิงคโปร์ ซึ่งเป็นการเสริมกรอบป้องกันเหตุละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ที่นอกเหนือกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับเฉพาะภาคส่วน เช่น พระราชบัญญัติการธนาคาร พระราชบัญญัติการประกันภัย และประกาศจากหน่วยงานกำกับดูแลภายในประเทศสิงคโปร์

3.2.1. ความเป็นมาของ Singapore's PDPA

Singapore's PDPA เป็นกฎหมายคุ้มครองข้อมูลที่ครอบคลุมถึงการดำเนินการต่อข้อมูลส่วนบุคคลหรือชุดข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดถึง การบันทึก การถือครอง การจัดระเบียบ การเปลี่ยนแปลง การแก้ไข การดึงข้อมูล การนำมารวมกัน การส่งต่อข้อมูล และการลบหรือทำลาย

ข้อมูลส่วนบุคคล⁴³ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อควบคุมการไหลเวียนของข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างองค์กร และเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับสถานะของสิงคโปร์ในฐานะศูนย์กลางเทคโนโลยีและนวัตกรรม

เมื่อ พ.ศ.2554 รัฐบาลสิงคโปร์ได้เริ่มกระบวนการประชาสัมพันธ์เพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับกรอบการคุ้มครองข้อมูลที่มีการเสนอขึ้น โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่ายเข้าร่วม รวมถึงตัวแทนจากภาคธุรกิจต่างๆ ผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายและสาธารณสุข ต่อมาพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้ถูกตราขึ้นในเดือนตุลาคม พ.ศ.2555 และมีผลบังคับใช้เป็นขั้นตอน โดยเริ่มตั้งต้นในเดือนมกราคม พ.ศ.2556 มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในการจัดการข้อมูลของธุรกิจในขณะที่ให้องค์กรสามารถใช้ข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย⁴⁴

Singapore's PDPA ได้กำหนดหลักการด้านการคุ้มครองข้อมูลที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในประเทศ ทำให้มั่นใจได้ว่าข้อมูลส่วนบุคคลจะได้รับการจัดการอย่างมีความรับผิดชอบ ขณะเดียวกันหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนี้ ได้สร้างสมดุลทางกฎหมายกับความต้องการของธุรกิจและบุคคลไปพร้อมกันด้วย การแก้ไขและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องสะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติของการคุ้มครองข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไปและความมุ่งมั่นของสิงคโปร์ในการรักษามาตรฐานในด้านนี้

3.2.2 ขอบเขตการบังคับใช้ของ Singapore's PDPA

Singapore's PDPA ได้กำหนดมาตรฐานพื้นฐานในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลในสิงคโปร์ ช่วยเสริมกรอบกฎหมายและข้อบังคับเฉพาะภาคส่วน โดยครอบคลุมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึง การบันทึก การถือครอง การจัดองค์กร การปรับปรุงหรือการเปลี่ยนแปลง การเรียกคืน การจัดกลุ่ม การส่งต่อ การลบหรือการทำลาย และองค์กรมีหรือมีแนวโน้มที่จะเข้าถึง⁴⁵

Singapore's PDPA เป็นมาตรฐานพื้นฐานสำหรับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสิงคโปร์ ซึ่งเสริมสร้างกรอบกฎหมายและข้อบังคับเฉพาะภาคส่วน เช่น พระราชบัญญัติบัญชีธนาคาร (Banking Act) และพระราชบัญญัติประกันภัย (Insurance Act) เพื่อให้การคุ้มครองข้อมูล

⁴³ Personal Data Protection Act 2012, Article 2

⁴⁴ Personal Data Protection Commission Singapore, 'PAVING THE WAY FOR SINGAPORE AS A TRUSTED DATA HUB' <<https://www.pdpc.gov.sg/-/media/Files/PDPC/anniversary2022/>> สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2567.

⁴⁵ Personal Data Protection Act 2012, Article 3.

ส่วนบุคคลในแต่ละภาคส่วนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชนที่จัดการข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลในสิงคโปร์ ซึ่งรวมถึง⁴⁶

- (1) องค์กรที่ตั้งอยู่ในสิงคโปร์ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรท้องถิ่นหรือองค์กรต่างชาติที่มีสำนักงานหรือกิจกรรมในสิงคโปร์ ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของ Singapore's PDPA หากมีการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลในสิงคโปร์
- (2) องค์กรที่ดำเนินธุรกิจหรือในสิงคโปร์ หากองค์กรใดๆ ที่จัดการข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลในสิงคโปร์ แม้ว่าจะมีสำนักงานหรือสำนักงานย่อยในต่างประเทศ ก็ยังต้องปฏิบัติตาม Singapore's PDPA
- (3) พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้กับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสิงคโปร์ โดยไม่ขึ้นอยู่กับการตั้งขององค์กรที่เก็บ รวบรวม หรือประมวลผลข้อมูลดังกล่าว

Singapore's PDPA ครอบคลุมข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์และไม่ใช่อิเล็กทรอนิกส์ โดยจะไม่ได้ใช้บังคับกับบุคคลใดก็ตามที่กระทำการเป็นการส่วนตัวหรือในครัวเรือน หรือบุคคลที่กระทำการในฐานะพนักงานในองค์กร หรือหน่วยงานสาธารณะใดๆ⁴⁷ ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวม การใช้ การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล หรือข้อมูลสำหรับติดต่อในเชิงธุรกิจ เช่น ชื่อบุคคล ตำแหน่งหรือตำแหน่ง หมายเลขโทรศัพท์ธุรกิจ ที่อยู่ธุรกิจ อีเมลธุรกิจ (Business Email) และข้อมูลที่คล้ายกัน

3.2.3 บทนิยามที่สำคัญ

Singapore's PDPA มีบทนิยามที่สำคัญตามขอบเขตการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลไม่ว่าจะเป็นจริงหรือไม่ อันเกี่ยวกับบุคคลซึ่งสามารถระบุตัวตนได้จากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

- (1) จากข้อมูลข้อมูลส่วนบุคคล หรือ
- (2) จากข้อมูลข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลอื่นๆ ที่องค์กรมีหรือมีอาจเข้าถึงข้อมูลได้⁴⁸

⁴⁶ Personal Data Protection Act 2012, ELEVENTH SCHEDULE.

⁴⁷ Personal Data Protection Act 2012, Article 4.

⁴⁸ Personal Data Protection Act 2012, Article 2 personal data.

การดำเนินคดี หมายถึง การดำเนินคดีทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางปกครอง โดยศาล ศาลพิเศษ หรือหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาดังต่อไปนี้

- (1) การละเมิดข้อตกลง
- (2) การฝ่าฝืนกฎหมายลายลักษณ์อักษรใดๆ หรือหลักจรรยาบรรณวิชาชีพใดๆ หรือข้อกำหนดอื่นๆ ที่บังคับใช้โดยหน่วยงานกำกับดูแลใดๆ ในการใช้สิทธิ ตามอำนาจภายใต้กฎหมายลายลักษณ์อักษรใดๆ หรือ
- (3) การกระทำผิดหรือการละเมิดหน้าที่ซึ่งสามารถเรียกร้องการเยียวยาได้ ภายใต้กฎหมายใดๆ

การประมวลผลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง การดำเนินการใดหรือชุดข้อมูลของการดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล และรวมถึงสิ่งต่อไปนี้⁴⁹

- (1) การบันทึก
- (2) การถือครอง
- (3) การจัดระเบียบ การปรับปรุง หรือการเปลี่ยนแปลง
- (4) การเรียกคืน
- (5) การจัดกลุ่ม
- (6) การส่งต่อ
- (7) การลบหรือการทำลาย

3.2.4 หลักการด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

หลักการด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของ Singapore's PDPA ประการหนึ่งคือ การเพิ่มความไว้วางใจของผู้บริโภคและเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศสิงคโปร์ ในฐานะศูนย์กลางด้านข้อมูลระดับโลก ดังนั้น Singapore's PDPA จึงมุ่งเน้นในการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลเป็นหลักและเพื่อควบคุมการรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยองค์กร ในลักษณะที่ยอมรับทั้งสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล และความจำเป็นขององค์กรในการรวบรวม การใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ที่บุคคลทั่วไปเห็นว่าเหมาะสมในสถานการณ์นั้น⁵⁰

⁴⁹ Personal Data Protection Act 2012, Article 2 processing.

⁵⁰ Personal Data Protection Act 2012, Article 3.

3.2.4.1 การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

Singapore's PDPA มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการไหลของข้อมูลส่วนบุคคล ตามหลักการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หากองค์กรต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หากต้องการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล⁵¹ โดยองค์กรมีหน้าที่ต้องแจ้งวัตถุประสงค์ในการรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ในระหว่างหรือก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล⁵² รับผิดชอบต่อข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือภายใต้การควบคุมของตน⁵³ ต้องไม่กำหนดให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลยินยอมให้องค์กรรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเกินกว่าความสมเหตุสมผลแห่งวัตถุประสงค์นั้น⁵⁴

เพื่อเป็นไปตาม Singapore's PDPA องค์กรจึงต้องกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หรือ Data Protection Officer (DPO) อย่างน้อยหนึ่งคนหรือมากกว่าให้รับผิดชอบในการดูแลให้องค์กรปฏิบัติตามหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล⁵⁵ และต้องเปิดเผยผลการติดต่อของ DPO ให้สาธารณชนทราบ⁵⁶ โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ แต่ไม่จำกัดเพียงกรณีการปฏิบัติตาม Singapore's PDPA กรณีการส่งเสริมวัฒนธรรมการปกป้องข้อมูล กรณีการจัดการสอบถามข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ กรณีการจัดการการแจ้งเตือนความเสี่ยงต่อข้อมูลส่วนบุคคล หรือการประสานงานกับคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หรือ Personal Data Protection Commission (PDPC) เมื่อจำเป็น⁵⁷

นอกจากการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำให้ Singapore's PDPA ได้รับการยอมรับว่าหนึ่งหลักการที่โดดเด่นตามกฎหมายฉบับนี้คือ กระบวนการ Do Not Call Registry (DNC Registry)⁵⁸ โดยห้ามไม่ให้องค์กรส่งข้อความทางการตลาดในรูปแบบของการโทรศัพท์ การส่งข้อความ หรือโทรสาร (Fax) ไปยังหมายเลขโทรศัพท์ภายในประเทศสิงคโปร์ รวมถึงหมายเลขโทรศัพท์พกพา สายโทรศัพท์พื้นฐาน (Fixed-line) โทรศัพท์บ้าน และหมายเลขโทรศัพท์ของธุรกิจที่

⁵¹ Personal Data Protection Act 2012, Article 14.

⁵² Personal Data Protection Act 2012, Article 20.

⁵³ Personal Data Protection Act 2012, Article 11 (1)-(2).

⁵⁴ Personal Data Protection Act 2012, Article 18.

⁵⁵ Personal Data Protection Act 2012, Article 11 (3).

⁵⁶ Personal Data Protection Act 2012, Article 11 (4).

⁵⁷ Personal Data Protection Commission Singapore, 'Register Your Data Protection Officer (DPO)' <<https://www.pdpc.gov.sg/overview-of-pdpa/data-protection/business-owner/data-protection-officers>> สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2567.

⁵⁸ Personal Data Protection Act 2012, Part 9 Do Not Call Registry.

ลงทะเบียนกับ DNC Registry ทั้งนี้ภายใต้ Singapore's PDPA หากพบว่าบุคคลหรือองค์กรใดมีความผิดฐานส่งข้อความทางการตลาดไปยังหมายเลขโทรศัพท์ภายในประเทศสิงคโปร์ โดยไม่ได้ถูกตรวจสอบจากกระบวนการ DNC Registry จะต้องรับโทษปรับไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ต่อข้อความที่ส่ง ข้อกำหนดของ DNC Registry มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มกราคม พ.ศ.2557 และจากข้อมูลเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.2568 มีหมายเลขโทรศัพท์ที่ลงทะเบียนเข้าร่วมกระบวนการ DNC Registry แล้วกว่า 1.2 ล้านหมายเลข⁵⁹

3.2.4.2 ฐานการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

ตาม Singapore's PDPA หากต้องการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการประมวลผลข้อมูลที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น โดยต้องมีวัตถุประสงค์ ที่แจ้งต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว⁶⁰ ทั้งนี้ แม้ไม่ได้ขอความยินยอมกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล องค์กรอาจสามารถประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้⁶¹ หากเป็นกรณีที่จำเป็น หรือได้รับการยกเว้นตามที่กำหนดไว้ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อผลประโยชน์ที่สำคัญของบุคคล เช่น ผลประโยชน์ของบุคคลนั้นอย่างชัดเจน หรือเป็นสิ่งจำเป็นในการตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉินที่คุกคามชีวิต สุขภาพ หรือความปลอดภัยของบุคคลนั้นหรือบุคคลอื่น โดยการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อติดต่อกับญาติสนิทหรือเพื่อนของบุคคลที่ได้รับบาดเจ็บ เจ็บป่วย หรือเสียชีวิต⁶²
- (2) เพื่อประโยชน์สาธารณะ อันถือเป็นผลประโยชน์ของชาติ โดยดำเนินการไปเพื่อศิลปะหรือวรรณกรรม หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของฐาน โดยตลอดถึงการประมวลผลโดย

⁵⁹ Personal Data Protection Commission Singapore, 'DNC Registry Figures' <https://www.pdpc.gov.sg/help-and-resources/2020/04/dnc-registry-figures?utm_source=chatgpt.com> สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2567.

⁶⁰ Personal Data Protection Act 2012, Article 13.

⁶¹ Personal Data Protection Act 2012, Article 17 (a).

⁶² Personal Data Protection Act 2012, FIRST SCHEDULE Collection, use and disclosure of personal data without consent Part 1.

องค์กรข่าวเพื่อกิจกรรมอันเกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ข่าวต่อสาธารณชน⁶³ ทั้งนี้การเก็บรวบรวม ใช้

- (3) เพื่อผลประโยชน์ที่ถูกต้องตามกฎหมายขององค์กรหรือบุคคลอื่น ทั้งนี้ผลประโยชน์โดยชอบธรรมขององค์กรหรือบุคคลอื่นเมื่อเปรียบเทียบแล้ว ผลประโยชน์นั้นต้องมีน้ำหนักมากกว่าผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นกับบุคคลนั้นๆ⁶⁴
- (4) เพื่อการทำธุรกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ทางธุรกิจ โดยองค์กรจะสามารถประมวลผลเฉพาะเพื่อการทำสัญญาเท่านั้น ทั้งนี้หากธุรกรรมทรัพย์สินทางธุรกิจไม่ต้องดำเนินการต่อไปแล้วหรือไม่เสร็จสมบูรณ์ องค์กรจะต้องทำลายหรือส่งคืนข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดที่รวบรวมไว้⁶⁵
- (5) เพื่อการปรับปรุงธุรกิจ เพิ่มประสิทธิภาพสินค้าหรือบริการ หรือพัฒนาสินค้าหรือบริการใหม่ที่จะให้บริการ ทั้งนี้จะต้องเป็นกรณีที่องค์กรไม่สามารถปรับปรุงธุรกิจได้อย่างสมเหตุสมผล หากไม่มีการเก็บ ใช้ หรือเปิดเผย ข้อมูลส่วนบุคคลในรูปแบบที่ระบุตัวตนได้⁶⁶
- (6) กรณีหน่วยงานรัฐ เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามอำนาจหน้าที่ องค์กรสามารถเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผย ที่มีวัตถุประสงค์การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเปิดเผยโดยหน่วยงานของรัฐ⁶⁷

⁶³ Personal Data Protection Act 2012, FIRST SCHEDULE Collection, use and disclosure of personal data without consent Part 2.

⁶⁴ Personal Data Protection Act 2012, FIRST SCHEDULE Collection, use and disclosure of personal data without consent Part 3.

⁶⁵ Personal Data Protection Act 2012, FIRST SCHEDULE Collection, use and disclosure of personal data without consent Part 4.

⁶⁶ Personal Data Protection Act 2012, FIRST SCHEDULE Collection, use and disclosure of personal data without consent Part 5.

⁶⁷ Personal Data Protection Act 2012, SECOND SCHEDULE PART 1 Collection of personal.

3.2.4.3 สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

Singapore's PDPA จัดให้มีการป้องกันการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลส่วนบุคคลโดยมิชอบ โดยกำหนดให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งวัตถุประสงค์ที่องค์กรรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยองค์กรต้องเปิดช่องทางสำหรับการร้องขอใช้สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ในสิทธิดังต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

(1) สิทธิในการถอนความยินยอม (Right to Withdraw Consent)

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจถอนความยินยอมใดๆ ที่ให้ไว้หรือถือว่าได้ให้ไว้ภายใต้ Singapore's PDPA ได้ตลอดเวลา โดยการถอนความยินยอมนั้นต้องไม่กระทบต่อการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยชอบด้วยกฎหมายที่เกิดก่อนการถอนความยินยอมนี้ หรือข้อมูลที่ต้องเก็บไว้ตามกฎหมายหรือเพื่อวัตถุประสงค์บางประการ เช่น ข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็นต่อสัญญาให้บริการ

(2) สิทธิในการเข้าถึง

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถร้องขอให้องค์กรให้สิทธิเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือการควบคุมขององค์กร หรือขอข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวในช่วง 12 เดือนก่อนหน้า อย่างไรก็ตาม องค์กรสามารถปฏิเสธได้ หากการขอเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลอื่นใดที่อาจทำให้เกิดภัยคุกคามต่อความปลอดภัย สุขภาพกายและจิตใจของบุคคลอื่น หรือหากเป็นการขอให้เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของบุคคลอื่น ขอให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอื่นและบุคคลนั้นไม่ยินยอมให้เปิดเผยข้อมูล หรือขัดต่อผลประโยชน์ของชาติ⁶⁸

(3) สิทธิในการแก้ไข

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถขอให้องค์กรแก้ไขหรือปรับปรุงข้อผิดพลาดหรือการละเว้นใดๆ อันเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครอง องค์กรควรแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นปัจจุบันโดยเร็วที่สุด โดยองค์กรต้องดำเนินการส่งข้อมูลส่วนบุคคลที่

⁶⁸ Personal Data Protection Act 2012, Article 21.

ได้รับการแก้ไขไปยังองค์กรอื่น ที่ได้รับการแบ่งปันข้อมูลด้วย
โดยชอบ ภายในหนึ่งปีนับจากวันที่ทำการแก้ไข⁶⁹

3.2.4.4 ความรับผิด

Singapore's PDPA มุ่งหวังที่จะคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดในการจัดการข้อมูล หากองค์กรฝ่าฝืนกฎหมายต้องรับผิดชอบในค่าปรับที่สูง ดำเนินการตามคำสั่งเพื่อแก้ไขการละเมิด การฟ้องร้องทางกฎหมาย และมาตรการอื่นๆ เพื่อแสดงความรับผิดชอบและการบังคับใช้โทษตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด จึงจะขอกว่าเฉพาะความรับผิดที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตการศึกษาในครั้งนี้

- (1) กรณีละเมิดด้วยการเข้าถึงหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา 51 (1)
 - การละเมิดกรณีนี้จะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือจำคุกไม่เกิน 12 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ
- (2) กรณีละเมิดด้วยการกำจัด แก้ไข ปลอมแปลง ปกปิด หรือทำลาย หรือสั่งให้บุคคลอื่นกำจัด แก้ไข ปลอมแปลง ปกปิด หรือทำลาย โดยไม่ได้รับความยินยอมหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา 51 (2)

การละเมิดกรณีนี้มีบทลงโทษ โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณีได้แก่

 - กรณีของบุคคลธรรมดา เสียค่าปรับปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือจำคุกไม่เกิน 12 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ
 - กรณีนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 ดอลลาร์สิงคโปร์
- (3) ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ตรวจสอบ หรือเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ในการปฏิบัติ

⁶⁹ Personal Data Protection Act 2012, Article 22.

หน้าที่หรือการใช้อำนาจใดๆ หรือแสดงหลักฐานอันเป็นเท็จ หรือทำให้เข้าใจผิดในสาระสำคัญ ตามมาตรา 51 (3) (b) หรือ (c)

การละเมิดกรณีนี้มีบทลงโทษ โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณีได้แก่

- กรณีของบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือจำคุกไม่เกิน 12 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ
- กรณีนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 ดอลลาร์สิงคโปร์

- (4) กรณีที่บุคคลหรือนิติบุคคลผู้กระทำความผิดตาม (3) โดยไม่มีเหตุ ละเลย หรือปฏิเสธที่จะให้ตรวจสอบข้อมูลหรือเอกสารการบริหารจัดการภายในที่องค์กรหรือบุคคลจำเป็นต้องจัดทำหรือสร้างขึ้นให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัตินี้ หรือไม่มีเหตุ ละเลยหรือปฏิเสธที่จะเข้าร่วม ชี้แจงต่อคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ตรวจสอบ หรือเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ตามมาตรา 51 (3) (ba) หรือ (bb)

การละเมิดกรณีนี้มีบทลงโทษ โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณีได้แก่

- กรณีของบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ
- กรณีนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์สิงคโปร์

- (5) บทลงโทษทั่วไป ตามมาตรา 56

บุคคลที่มีความผิดภายใต้พระราชบัญญัตินี้ อันไม่มีการกำหนดบทลงโทษไว้ชัดเจน จะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีที่ความผิดยังคงมีอยู่ ต้องระวางโทษปรับเพิ่มเติมไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ ทุกวันหรือส่วนหนึ่งของวันในระหว่างที่ความผิดยังคงมีอยู่นับแต่วันที่ถูกต้องตัดสินว่ามีความผิด

- (6) คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีอำนาจออกคำสั่งให้บุคคลหรือองค์กรหยุดการกระทำที่ผิดกฎหมายโดยทันที เช่น การหยุดการเก็บรักษาข้อมูลหรือการใช้ข้อมูลในลักษณะที่ไม่เหมาะสม
- (7) กรณีที่องค์กรต้องรับผิดชอบตาม Singapore's PDPA พนักงานเกี่ยวกับการกระทำหรือความประพฤติที่อาจถือได้ว่าเป็นผู้ดำเนินการหรือมีส่วนร่วมในการกระทำผิด พนักงานสามารถพิสูจน์เจตนาแห่งความการกระทำนั้นได้โดยสุจริต

3.2.5 การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยปัญญาประดิษฐ์

แม้ว่า Singapore's PDPA จะเป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นการคุ้มครองการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่มีบทบัญญัติที่เจาะจงสำหรับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วย AI หรือการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติเป็นการเฉพาะที่นำมาใช้บังคับใช้กับการตัดสินใจอัตโนมัติ การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล และการประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยตรง แต่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสิงคโปร์ หรือ Personal Data Protection Commission (PDPC) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความเสี่ยงของการพัฒนาและประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยกระบวนการของ AI เพื่อกำหนดให้องค์กรมีความชัดเจนในการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อฝึกอบรมหรือพัฒนา AI ให้มากยิ่งขึ้นและเพื่อสนับสนุนการนำ AI ไปปรับใช้ภายในองค์กรโดยยังคงอยู่ภายใต้ข้อกำหนดตาม Singapore's PDPA

3.3 แนวทางการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในระบบการแนะนำและการตัดสินใจด้วยปัญญาประดิษฐ์ของประเทศสิงคโปร์

เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2567 คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสิงคโปร์ หรือ Personal Data Protection Commission (PDPC) ได้ประกาศแนวทางการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในระบบคำแนะนำและการตัดสินใจของ AI หรือ Advisory Guidelines on use of Personal Data in AI Recommendation and Decision Systems เพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติที่ดี สำหรับใช้สนับสนุนธุรกิจให้ดำเนินงานสอดคล้องกับข้อกำหนดตาม Singapore's PDPA

3.3.1 ความเป็นมา

เนื่องด้วยองค์กรต่างๆ ในประเทศสิงคโปร์ มีความต้องการที่จะปรับใช้ AI ร่วมกับการดำเนินงานภายในองค์กร เพื่ออำนวยความสะดวกและช่วยให้การดำเนินงานขององค์กรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การใช้ AI ภายในองค์กรย่อมไม่สามารถหนีเลี่ยงการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลได้ ซึ่งการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลจะสามารถใช้ได้ ในกรณีที่องค์กรได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยชัดแจ้ง นอกจากนี้องค์กรต่างๆ สามารถอาศัยข้อยกเว้นการขอความยินยอมภายใต้ Singapore's PDPA อันได้แก่ การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงธุรกิจ หรือการวิจัย หรือการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อจัดทำวิจัยเชิงพาณิชย์เพื่อพัฒนาระบบ AI ที่มีประโยชน์ต่อสาธารณะ ผู้พัฒนาระบบ AI หรือผู้ให้บริการระบบ AI จึงต้องมีภาระผูกพันภายใต้ Singapore's PDPA บริหารจัดการข้อมูลส่วนบุคคลที่นำมาประมวลผลได้อย่างเหมาะสม และจัดให้มีการป้องกันไม่ให้มีการแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลที่กำลังประมวลผลโดยไม่ได้รับอนุญาต

เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ใช้งานระบบ AI ว่าจะได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสิงคโปร์ร่วมกับ สำนักพัฒนาสื่อและสารสนเทศของประเทศสิงคโปร์ หรือ Infocomm Media Development Authority (IMDA) จึงได้ประกาศแนวทางการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในระบบคำแนะนำและการตัดสินใจของ AI หรือ Advisory Guidelines on use of Personal Data in AI Recommendation and Decision Systems เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนให้องค์กรต่างๆ เปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส กำหนดแนวทางการให้ความยินยอมที่เหมาะสม นอกจากนี้ ยังสนับสนุนให้องค์กรต่างๆ กำหนดมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยเพื่อแจ้งเป็น นโยบายอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษร ให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ใช้งานระบบ AI ให้มั่นใจได้ว่าระบบดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ให้บริการอาจตรวจสอบได้จากสัญลักษณ์พิเศษ กรอบและชุดเครื่องมือการทดสอบการกำกับดูแล AI (AI Verify)

3.3.2 ขอบเขตการบังคับใช้

แนวทางการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในระบบคำแนะนำและการตัดสินใจของ AI มีลักษณะเป็นการให้คำแนะนำ ไม่มีบทลงโทษตามกฎหมาย แต่แนวทางดังกล่าวนี้ จะมีความสอดคล้องกับ Singapore's PDPA ซึ่งหากผู้ให้บริการหรือผู้พัฒนา AI ไม่ดำเนินการให้สอดคล้องกับมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล ย่อมบทลงโทษตามกฎหมายในความผิดนั้น

3.3.3 เนื้อหาที่สำคัญ

ตามแนวทางการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในระบบคำแนะนำ และการตัดสินใจของ AI มีเนื้อหาที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ดังนี้

- (1) การใช้ Singapore's PDPA กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในระบบ AI⁷⁰

เมื่อองค์กรในประเทศสิงคโปร์ นำระบบ AI ไปใช้ในผลิตภัณฑ์หรือบริการของตนที่มีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล องค์กรต้องตระหนักถึงข้อกำหนดใน Singapore's PDPA ในสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง การขอความยินยอมและการแจ้งให้ทราบ ตลอดถึงหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กร โดยองค์กรต้องขอความยินยอม โดยแจ้งวัตถุประสงค์การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลพร้อมมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบก่อนหรือขณะการเก็บรวบรวมข้อมูล เว้นแต่จะถือว่ามี การยินยอมโดยชอบหรือได้รับการยกเว้นพิเศษ เช่น การประมวลผลโดยฐานกฎหมาย ตามมาตรา 13 แห่ง Singapore's PDPA

ประการที่สอง การแจ้งให้ทราบนั้น ถือเป็นข้อผูกพันที่องค์กรจะต้องดำเนินการผู้ให้บริการต้องได้รับการแจ้งถึงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมและการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อขอความยินยอม ตามมาตรา 20 แห่ง Singapore's PDPA โดยเป็นภาระผูกพันขององค์กรในการแจ้งให้บุคคลต่างๆ ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล นอกจากนี้ มาตรา 20 (1) แห่ง Singapore's PDPA ยังกำหนดให้องค์กรต้องแจ้งวัตถุประสงค์ให้แก่บุคคลทราบก่อนหรือหลังการรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล⁷¹ หรือก่อนที่จะใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อจุดประสงค์ดังกล่าว⁷²

⁷⁰ Personal Data Protection Act 2012, PART IV Deployment–Collection and use of personal data in AI systems, (8) Applies to Collection and Use of Personal Data in AI Systems.

⁷¹ Personal Data Protection Act 2012, Article 20 (1) (a).

⁷² Personal Data Protection Act 2012, Article 20 (1) (b).

(2) ภาระผูกพันด้านความรับผิดชอบ⁷³

ภาระผูกพันด้านความรับผิดชอบหมายถึง สิ่งที่ต้องกระทำปฏิบัติ ตามหน้าที่ความรับผิดชอบในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่องค์กรได้ รวบรวมหรือได้รับมาเพื่อประมวลผล หรือที่องค์กรสามารถประมวลผลได้ มาตรา 11 และ 12 แห่ง Singapore's PDPA โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- มาตรา 12 แห่ง Singapore's PDPA กำหนดให้องค์กรต้องพัฒนา นโยบายและแนวทางเพื่อปฏิบัติตามภาระผูกพันภายใต้ Singapore's PDPA อันได้แก่ นโยบายที่เป็นลายลักษณ์อักษรและแนวปฏิบัติที่จะ ช่วยให้องค์กรสามารถแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างการกำกับดูแลและ การควบคุมดูแลภายในขององค์กร ตลอดจนแนวทางด้านปฏิบัติการ เสริมสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ว่ามีการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีความเหมาะสม ภายใต้รับผิดชอบ ขององค์กร การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลควรเป็นไปตามจุดประสงค์ ที่ผู้ใช้บริการหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับแจ้งและ ให้ความยินยอม หรือเพื่อจุดประสงค์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งวิญญูชนมองได้มาเป็นการแจ้งที่เหมาะสมแก่วัตถุประสงค์แล้ว
- องค์กรที่ใช้ระบบ AI ควรมีความโปร่งใส กำหนดแนวทาง การดำเนินงานและมาตรการป้องกันที่เกี่ยวข้องในนโยบายที่เป็น ลายลักษณ์อักษรเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและเหมาะสมตามเหตุและ ผล ระดับของรายละเอียดที่แจ้งแก่ผู้ใช้บริการหรือเจ้าของข้อมูล ส่วนบุคคลต้องสมดุลกับความเสี่ยงในแต่ละกรณีของการประมวลผล ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น คำนึงถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับข้อมูลและ ระดับความเป็นอิสระของระบบ AI
- มาตรา 12 (d) แห่ง Singapore's PDPA กำหนดให้องค์กรต้องเปิดเผย ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางปฏิบัติดังกล่าวแก่บุคคลต่างๆ

⁷³ Personal Data Protection Commission Singapore, 'Data Protection Obligations' <<https://www.pdpc.gov.sg/overview-of-pdpa/the-legislation/personal-data-protection-act/data-protection-obligations>> สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2568.

เมื่อมีการร้องขอ เพื่อให้เกิดการสื่อสารกับผู้ใช้งานหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อช่วยสร้างความไว้วางใจต่อการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล องค์กรจึงควรพิจารณาการเผยแพร่ นโยบายที่เป็นลายลักษณ์อักษร ผ่านทางเว็บไซต์ล่วงหน้า และองค์กรควรพิจารณาเผยแพร่ นโยบายในรูปแบบนโยบายสั้นๆ ที่เรียบง่าย ชัดเจน และกระชับ โดยไม่จำกัดเพียงกรณีเมื่อมีการใช้สิทธิร้องขอเท่านั้น

- องค์กรต่างควรให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลและมาตรการกำกับดูแลระหว่างการพัฒนา ระบบ AI ทั้งนี้ องค์กรต้องเลือกใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะกรณีที่ข้อมูลดังกล่าวมีความเกี่ยวข้อง และการดำเนินการดังกล่าวจะไม่กระทบต่อความปลอดภัยของข้อมูล ความปลอดภัยของบุคคล หรือความลับทางการค้า โดยอาจพิจารณาเลือกใช้ข้อมูลจากขั้นตอนหรือกระบวนการดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลส่วนบุคคลในชุดข้อมูลการพัฒนา ระบบ AI มีคุณภาพ เพื่อปรับปรุงความถูกต้องและประสิทธิภาพของแบบจำลองระบบ AI

กระบวนการพัฒนาแบบจำลอง AI องค์กรควรพิจารณาดำเนินการ ใช้ข้อมูลที่มีการปิดบังข้อมูลบางส่วน เช่น การใช้นามแฝง การปกปิดข้อมูล (Masking data) ซึ่งหากองค์กรไม่ใช้วิธีการปิดบังข้อมูลบางส่วน องค์กรต้องกำหนดให้มีกระบวนการหรือมาตรการป้องกันทางเทคนิคที่นำมาใช้เพื่อจำกัดการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับนักพัฒนาและ/หรือผู้ทดสอบที่มีสิทธิ์เข้าถึง โดยองค์กรต้องพิจารณาว่าการทดสอบแบบจำลอง AI จำเป็นที่จะใช้ข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ โดยต้องทำการประเมินโดยปราศจากอคติ เพื่อตรวจสอบว่ามีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอ่อนไหวหรือไม่ เช่น เชื้อชาติหรือศาสนา ทั้งนี้ องค์กรต้องจัดให้มีการใช้กระบวนการหรือมาตรการป้องกันทางเทคนิคใดบ้าง เพื่อรักษาความปลอดภัยในการพัฒนา การทดสอบและจำกัดการเข้าถึงของผู้ทดสอบ

เมื่อสิ้นสุดกระบวนการพัฒนาและการทดสอบแบบจำลอง (Model) เริ่มการใช้งาน AI องค์กรต้องดำเนินการลดการข้อมูลให้น้อยที่สุดในทุกขั้นตอนของการใช้งาน AI

3.4 กลยุทธ์ปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติของสิงคโปร์ 2019

การเกิดขึ้นของเทคโนโลยีดิจิทัลรูปแบบใหม่และเทคโนโลยีที่สร้างผลกระทบเป็นวงกว้าง กำลังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อความมั่นคงของประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจ ประเทศสิงคโปร์เป็นผู้นำในพัฒนาความสามารถในด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และสร้างให้ประเทศสิงคโปร์เป็นสถานที่ที่ยอดเยี่ยมในการใช้ชีวิต ทำงาน และเล่นไปพร้อมกัน

3.4.1 ความเป็นมา

เมื่อปี 2562 การชำระเงินดิจิทัลกำลังกลายเป็นเรื่องที่แพร่หลายมากขึ้น ประเทศสิงคโปร์กำลังสร้างระบบตัวตนดิจิทัลที่เชื่อถือได้ทั่วประเทศโดยใช้ Singpass app ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจและผู้บริโภค บริการของรัฐบาลพัฒนาไปในรูปแบบออนไลน์ โดยเน้นไปที่การให้บริการที่ตรงกับความต้องการของพลเมืองและภาคธุรกิจมากขึ้น รัฐบาลได้สร้างโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลพื้นฐานเพื่อให้สามารถแบ่งปันและใช้ข้อมูลได้อย่างปลอดภัย และสามารถสร้างและใช้งานแอปพลิเคชันและบริการดิจิทัลได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเทคโนโลยีรูปแบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและจะกลายเป็นส่วนสำคัญในชีวิตของบุคคลทั่วไป

จึงเป็นที่มาของการประกาศ กลยุทธ์ AI แห่งชาติของประเทศสิงคโปร์ ในปี 2019 เพื่อตอบรับความท้าทายในสังคม เพิ่มการรักษาความไว้วางใจของสาธารณะและสร้างขีดความสามารถในการจัดการและกำกับดูแล AI รวมถึงการป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์และการละเมิดความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้ประเทศสิงคโปร์เป็นผู้นำด้าน AI และเป็นส่งเสริมให้ประชาชนในสิงคโปร์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (Smart Nation)

3.4.2 ขอบเขตการบังคับใช้

กลยุทธ์นี้ระบุพื้นที่ที่ควรให้ความสนใจและทรัพยากรในระดับประเทศสิงคโปร์ โดยได้กำหนดวิธีที่รัฐบาล บริษัท และนักวิจัยสามารถทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดผลการดำเนินงานให้สำเร็จเกิดประสิทธิผลจาก AI ความสามารถด้านบุคลากร, ข้อมูล, การกำกับดูแล, และการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จำเป็นเพื่อให้สามารถนำ AI มาประยุกต์ใช้ให้บริการ

สังคมได้ กลยุทธ์นี้กล่าวถึงภาคส่วนที่ต้องให้ความสนใจในการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงและ/หรือจัดการกับความเสี่ยงรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น เมื่อ AI กลายเป็นสิ่งที่แพร่หลายมากขึ้น ซึ่งรวมถึงการปรับตัวของแรงงานและการกำกับดูแลการตัดสินใจโดยเครื่องจักร

3.4.3 เนื้อหาที่สำคัญ

กลยุทธ์นี้มุ่งเน้นให้ประเทศสิงคโปร์ ใช้แนวทางที่มุ่งเน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง โดยแบ่งออกเป็น 3 ประการดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 การนำ AI มาช่วยตอบสนองความต้องการของมนุษย์ องค์กรต้องมุ่งเน้นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับประชาชนและธุรกิจ โดยการมุ่งเน้นการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพในภาคส่วนที่มีมูลค่าทางสังคมและเศรษฐกิจสูง

ประการที่ 2 กระตือรือร้นในการจัดการกับความเสี่ยงและปัญหาการกำกับดูแลที่มาพร้อมกับการใช้งาน AI ที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเราจำเป็นต้องป้องกันไม่ให้ความรับผิดชอบทางสังคมและสถาบันของเราลดลง แม้ว่าเราจะใช้ AI มากขึ้นในการทำให้การทำงานอัตโนมัติ การตรวจจับและการคาดการณ์ล่วงหน้า

ประการที่ 3 สร้างประชากรและแรงงานที่พร้อมรับ AI โดยเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมความรู้ดิจิทัลโดยรวม เราจะเพิ่มการรับรู้เกี่ยวกับ AI เพื่อให้พลเมืองพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และมีส่วนร่วมในการคิดเกี่ยวกับประโยชน์และผลกระทบของ AI ต่ออนาคตของประเทศ ในระดับแรงงาน เตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรในการปรับตัวกับวิธีการทำงานรูปแบบใหม่ๆ ด้วยการสนับสนุนจาก AI

บทที่ 4

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทยและวิเคราะห์ปัญหา

4.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 หรือ Thailand's Personal Data Protection Act BE 2562 (Thailand's PDPA) เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อคุ้มครองสิทธิเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล โดยใช้บังคับแก่การเก็บรวบรวม การใช้ หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในราชอาณาจักร และใช้บังคับถึงกรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่นอกราชอาณาจักร แต่มีกิจกรรมเชื่อมโยงภายในประเทศไทย

4.1.1 ความเป็นมาของ Thailand's PDPA

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย (Thailand's PDPA) เป็นเหตุการณ์สำคัญที่สำเร็จของประเทศไทยในการพยายามในการควบคุมการจัดการข้อมูลส่วนบุคคล โดยเมื่อ พ.ศ.2553 รัฐบาลไทยรู้จักความจำเป็นของกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อเทคโนโลยีก้าวหน้าและความกังวลเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวของข้อมูลเติบโตอย่างรวดเร็วในระดับโลก พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ.2562 ให้ใช้บังคับในวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 เว้นแต่บทบัญญัติในหมวด 2 หมวด 3 หมวด 5 หมวด 6 หมวด 7 และความในมาตรา 95 และมาตรา 96 ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา¹ หรือวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบออกพระราชกฤษฎีกากำหนดหน่วยงานและกิจการที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 เพื่อยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายในหมวด 2 หมวด 3 หมวด 5 หมวด 6 หมวด 7 และความในมาตรา 95 แห่ง Thailand's PDPA จนถึงวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2564 และต่อมาเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ.2564 ได้มีประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดหน่วยงานและกิจการที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (ฉบับที่ 2)

¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 2.

พ.ศ. 2564 เพิ่มเติมอีกหนึ่งฉบับ เพื่อยกเลิกความในมาตราที่ 2 แห่งพระราชกฤษฎีกากำหนด หน่วยงานและกิจการที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 และแก้ไขให้ระงับการบังคับใช้กฎหมายในหมวดดังกล่าว ข้างต้น ตั้งแต่วันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ.2563 ถึง 31 พฤษภาคม พ.ศ.2565 จึงอาจกล่าวได้ว่า Thailand's PDPA มีผลบังคับใช้ครบถ้วนทุกหมวดกฎหมายในวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2565

Thailand's PDPA กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของ ประเทศไทย เพื่อควบคุมการปฏิบัติตามและการปฏิบัติตาม ทำหน้าที่ในการออกคำแนะนำ สอบสวน เรื่องร้องเรียน และใช้โทษสำหรับการละเมิดข้อบังคับของ Thailand's PDPA โดยคณะกรรมการ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีความมุ่งมั่นที่จะปรับปรุง Thailand's PDPA เพื่อให้จะตอบสนองกับ ความท้าทายและความเสี่ยงของความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นและให้เหมาะสมกับ มาตรฐานความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลระหว่างประเทศ Thailand's PDPA ได้แสดงถึงการมุ่งมั่น ของประเทศไทยในการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและส่งเสริมการจัดการข้อมูลที่อยู่ ภายใต้อำนาจรับผิดชอบขององค์กรที่ดำเนินงานในประเทศและแสดงเป้าหมายที่จะสร้างสมดุลระหว่าง การส่งเสริมนวัตกรรมที่ใช้ข้อมูลและการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคล²

4.1.2 ขอบเขตการบังคับใช้ Thailand's PDPA

ตามมาตรา 5 แห่ง Thailand's PDPA กำหนดให้ Thailand's PDPA ใช้บังคับ แก่การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล ส่วนบุคคล โดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผล ข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งอยู่ในประเทศไทย ไม่ว่าการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผย ได้กระทำในหรือ นอกประเทศไทยก็ตาม ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ นอกประเทศไทย พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับแก่การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในประเทศไทยโดยการดำเนินกิจกรรมของผู้ควบคุม ข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว หากเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสนอ สินค้าหรือบริการให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะมีการชำระ เงินของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลส่วนบุคคลหรือไม่ หรือการเฝ้าติดตามพฤติกรรมของเจ้าของข้อมูล ส่วนบุคคลส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

4.1.3 บทนิยามที่สำคัญ

Thailand's PDPA มีบทนิยามที่สำคัญตามขอบเขตการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

² สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, 'ประวัติความเป็นมา' <<https://www.pdpc.or.th/about-pdpc/history/>> สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 2567.

ข้อมูลส่วนบุคคล หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ³

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล⁴

ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งหรือในนามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งดำเนินการดังกล่าวไม่เป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล⁵

4.1.4 หลักการด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและมีการบังคับใช้ Thailand's PDPA ซึ่งมีหลายบทบัญญัติที่สอดคล้องตามขอบเขตการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่

4.1.4.1 การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

Thailand's PDPA กำหนดให้การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ให้เก็บรวบรวมได้เท่าที่จำเป็นภายใต้วัตถุประสงค์อันชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล⁶

โดยตามมาตรา 23 แห่ง Thailand's PDPA กำหนดให้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบก่อนหรือในขณะเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้ เว้นแต่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ทราบถึงรายละเอียดนั้นอยู่แล้ว

- (1) วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมเพื่อนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้หรือเปิดเผยซึ่งรวมถึงวัตถุประสงค์ตามที่มาตรา 24 ให้อำนาจในการเก็บรวบรวมได้โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- (2) แจ้งให้ทราบถึงกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องให้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายหรือสัญญาหรือมี

³ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 6 ข้อมูลส่วนบุคคล.

⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 6 ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล.

⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 6 ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล.

⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 22.

ความจำเป็นต้องให้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อเข้าทำสัญญา รวมทั้งแจ้งถึงผลกระทบที่เป็นไปได้จากการไม่ให้ข้อมูลส่วนบุคคล

- (3) ข้อมูลส่วนบุคคลที่จะมีการเก็บรวบรวมและระยะเวลาในการเก็บรวบรวมไว้ ทั้งนี้ ในกรณีที่ไม่สามารถกำหนดระยะเวลาดังกล่าวได้ชัดเจน ให้กำหนดระยะเวลาที่อาจคาดหมายได้ตามมาตรฐานของการเก็บรวบรวม
- (4) ประเภทของบุคคลหรือหน่วยงานซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมอาจจะถูกเปิดเผย
- (5) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล สถานที่ติดต่อ และวิธีการติดต่อในกรณีที่มีตัวแทนหรือเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ให้แจ้งข้อมูล สถานที่ติดต่อ และวิธีการติดต่อของตัวแทนหรือเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้วย
- (6) สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

Thailand's PDPA กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ตนเก็บรวบรวมมา ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น จะสามารถเก็บได้เท่าที่จำเป็นตามวัตถุประสงค์อันถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น⁷ โดยจะขอกล่าวถึงตามขอบเขตการศึกษา ดังนี้

มาตรา 37 แห่ง Thailand's PDPA กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ จัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการสูญหาย เข้าถึง ใช้ เปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจหรือโดยมิชอบ และต้องทบทวนมาตรการดังกล่าวเมื่อมีความจำเป็นหรือเมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม⁸ โดยต่อมาในวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2565 คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีการประกาศรายละเอียดขยายความเพิ่มเติมเป็นให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง มาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2565 โดยได้ให้นิยามคำว่า “ความมั่นคงปลอดภัย” ว่า การธำรงไว้ซึ่งความลับ (confidentiality) ความถูกต้องครบถ้วน

⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 22.

⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 37 (1).

(integrity) และสภาพพร้อมใช้งาน (availability) ของข้อมูลส่วนบุคคล⁹ และมีรายละเอียดกล่าวโดยสรุปได้ว่า มาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยดังกล่าว จะต้องครอบคลุมการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล¹⁰ โดยประกอบด้วยมาตรการเชิงองค์กร (organizational measures) และมาตรการเชิงเทคนิค (technical measures) ที่เหมาะสม ซึ่งอาจรวมถึงมาตรการทางกายภาพ (physical measures) ที่จำเป็นด้วย¹¹ ต้องคำนึงถึงความสามารถในการอ้างไว้ ซึ่งความลับ (confidentiality) ความถูกต้องครบถ้วน (integrity) และสภาพพร้อมใช้งาน (availability) ของข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างเหมาะสมตามระดับความเสี่ยง โดยคำนึงถึงปัจจัยทางเทคโนโลยี บริบทสภาพแวดล้อม มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับสำหรับหน่วยงานหรือกิจการในประเภทหรือลักษณะเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน ลักษณะและวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ทรัพยากรที่ต้องใช้ และความเป็นไปได้ในการดำเนินการประกอบกัน¹²

4.1.4.2 ฐานการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

Thailand's PDPA กำหนดหลักการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล โดยแบ่งข้อมูลส่วนบุคคลออกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

ประเภทที่หนึ่ง ตามมาตรา 24 แห่ง Thailand's PDPA กำหนดลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป โดยข้อมูลประเภทนี้ ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลส่วนบุคคล¹³ เว้นแต่

- (1) การจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารประวัติศาสตร์หรือจดหมายเหตุ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยหรือสถิติซึ่งได้จัดให้มีมาตรการปกป้องที่เหมาะสม เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลส่วนบุคคล

⁹ ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง มาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2565 ข้อ 3

¹⁰ ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง มาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2565 ข้อ 4 (1).

¹¹ ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง มาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2565 ข้อ 4 (2).

¹² ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง มาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2565 ข้อ 4 (4).

¹³ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 24.

- (2) เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล
- (3) เป็นการจำเป็นเพื่อการปฏิบัติตามสัญญาซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลส่วนบุคคลเป็นคู่สัญญาหรือเพื่อใช้ในการดำเนินการตามคำขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลส่วนบุคคลก่อนเข้าทำสัญญานั้น
- (4) เป็นการจำเป็นเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือปฏิบัติหน้าที่ในการใช้อำนาจรัฐที่ได้มอบให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล
- (5) เป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือของบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่ประโยชน์ดังกล่าวมีความสำคัญน้อยกว่าสิทธิขั้นพื้นฐานในข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลส่วนบุคคล
- (6) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

ประเภทที่สอง ตามมาตรา 26 แห่ง Thailand's PDPA กำหนดลักษณะมาตรา 26 ห้ามมิให้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในลัทธิ ศาสนาหรือปรัชญา พฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลสุขภาพ ความพิการ ข้อมูลสหภาพแรงงาน ข้อมูลพันธุกรรม ข้อมูลชีวภาพ หรือข้อมูลอื่นใด ซึ่งกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลส่วนบุคคลในทางอันเดียวกันตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยไม่ได้ได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลส่วนบุคคล เว้นแต่

- (1) เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคลซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถให้ความยินยอมได้ ไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตาม
- (2) เป็นการดำเนินการกิจกรรมโดยชอบด้วยกฎหมายที่มีการคุ้มครองที่เหมาะสมของมูลนิธิ สมาคมหรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการเมือง ศาสนา ปรัชญา หรือสหภาพแรงงาน ให้แก่สมาชิก ผู้ซึ่งเคยเป็นสมาชิก หรือผู้ซึ่งมีการติดต่ออย่างสม่ำเสมอกับมูลนิธิ สมาคม หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรตาม

วัตถุประสงค์ดังกล่าวโดยไม่ได้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นออกไป
ภายนอกมูลนิธิสมาคม หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรนั้น

- (3) เป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะด้วยความยินยอมโดยชัดแจ้งของ
เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- (4) เป็นการจำเป็นเพื่อการก่อตั้งสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย การปฏิบัติ
ตามหรือการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย หรือการยกขึ้นต่อสู้สิทธิ
เรียกร้องตามกฎหมาย
- (5) เป็นการจำเป็นในการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์
เกี่ยวกับ

(ก) ศาสตร์ป้องกันหรืออาชีวเวชศาสตร์ การประเมิน
ความสามารถในการทำงานของลูกจ้าง การวินิจฉัยโรคทาง
การแพทย์ การให้บริการด้านสุขภาพหรือด้านสังคม
การรักษาทางการแพทย์การจัดการด้านสุขภาพ หรือระบบ
และการให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งนี้ ในกรณีที่ไม่ใช่
การปฏิบัติตามกฎหมายและข้อมูลส่วนบุคคลนั้นอยู่ในความ
รับผิดชอบของผู้ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือผู้มีหน้าที่
รักษาข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไว้เป็นความลับตามกฎหมาย ต้อง
เป็นการปฏิบัติตามสัญญาระหว่างเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
กับผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์

(ก) ประโยชน์สาธารณะด้านการสาธารณสุข เช่น
การป้องกันด้านสุขภาพจากโรคติดต่ออันตราย
หรือโรคระบาดที่อาจติดต่อหรือแพร่เข้ามาใน
ราชอาณาจักร หรือการควบคุมมาตรฐานหรือ
คุณภาพของยา เวชภัณฑ์ หรือเครื่องมือแพทย์
ซึ่งได้จัดให้มีมาตรการที่เหมาะสมและเจาะจง
เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูล
ส่วนบุคคลโดยเฉพาะการรักษาความลับของ

ข้อมูลส่วนบุคคลตามหน้าที่หรือตามจริยธรรม
แห่งวิชาชีพ

- (ข) การคุ้มครองแรงงาน การประกันสังคม
หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สวัสดิการ
เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของผู้มีสิทธิ
ตามกฎหมายการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ
หรือการคุ้มครองทางสังคม ซึ่งการเก็บรวบรวม
ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติตาม
สิทธิหรือหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล
หรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยได้จัดให้มี
มาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิขั้น
พื้นฐานและประโยชน์ของเจ้าของข้อมูล
ส่วนบุคคล
- (ค) การศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์
หรือสถิติ หรือประโยชน์สาธารณะอื่น ทั้งนี้ ต้อง
กระทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวเพียง
เท่าที่จำเป็นเท่านั้น และได้จัดให้มีมาตรการที่
เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานและ
ประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ตามที่
คณะกรรมการประกาศกำหนด
- (ง) ประโยชน์สาธารณะที่สำคัญ โดยได้จัดให้มี
มาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิขั้น
พื้นฐานและประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วน
บุคคล

4.1.4.3 สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

Thailand's PDPA กำหนดสิทธิแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ให้มีชัดเจน
ความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดสิทธิไว้ในหมวดที่ 3 จำนวนทั้งสิ้น 6 สิทธิ ได้แก่

สิทธิขอเข้าถึงและขอรับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือขอให้เปิดเผยถึงการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวที่ตนไม่ได้ให้ความยินยอม¹⁴

สิทธิขอรับข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้¹⁵ และเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลในรูปแบบที่สามารถอ่านหรือใช้งานโดยทั่วไปได้ด้วยเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ทำงานได้โดยอัตโนมัติ และสามารถใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้ด้วยวิธีการอัตโนมัติไปยังผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอื่น¹⁶ หรือขอรับข้อมูลส่วนบุคคลที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลในรูปแบบดังกล่าวไปยังผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอื่นโดยตรง เว้นแต่โดยสภาพทางเทคนิคไม่สามารถทำได้¹⁷

สิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนเมื่อใดก็ได้ โดยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต้องเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกจัดเก็บโดยฐานการประมวลผลข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือฐานการประมวลผลข้อมูลอันเกิดจากการปฏิบัติตามกฎหมาย¹⁸

สิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลาย หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้¹⁹

สิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลระงับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลได้²⁰ ในกรณี เช่น อยู่ระหว่างการตรวจสอบคำร้องขอ หรืออยู่ระหว่างการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น

สิทธิในการขอแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน สมบูรณ์ และไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด²¹

นอกจากสิทธิต่างๆ ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่กำหนดไว้ในหมวด 3 แห่ง Thailand's PDPA แล้ว เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลยังมีสิทธิในการเลือกที่จะให้ความยินยอมหรือ

¹⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 30 วรรคหนึ่ง.

¹⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 31 วรรคหนึ่ง.

¹⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 31 วรรคหนึ่ง (1).

¹⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 31 วรรคหนึ่ง (2).

¹⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 32 วรรคหนึ่ง (1).

¹⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 33.

²⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 34.

²¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 36.

ไม่ให้ความยินยอมต่อการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง ตามบทบัญญัติ มาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยการให้ความยินยอมหรือไม่ให้ความยินยอม เจ้าของข้อมูล ส่วนบุคคลต้องแสดงให้เห็นถึงเจตนาอย่างชัดแจ้ง ซึ่งอาจจัดให้อยู่ในรูปแบบหนังสือหรือผ่านระบบ อิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

4.1.4.4 ความรับผิด

Thailand's PDPA กำหนดโทษตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีทั้งความรับผิดทางแพ่ง บทกำหนดโทษทางอาญา และทางปกครอง ครอบคลุมผู้กระทำความผิดทุกรูปแบบ โดยมี รายละเอียดโดยย่อดังนี้

หมวดที่ 6 กรณีความรับผิดทางแพ่ง ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวน ค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหม ทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ ประกอบกัน โดยสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอัน เกิดจากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูล ส่วนบุคคลที่ต้องรับผิด หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล

หมวดที่ 7 กรณีความรับผิดทางอาญา มุ่งเน้นถึงตัวผู้กระทำความผิดใน รูปแบบของบุคคลธรรมดาและกรรมการหรือผู้จัดการของนิติบุคคล โดยมีระวางโทษสูงสุดคือจำคุก ไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

หมวดที่ 7 กรณีความรับผิดทางปกครอง คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ ผู้ได้รับการแต่งตั้งจาก สคส. มีอำนาจสั่งลงโทษปรับทางปกครองตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ในกรณีที่ เห็นสมควรคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญจะสั่งให้แก้ไขหรือตักเตือนก่อนก็ได้ โดยมีระวางโทษปรับทาง ปกครองสูงสุดไม่เกินห้าล้านบาท

4.1.5 การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยปัญญาประดิษฐ์

ปัจจุบัน Thailand's PDPA จะเป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นการกำหนดหลักเกณฑ์ กลไก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูล เพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าของ เทคโนโลยี แต่ไม่พบบทบัญญัติที่เจาะจงสำหรับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วย AI หรือ การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ ในประการดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง จากการศึกษามาตรา 6 แห่ง Thailand's PDPA พบว่า Thailand's PDPA ไม่มีบทนิยามที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติเป็น การเฉพาะ อาทิ การตัดสินใจอัตโนมัติ การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล และการประมวลผลข้อมูล

อัตโนมัติ แต่ระบุเป็นภาพรวมของการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอันได้แก่ การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

ประการที่สอง ตาม Thailand's PDPA ได้กำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในมาตรา 32 กล่าวคือสิทธิในการคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนเมื่อใดก็ได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) กรณีเป็นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอาศัยฐานทางกฎหมายอันเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือนิติบุคคลอื่น
- (2) กรณีเป็นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการตลาดแบบตรง
- (3) กรณีเป็นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือสถิติ เว้นแต่เป็นการจำเป็นเพื่อการดำเนินการกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

โดยสิทธิในการคัดค้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 32 นี้ ไม่ระบุชัดเจนถึงการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วย AI

ประการที่สาม Thailand's PDPA ไม่มีบทบัญญัติสำหรับการใช้สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่จะเลือกให้การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของตนนั้นไม่อยู่ภายใต้กระบวนการประมวลผลอัตโนมัติเท่านั้น โดย Thailand's PDPA ได้เปิดช่องให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเลือกวิธีการสำหรับประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้ตามที่องค์กรเห็นสมควร ทั้งนี้วิธีการดังกล่าวต้องกำหนดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม

ประการที่สี่ Thailand's PDPA กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่จัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม และคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้ขยายความของคำว่ามาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยการประกาศกฎหมายลำดับรองได้แก่ ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง มาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2565 มาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยดังกล่าว จะต้องครอบคลุมการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยประกอบด้วย มาตรการเชิงองค์กร (organizational measures) และมาตรการเชิงเทคนิค (technical measures) ที่เหมาะสม ซึ่งอาจรวมถึงมาตรการทางกายภาพ (physical measures) ที่จำเป็นด้วย จากการศึกษา

Thailand's PDPA และประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว พบว่า Thailand's PDPA ยังมีข้อกำหนดที่ยังไม่ชัดเจนเพียงพอถึงมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยภัยคุกคามที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนำ AI มาใช้เพื่อการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ

4.2 วิเคราะห์ปัญหา

จากการศึกษาข้างต้นพบว่า Thailand's PDPA ยังไม่มีบทบัญญัติที่เจาะจงสำหรับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วย AI หรือการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ ซึ่งด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่มีการพัฒนา AI กันอย่างแพร่หลายและมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต อันอาจทำให้เกิดการตัดสินใจอัตโนมัติ การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล และการประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล โดยเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้รับทราบถึงการมีอยู่ของกระบวนการดังกล่าว ตลอดจนไม่ทราบถึงการใช้สิทธิของตนเองที่มีต่อข้อมูลส่วนบุคคลของตน ทำให้การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นการล่วงละเมิดดังกล่าว ทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและสร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจโดยรวม โดยจากการศึกษาสามารถวิเคราะห์เรื่องที่ต้องพิจารณา ดังนี้

ประการที่หนึ่ง บทนิยามที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ

เมื่อพิจารณาถึงนิยามที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วย AI พบว่า ในมาตราที่ 6 แห่ง Thailand's PDPA ไม่มีบทนิยามของการประมวลผลข้อมูลโดยอัตโนมัติ การตัดสินใจโดยอัตโนมัติ หรือการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลเป็นการเฉพาะ เช่นเดียวกับข้อกำหนดในบทนิยามของ มาตรา 2 แห่ง Singapore's PDPA ซึ่งจะแตกต่างกับ มาตรา 4 แห่ง GDPR ที่มีการกำหนดนิยามคำว่า “การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล” ไว้ว่า การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ประกอบด้วยการตรวจสอบและจัดทำรายละเอียดจากข้อมูลส่วนบุคคลในการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยมุ่งเน้นเพื่อวิเคราะห์หรือคาดการณ์ลักษณะเฉพาะของบุคคลอื่นเกี่ยวกับการทำงาน สถานะทางการเงิน สุขภาพ ความชอบส่วนบุคคล ความสนใจ ความน่าเชื่อถือ อุปนิสัย ที่อยู่อาศัยหรือวิเคราะห์การเคลื่อนไหวของบุคคล เนื่องด้วยคำที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะของการประมวลผลโดยอัตโนมัติ เช่น การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล (Profiling) นี้ อาจทำให้ประชาชนหรือผู้ศึกษาที่ไม่คุ้นเคยกับการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับ AI อาจเกิดความสับสน หากกฎหมายขาดการจำกัดขอบเขตในการให้ความหมายของการประมวลผลข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ย่อมทำให้เกิดการตีความด้วยกฎหมายที่แตกต่างกัน ขาดความเข้าใจที่ตรงกันทำให้เกิดความสับสนและเป็นการยากต่อการตัดสินใจพิพาท

ประการที่สอง หลักการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ

เมื่อพิจารณาถึงหลักการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของ Thailand's PDPA พบว่า ในมาตรา 23 แห่ง Thailand's PDPA กำหนดถึงหลักความโปร่งใสในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล โดยกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่แจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบถึงวัตถุประสงค์ของการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ประเภทและระยะเวลาที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ที่จะได้รับการส่งต่อข้อมูล การติดต่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือตัวแทนของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงสิทธิต่างๆ ที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลพึงมีตามกฎหมาย โดยต้องแจ้งข้อมูลข้างต้นนี้ก่อนหรือในขณะที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น ซึ่งหลักความโปร่งใสนี้มีความสอดคล้องกับหลักการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของ มาตรา 5 แห่ง GDPR ที่กำหนดให้การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต้องเป็นไปโดยวิธีการอันโปร่งใสโดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องรวบรวมเพื่อวัตถุประสงค์ที่เฉพาะ ชัดเจน ชอบธรรม และมาตรา 20 แห่ง Singapore's PDPA ที่กำหนดให้องค์กรต้องแจ้งวัตถุประสงค์สำหรับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในขณะการเก็บรวบรวมหรือก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น

เมื่อพิจารณาถึงการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของ Thailand's PDPA ตามมาตรา 22 ที่กำหนดให้การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ต้องดำเนินการเท่าที่จำเป็นภายใต้วัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลไปใช้เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องตามหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของมาตรา 5 (1) (c) แห่ง GDPR ที่กำหนดให้การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ต้องเพียงพอ มีความเกี่ยวข้องและจำกัดเฉพาะเท่าที่จำเป็นตามจุดประสงค์ของการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้น และ มาตรา 18 แห่ง Singapore's PDPA ที่กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องการใช้ข้อมูลเท่าที่จำเป็นโดยอ้อมไว้ว่าองค์กรสามารถรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้เฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลให้ความยินยอมหรือกฎหมายเท่านั้น ซึ่งหลักการนี้เรียกในทางสากลว่า หลักการลดข้อมูลให้เหลือน้อยที่สุด หรือ Data minimization

ประการที่สาม ฐานการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ

ตามหลักการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติของประเทศไทย สหภาพยุโรป และประเทศสิงคโปร์ ล้วนแต่กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือองค์กรต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่ในกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจะมีการยกเว้นการขอความยินยอมในวัตถุประสงค์นั้นไว้ เช่น การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์สาธารณะ การจำเป็นเพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกายหรือสุขภาพของบุคคล การปฏิบัติตามสัญญา การดำเนินงานตาม

กฎหมาย เป็นต้น ซึ่งฐานการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับการยกเว้นนี้ แม้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือองค์กรจะไม่ได้ขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรงอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือองค์กรยังคงมีหน้าที่ต้องแสดงแนวทางการจัดการและคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่บุคคลทั่วไปได้รับทราบและต้องจัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยต่อข้อมูลดังกล่าว เสมือนกันเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลโดยตรง

ประการที่สี่ สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่มีต่อข้อมูลของตนเอง เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกประเทศพึงมี กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย สหภาพยุโรป และประเทศสิงคโปร์ จึงได้กำหนดสิทธิของบุคคลให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยในการศึกษาในครั้งนี้จะขอวิเคราะห์ถึงสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ ดังนี้

ตามมาตรา 22 (1) ถึงมาตรา 22 (3) แห่ง GDPR กำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจโดยอัตโนมัติ อันเป็นวิธีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติรูปแบบหนึ่งของ AI กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับทราบถึงการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ดำเนินการในรูปแบบอัตโนมัติและเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิที่จะไม่อยู่ใต้อำนาจของการตัดสินใจอันมาจากกระบวนการประมวลผลอัตโนมัติเท่านั้น โดยรวมถึงการทำการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลที่ก่อให้เกิดผลทางกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญเช่นเดียวกันกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อพิจารณาถึงกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย พบว่า ตามมาตรา 32 Thailand's PDPA ได้กำหนดสิทธิในการคัดค้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล โดยการคัดค้านนั้นต้องเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกจัดเก็บโดยฐานการประมวลผลข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือฐานการประมวลผลข้อมูลอันเกิดจากการปฏิบัติตามกฎหมาย ด้วยตัวบทกฎหมายในปัจจุบัน ยังไม่ชัดเจนเพียงพอถึงการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วย AI จึงทำให้ไม่เกิดสิทธิที่ชัดเจน เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจไม่ทราบถึงการมีอยู่ของสิทธิในส่วนของการคัดค้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ ซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลควรมีสิทธิในการคัดค้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการประมวลผลในรูปแบบการตัดสินใจอัตโนมัติ การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล หรือการประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ ประกอบการการที่ Thailand's PDPA ไม่มีบทบัญญัติสำหรับการใช้สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่จะเลือกให้การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของตนนั้นไม่อยู่ภายใต้กระบวนการประมวลผลอัตโนมัติเท่านั้น อาจกล่าวได้ว่าเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลขาดสิทธิในการเลือกวิธีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยตนเอง

แม้การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจะกระทบต่อสิทธิหรือเกิดผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ เช่น การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลรูปแบบการตัดสินใจอัตโนมัติ เป็นต้น และไม่พบข้อกำหนดเรื่องสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการคัดค้านการประมวลผลข้อมูลและสิทธิที่จะเลือกไม่อยู่ภายใต้การประมวลผลข้อมูลโดยอัตโนมัติใน Singapore's PDPA

ตามมาตรา 22 (3) แห่ง GDPR กำหนดให้ผู้ควบคุมจะต้องนำมาตรการที่เหมาะสมมาปฏิบัติเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์โดยชอบของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยมาตรการดังกล่าวต้องมีการแก้ไขสถานการณ์โดยมนุษย์โดยตัวแทนของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องสามารถโต้แย้งการตัดสินใจโดยอัตโนมัติหรือการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลอันเกิดจากการประมวลผลโดยอัตโนมัติได้ ในกรณี Thailand's PDPA และประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง มาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2565 พบว่ายังมีข้อกำหนดที่ยังไม่ชัดเจนเพียงพอถึงมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนำ AI มาใช้เพื่อการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ อาจทำให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลละเลยหน้าที่หรือขาดการกำหนดมาตรการเชิงองค์กร (organizational measures) และมาตรการเชิงเทคนิค (technical measures) ที่เหมาะสม ซึ่งอาจรวมถึงมาตรการทางกายภาพ (physical measures) ที่ไม่เพียงพอต่อการใช้งานเทคโนโลยี AI อีกด้วย ดังนั้นในสถานการณ์ที่ AI อาจประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่อาจเกิดผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทั้งในทางเสียสิทธิหรือถูกจำกัดสิทธิที่พึงได้รับตามปกติ นั้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลควรถูกควบคุมด้วยข้อกำหนดสำหรับมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่ชัดเจนสำหรับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วย AI ตามหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของ Thailand's PDPA ที่กล่าวว่า เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลควรได้รับทราบถึงสิทธิที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ข้อมูลส่วนบุคคลของตนตกอยู่ภายใต้กระบวนการทำงานและประมวลผลของ AI โดยรวมตลอดถึงการตัดสินใจที่ประมวลผลออกมาโดยระบบอัตโนมัติของคอมพิวเตอร์ อันอาจทำให้เกิดอคติ ความเอนเอียงของข้อมูลหรือการเลือกปฏิบัติเฉพาะบุคคล หรือในกรณีการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจได้รับการจัดกลุ่มที่ไม่เหมาะสม เสียประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นผลพวงจากการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล หรือการประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติที่อาจไม่แม่นยำเพียงพอส่งผลข้อมูลส่วนบุคคลไม่เป็นปัจจุบัน ไม่ถูกต้อง หรือไม่พร้อมใช้งาน

ประการที่ห้า ความรับผิดชอบ

จากการศึกษาจะพบว่ากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย สหภาพยุโรป และประเทศสิงคโปร์ มีบทบัญญัติเรื่องความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล หรือบุคคลอื่นที่ไม่ประสงค์ดีละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่น โดยกำหนดบทลงโทษ

ในส่วนของความรับผิดทางแพ่งและทางปกครองเป็นหลัก แต่ใน Thailand's PDPA พบว่ามีการกำหนดบทลงโทษในส่วนของความรับผิดทางอาญา โดยมุ่งเน้นถึงตัวผู้กระทำความผิดในรูปแบบของบุคคลธรรมดาและกรรมการหรือผู้จัดการของนิติบุคคล โดยมีระวางโทษสูงสุดคือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ใน Singapore's PDPA ก็พบความพิเศษในทางปฏิบัติที่เคร่งครัดและมีประสิทธิภาพอย่างมาก กล่าวคือ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสิงคโปร์ ได้ประกาศแนวทางการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในระบบคำแนะนำและการตัดสินใจของ AI หรือ Advisory Guidelines on use of Personal Data in AI Recommendation and Decision Systems เพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติที่ดี สำหรับใช้สนับสนุนธุรกิจให้ดำเนินงานสอดคล้องกับข้อกำหนดตาม Singapore's PDPA โดยครอบคลุมกระบวนการตั้งแต่การระหว่างการพัฒนา AI การฝึกฝน AI ตลอดจนการทำ AI ไปใช้งาน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความชัดเจนของการบังคับใช้กฎหมาย

จากการศึกษาเปรียบเทียบบทกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย สหภาพยุโรป และประเทศสิงคโปร์ เรื่องการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นที่มาของข้อเสนอแนะที่กล่าวถึงในบทต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากบริบทแวดล้อมประเทศไทยในด้านเทคโนโลยี AI ตามที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปถึงความท้าทายของประเทศไทยต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการใช้งานและการพัฒนาเทคโนโลยี AI ในประเทศไทย โดยกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้ AI ได้แก่ GDPR ที่เป็นกฎหมายแม่บทให้แก่กฎหมายประเทศอื่นๆอีกหลายฉบับ โดย GDPR ได้ระบุเรื่องสิทธิในการคัดค้านการประมวลผลข้อมูลโดยใช้ระบบการตัดสินใจดำเนินการอัตโนมัติ อันเป็นพื้นฐานการทำงานของระบบ AI ซึ่งเหมาะสมต่อการพัฒนาที่ก้าวหน้าในระบบเทคโนโลยีในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าภายหลังการศึกษากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสิงคโปร์ตามขอบเขตที่ศึกษานี้ จะมีได้มีการกำหนดสิทธิไม่อนุญาตให้ใช้ระบบการตัดสินใจดำเนินการอัตโนมัติของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลส่วนบุคคลดังกล่าวไว้เช่นเดียวกับ GDPR แต่ประเทศสิงคโปร์ก็มีการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดตลอดถึงการผลักดันและพัฒนาการควบคุมการใช้เทคโนโลยี AI ภายในประเทศ โดยมีการประกาศแผนยุทธศาสตร์เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติปี 2566 (National AI Strategy 2.0) เพื่อเป็นแนวทางในการควบคุม AI ต่อไป

ซึ่งประเทศไทย ไม่มีการระบุเรื่องการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วย AI เช่นเดียวกับประเทศสิงคโปร์ แต่ด้วยการที่ประเทศไทยมี แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ.2565 – 2570) ซึ่งมีระยะเวลาของแผนการดำเนินงานที่ติดต่อกันหลายปี จึงอาจไม่เหมาะสมและทันต่วงที่ต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในทุกวัน จึงควรมีการพัฒนาและสร้างความตระหนักด้านจริยธรรม กฎหมาย และแนวทางที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี AI อย่างเหมาะสม เนื่องจากความแม่นยำของการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพของข้อมูลที่ถูกนำมาใช้ในการทดสอบระบบ จึงจำเป็นต้องมีแนวทางหรือข้อกำหนดเรื่องการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลและระบบที่ใช้ปฏิบัติงาน ความรับผิด และหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลต่างๆ นอกจากนี้ยังต้องมีการพิจารณาประเด็นทางจริยธรรมในกรณีศึกษาที่อาจจะเกิดขึ้น เพื่อให้ AI สามารถประเมินได้ว่าในสถานการณ์ใดตัวเองต้องมีสถานะทางจริยธรรม และให้มั่นใจได้ว่า AI ทำงานได้อย่างปลอดภัย

5.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อประโยชน์ต่อการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของให้ที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่จะส่งผลต่อประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วย AI ในประเทศไทย ผู้เขียนมีความเห็นว่าในระหว่างที่ประเทศไทยดำเนินการร่างและบังคับใช้กฎหมายควบคุมการใช้งาน AI อันเป็นกฎหมายฉบับกลางที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป ย่อมใช้เวลาเพื่อจัดทำกฎหมาย จึงควรมีการพิจารณาร่างประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่องการจำกัดการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วย AI โดยอาจพิจารณาเทียบเคียงจาก มาตรา 22 แห่ง GDPR ทั้งนี้ ผู้เขียนได้เพิ่มเติมรายละเอียดการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเด็นดังกล่าวต่อไปนี้ ตลอดถึงข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ เพื่อให้ประเทศไทยมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่สามารถคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้ครอบคลุมทุกด้าน และลดความเสี่ยงต่อการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลร่วมกับเทคโนโลยี AI ให้น้อยที่สุด

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ผู้เขียนพบว่า พระราชบัญญัตินี้กล่าวยังไม่สอดคล้องกับรูปแบบการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วย AI ดังนี้

5.2.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562

ประการที่หนึ่ง พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 กำหนดนิยามศัพท์วิธีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลไว้โดยกว้างคือ การเก็บรวบรวม ใช้และเปิดเผย ไม่เฉพาะเจาะจงไปที่วิธีการประมวลผลรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยแต่ละวิธีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจะสอดคล้องกับสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล อาจหมายความว่า หากเป็นกรณีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยวิธีการอัตโนมัติด้วย AI ได้แก่ การตัดสินใจอัตโนมัติ การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลและการประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ อาจไม่พบการกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ชัดเจนและอาจทำให้หน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็นตกหล่นไป

ด้วยเหตุนี้ GDPR จึงนิยามศัพท์ไว้ในมาตรา 4 สำหรับการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล (Profiling) ไว้ว่า รูปแบบใดๆ ก็ตามของการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์จากข้อมูลส่วนบุคคลในการประเมินบางแง่มุมส่วนบุคคลหนึ่งๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อวิเคราะห์หรือคาดการณ์ในแง่ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพใน การทำงาน

สถานภาพทางเศรษฐกิจ โดยการนิยามนี้เป็นไปเพื่อให้เกิดความชัดเจนว่า ข้อมูลส่วนบุคคลที่ประมวลผลโดยอัตโนมัติจะได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายของประเทศ

เพื่อให้ประชาชนได้ทราบความหมายของการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล อันเป็นศัพท์อันเกี่ยวข้องกับการประมวลผลโดยอัตโนมัติที่อาจไม่คุ้นเคยในประเทศไทยและแก่บุคคลทั่วไป ผู้เขียนมีความเห็นว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ควรเพิ่มเติมนิยามศัพท์ในมาตรา 6 โดยอ้างอิงตาม GDPR ดังนี้

มาตรา 6 ในพระราชบัญญัตินี้ ...

“การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล” หมายความว่า รูปแบบการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ ซึ่งประกอบด้วยการใช้ประโยชน์จากข้อมูลส่วนบุคคลในการประเมินลักษณะส่วนบุคคลเพื่อให้ได้ผลลัพธ์บางประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อวิเคราะห์หรือคาดการณ์ลักษณะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประสิทธิภาพใน การทำงานของบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจ สุขภาพ ลักษณะความชอบเฉพาะบุคคล ความสนใจ ความน่าเชื่อถือในด้านหนึ่งด้านใด พฤติกรรมของบุคคล ตลอดถึงสถานที่หรือการเคลื่อนไหวของบุคคลนั้น

ประการที่สอง พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 กำหนดสิทธิในการคัดค้านของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล กล่าวคือ

มาตรา 32 เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนเมื่อใดก็ได้ ดังต่อไปนี้

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลส่วนบุคคลมีสิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนเมื่อใดก็ได้ ดังต่อไปนี้

- (1) กรณีที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมได้โดยได้รับยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอมตามมาตรา 24 (4) หรือ (5) เว้นแต่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลพิสูจน์ได้ว่า

(ก) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้แสดงให้เห็นถึงเหตุอันชอบด้วยกฎหมายที่สำคัญยิ่งกว่า

(ข) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นไปเพื่อก่อตั้งสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย การปฏิบัติตามหรือการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย หรือการยกขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย

- (2) กรณีที่เป็นการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการตลาดแบบตรง
- (3) กรณีที่เป็นการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือสถิติ เว้นแต่เป็นการจำเป็นเพื่อการดำเนินการกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ...

จะเห็นได้ว่าตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีที่ไม่ต้องให้ความยินยอม การที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลประมวลผลข้อมูลโดยไม่ได้รับความยินยอมอันมีฐานทางกฎหมายอื่นรองรับนั้น อาจทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้รับทราบถึงการใช้ AI ในกระบวนการประมวลผลข้อมูล อันอาจทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลที่นำมาประมวลผลนั้นมีความเสี่ยงที่จะเป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นปัจจุบัน เกิดอคติต่อข้อมูลกลุ่มใดเป็นกรณีเฉพาะ หรือผลการประมวลผลข้อมูลดังกล่าวเกิดความเอนเอียงไม่ยุติธรรม

ด้วยเหตุนี้ GDPR จึงกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการคัดค้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดย AI ในมาตรา 22 ว่า ผู้ถูกประมวลผลข้อมูลจะต้องมีสิทธิที่จะไม่อยู่ใต้อำนาจของการตัดสินใจอันมาจากกระบวนการประมวลผลอัตโนมัติเท่านั้น โดยรวมถึงการทำการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคลที่ก่อให้เกิดผลทางกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญเช่นเดียวกันกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล¹²⁶

กรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล อันเป็นไปโดยฐานที่พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ให้การยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอมนั้น เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลควรมีสิทธิในการคัดค้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วย AI แล้วใช้วิธีการประมวลผลข้อมูลด้วยกระบวนการตามปกติเท่านั้น หรือกล่าวโดยนัยได้ว่า แม้จะเป็นการประมวลผลข้อมูลโดยมีฐานทางกฎหมายรองรับแต่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลควรมีสิทธิที่จะเลือกวิธีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้ด้วยตนเอง ผู้เขียนจึงมีความเห็น

¹²⁶ GDPR Article 22 1. The data subject shall have the right not to be subject to a decision based solely on automated processing, including profiling, which produces legal effects concerning him or her or similarly significantly affects him or her. 1. The data subject shall have the right not to be subject to a decision based solely on automated processing, including profiling, which produces legal effects concerning him or her or similarly significantly affects him or her.

ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ควรเพิ่มเติมสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล กรณีคัดค้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วย AI โดยอ้างอิงคล้าย GDPR มาตรา 22 (1) ดังนี้

มาตรา 32 เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนเมื่อใดก็ได้ ดังต่อไปนี้ ...

(4) กรณีที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยการประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ อันอาจก่อให้เกิดการตัดสินใจ หรือการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบุคคล หรือกรณีอื่นใดที่อาจส่งผลในทางกฎหมาย หรือผลกระทบที่มีนัยสำคัญต่อสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล บุคคลนั้นมีสิทธิที่จะไม่อยู่ภายใต้การประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติเพียงกระบวนการเดียว

5.2.2 ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง มาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2565

ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง มาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2565 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 16 (4) และมาตรา 37 (1) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กล่าวคือ ให้ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่และอำนาจออกประกาศหรือระเบียบเพื่อให้การดำเนินการตามหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ในเรื่องการจัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการสูญหาย เข้าถึง ใช้ เปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจหรือโดยมิชอบ และต้องทบทวนมาตรการดังกล่าวเมื่อมีความจำเป็นหรือเมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม และเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฉบับนี้จึงเป็นการอธิบาย ขยายความและกำหนดแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นไปตามมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยขั้นต่ำที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลพึงมี แต่พบว่าประกาศฉบับนี้ไม่มีการกำหนดมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยสำหรับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ อันเป็นหลักการทำงานเฉพาะของ AI จึงอาจทำให้การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลมีความเสี่ยงที่จะเป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นปัจจุบัน เกิดอคติต่อข้อมูลกลุ่มใดเป็นกรณีเฉพาะ หรือผลการประมวลข้อมูลดังกล่าวเกิดความเอนเอียงไม่ยุติธรรม อันเกิดจากการเรียนรู้และกระบวนการเฉพาะของ AI

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น GDPR จึงได้กำหนดมาตรการควบคุมการตัดสินใจอัตโนมัติใน มาตรา 22 (3) กล่าวคือ ในกรณีที่การตัดสินใจโดยอัตโนมัติสำหรับบุคคล รวมถึงการทำการวิเคราะห์ ลักษณะเฉพาะบุคคล เกิดขึ้นโดยความจำเป็นหรือสัญญาระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกับเจ้าของ ข้อมูลส่วนบุคคล หรือเกิดจากความยินยอมโดยชัดแจ้ง ผู้ควบคุมจะต้องนำมาตรการที่เหมาะสมมา ปฏิบัติเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์โดยชอบของผู้ถูกประมวลผลข้อมูล โดยอย่างน้อย คือมีการแก้ไขสถานการณ์โดยมนุษย์จากในส่วนของผู้ควบคุมและการแสดงจุดยืนของผู้ถูกประมวลผล ข้อมูลและการโต้แย้งการวินิจฉัย

ดังนั้น เพื่อกำหนดให้แนวทางในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่ครอบคลุมกรณี การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์ อันเป็นเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ควรเพิ่มเติมมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยขั้นต่ำ เรื่องการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยปัญญาประดิษฐ์ ลงใน ประกาศคณะกรรมการคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง มาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2565 ดังนี้

ข้อ 4 ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่จัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่ เหมาะสมเพื่อป้องกันการสูญหาย เข้าถึง ใช้ เปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดย ปราศจากอำนาจหรือโดยมิชอบ โดยมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยดังกล่าว อย่างน้อยต้องมื การดำเนินการ ดังต่อไปนี้ ...

(2) มาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยดังกล่าว จะต้องประกอบด้วยมาตรการเชิงองค์กร (organizational measures) และมาตรการเชิงเทคนิค (technical measures) ที่เหมาะสม ซึ่งอาจ รวมถึงมาตรการทางกายภาพ (physical measures) ที่จำเป็นด้วย โดยคำนึงถึงระดับความเสี่ยงตาม ลักษณะและวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนโอกาสเกิด และผลกระทบจากเหตุการณ์ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล “ในกรณีการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูล ส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์ อย่างน้อยต้องมีการแก้ไขสถานการณ์โดยมนุษย์อัน เป็นหน้าที่ของผู้ควบคุมและต้องจัดให้มีช่องทางสำหรับการโต้แย้งผลการประมวลผลข้อมูลจาก เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเหมาะสม”

5.2.3 แนวปฏิบัติตามหลักการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วย ปัญญาประดิษฐ์

ปัจจุบัน AI ถูกนำไปใช้งานอย่างแพร่หลายในแทบทุกภาคธุรกิจ เนื่องจาก AI สามารถให้ประโยชน์ต่อการลดระยะเวลาทำงาน ลดอัตราค่าจ้าง และเพิ่มความแม่นยำให้แก่ฝ่าย ผู้ประกอบธุรกิจและสร้างความสะดวกรวดเร็วให้แก่ฝ่ายผู้บริโภค

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสิงคโปร์ตระหนักถึงความสำคัญในการควบคุมการใช้งาน AI ในภาคธุรกิจ จึงมีการประกาศแนวทางการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในระบบคำแนะนำและการตัดสินใจของ AI หรือ Advisory Guidelines on use of Personal Data in AI Recommendation and Decision Systems เพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติที่ดี สำหรับใช้สนับสนุนธุรกิจให้ดำเนินงานสอดคล้องกับข้อกำหนดตาม Singapore's PDPA โดยมุ่งเน้นการใช้ Singapore's PDPA กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในระบบ AI ชี้แจงเรื่องภาระผูกพันด้านความรับผิดชอบขององค์กรกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย จึงควรประกาศแนวปฏิบัติการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับใช้กฎหมายให้กับภาคธุรกิจได้ดำเนินการอย่างเหมาะสม สามารถป้องกันการใช้ AI อย่างมีอคติ (bias) หรือเลือกปฏิบัติ (discrimination) อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่สอดคล้องกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในระบบ AI ในหัวข้ออย่างน้อย ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง การขอความยินยอมและการแจ้งให้ทราบ ตลอดถึงหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กร โดยองค์กรต้องขอความยินยอม พร้อมแจ้งมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยกรณีเฉพาะใช้ AI ให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบก่อนหรือขณะการเก็บรวบรวมข้อมูล เว้นแต่จะถือว่าการยินยอมโดยชอบหรือได้รับการยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอม

ประการที่สอง แจ้งให้ทราบถึงสิทธิหน้าที่ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดถึงสิทธิในการคัดค้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์

ประการที่สาม หน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล โดยรวมตลอดถึงการพัฒนาและฝึกฝน AI ข้อมูลส่วนบุคคลที่จะสามารถใช้ในการกระบวนการพัฒนาแต่ละขั้นตอน รวมถึงความเสี่ยงที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต้องพบ

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

ภาษาไทย

จอร์จ แก์ฟโรน ผู้แทนมูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์, *GDPR ฉบับภาษาไทย* (นคร เสรีรักษ์, ณรงค์ ใจหาญ, ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, ศุภเกียรติ ศุภศักดิ์ศึกษากร, นิชานันท์ นันทศิริศรณ ผู้แปล, ธันวาคม 2562) คำนำ.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ภาษาไทย

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล, ‘แนวปฏิบัติจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ Thailand Ai Ethics Guideline’ สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2567, จาก <https://www.etda.or.th/getattachment/>

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล, แนวปฏิบัติจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ Thailand Ai Ethics Guideline (pdf./กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม 2564) คำนำ

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, ‘เอกสารข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการกำกับดูแลและส่งเสริมเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ (Emerging Digital Law Recommendation Paper)’ (การกำกับดูแลเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สำหรับธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์และบริการดิจิทัล (Artificial Intelligence Governance for e-Business and Digital Services), สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2565.

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, ‘แนวปฏิบัติจริยธรรมด้านปัญญาประดิษฐ์’ <<https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/ori/docs/20220831-aw-book-ai-ethics-guideline.pdf>> สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2568.

บริษัทดิทโต้ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน), ‘ระบบ Automation ที่จะช่วยยกระดับการทำงานให้องค์กรเติบโตได้อย่างยั่งยืน’ (23 ธันวาคม 2567) <<https://www.dittothailand.com/th/dittonews/what-is-automation/>> สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2568

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, ‘ปัญญาประดิษฐ์ในการให้บริการของภาครัฐ’ <<https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/Knowledge-Sharing/Articles/AI-in-Government-Services.aspx>> สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2567.

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, ‘ผู้พิพากษาสหรัฐฯ เริ่มใช้ ‘ปัญญาประดิษฐ์’ ช่วยพิจารณาคดีความ’ <<https://www.voathai.com/a/ai-judges/4275451.html>> สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2567.

THE STANDARD, ‘ซาอุดีอาระเบียมอบสถานะพลเมืองให้ ‘หุ่นยนต์’ เป็นประเทศแรกของโลก’ <<https://thestandard.co/first-robot-citizenship-in-saudi-arabia/>> สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2567.

สำนักงาน กสทช., ‘ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI)’ <<https://procheck.nbtc.go.th/articles/detail/88>> สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2567.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (ประเทศไทย), ‘แนวโน้มของกฎหมายกับปัญญาประดิษฐ์ในอาเซียน’ <<https://procheck.nbtc.go.th/articles/detail/88>> สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2567.

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ‘นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม’ <<https://onde.go.th/view/>> สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2567.

Government Digital Transformation, ‘แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ.2565–2570)’ <<https://pub.nstda.or.th/gov-dx/national-artificial-intelligence-action-plan-for-thailand-development-2022-2027/>> สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2567.

ศูนย์วิเคราะห์ข้อมูล สายยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, ‘ปัญญาประดิษฐ์ในการให้บริการของภาครัฐ (AI in Government Services)’ <<https://www.etda.or.th/getattachment/bb938d1a-6dd4-4407-bd87-d026773eda89/AI-in-Government-Services.aspx>> สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2567.

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, แนวปฏิบัติจริยธรรมด้านปัญญาประดิษฐ์ <<https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/ori/docs/20220831-aw-book-ai-ethics-guideline.pdf>> สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2568.

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักนายกรัฐมนตรี, ‘DATA GOVERNANCE FRAMEWORK REVISED : GUIDELINE’ <<https://standard.dga.or.th/wp-content/uploads/2023/08>> สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2567.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, ‘Research and Recommendation’ <<https://www.etda.or.th/th>> สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2567.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, ‘ดีอี จับมือ ETDA ประกาศ Guideline ใหม่! “แนวทาง
ประยุกต์ใช้ Generative AI อย่างมีธรรมาภิบาลสำหรับองค์กร’ <[https://www.etda.
or.th/th/pr-news/AI_Gov_Anuat.aspx](https://www.etda.or.th/th/pr-news/AI_Gov_Anuat.aspx)> สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2568.

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, ‘ประวัติความเป็นมา’
<<https://www.pdpc.or.th/about-pdpc/history/>> สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 256.

ภาษาต่างประเทศ

The American University, ‘Types of AI’ (Artificial Intelligence and Libraries, 2023)
<<https://subjectguides.library.american.edu/>> สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2568.

Dynamic Intelligence Asia, ‘HAT IS ARTIFICIAL INTELLIGENCE (AI), HOW IT WORKS, AND
ITS USES IN INDUSTRY?’ <[https://www.dia.co.th/articles/what-is-artificial-
intelligence/](https://www.dia.co.th/articles/what-is-artificial-intelligence/)> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2567.

Arend Hintze, ‘Understanding the four types of AI, from reactive robots to self-aware
beings’ (14 พฤศจิกายน 2559) <<https://theconversation.com/>> สืบค้นเมื่อ
5 มีนาคม 2567.

Qlik Company, ‘What is Data Profiling?’ <[https://www.talend.com/resources/what-is-
data-profiling/](https://www.talend.com/resources/what-is-data-profiling/)> สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2568.

EUROPEAN DATA PROTECTION SUPERVISOR, ‘The History of the General Data
Protection Regulation’ <[https://www.edps.europa.eu/data-protection/data-
protection/legislation/history-general-data-protection-regulation_en](https://www.edps.europa.eu/data-protection/data-protection/legislation/history-general-data-protection-regulation_en)> สืบค้นเมื่อ
5 มีนาคม 2567.

Personal Data Protection Commission Singapore, ‘PAVING THE WAY FOR SINGAPORE AS
A TRUSTED DATA HUB’ <[https://www.pdpc.gov.sg/-/media/Files/PDPC/
anniversary2022/](https://www.pdpc.gov.sg/-/media/Files/PDPC/anniversary2022/)> สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2567.

Personal Data Protection Commission Singapore, ‘Register Your Data Protection Officer
(DPO)’ <[https://www.pdpc.gov.sg/overview-of-pdpa/data-protection/business-
owner/data-protection-officers](https://www.pdpc.gov.sg/overview-of-pdpa/data-protection/business-owner/data-protection-officers)> สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2567.

Personal Data Protection Commission Singapore, ‘DNC Registry Figures’
<<https://www.pdpc.gov.sg/help-and-resources/2020/04/dnc-registry-figures>>
สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2567.

Personal Data Protection Commission Singapore, 'Data Protection Obligations'
<<https://www.pdpc.gov.sg/overview-of-pdpa/the-legislation/personal-data-protection-act/data-protection-obligations>> สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2568.

